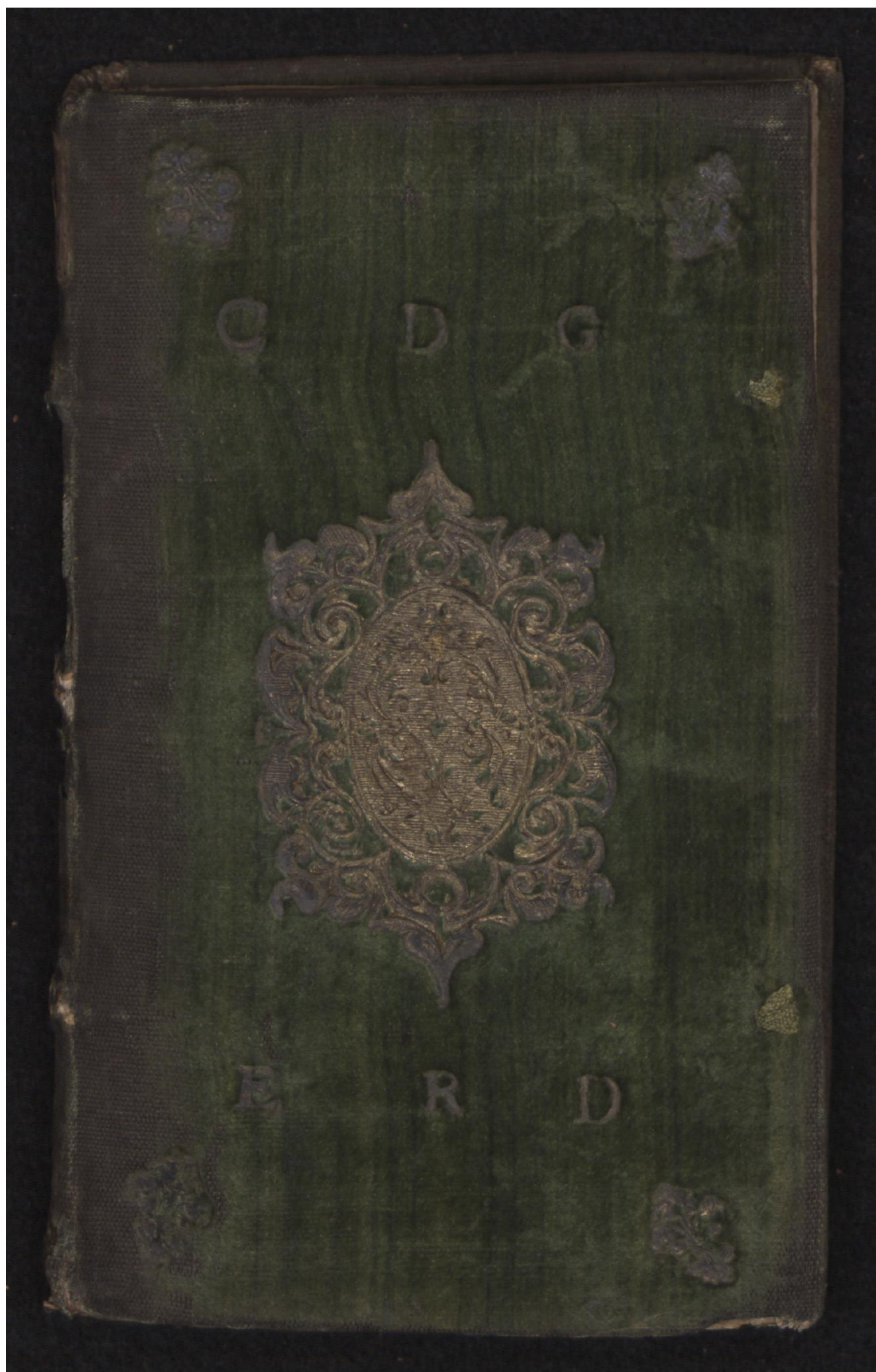
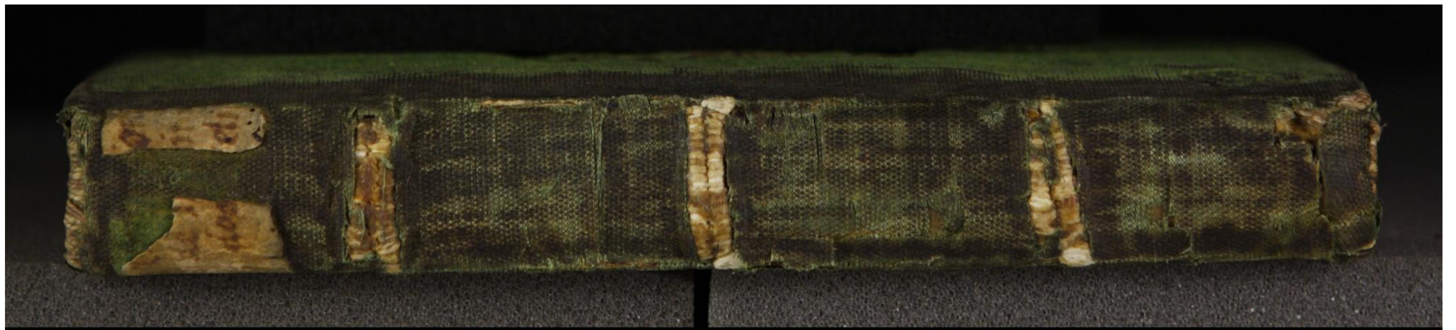
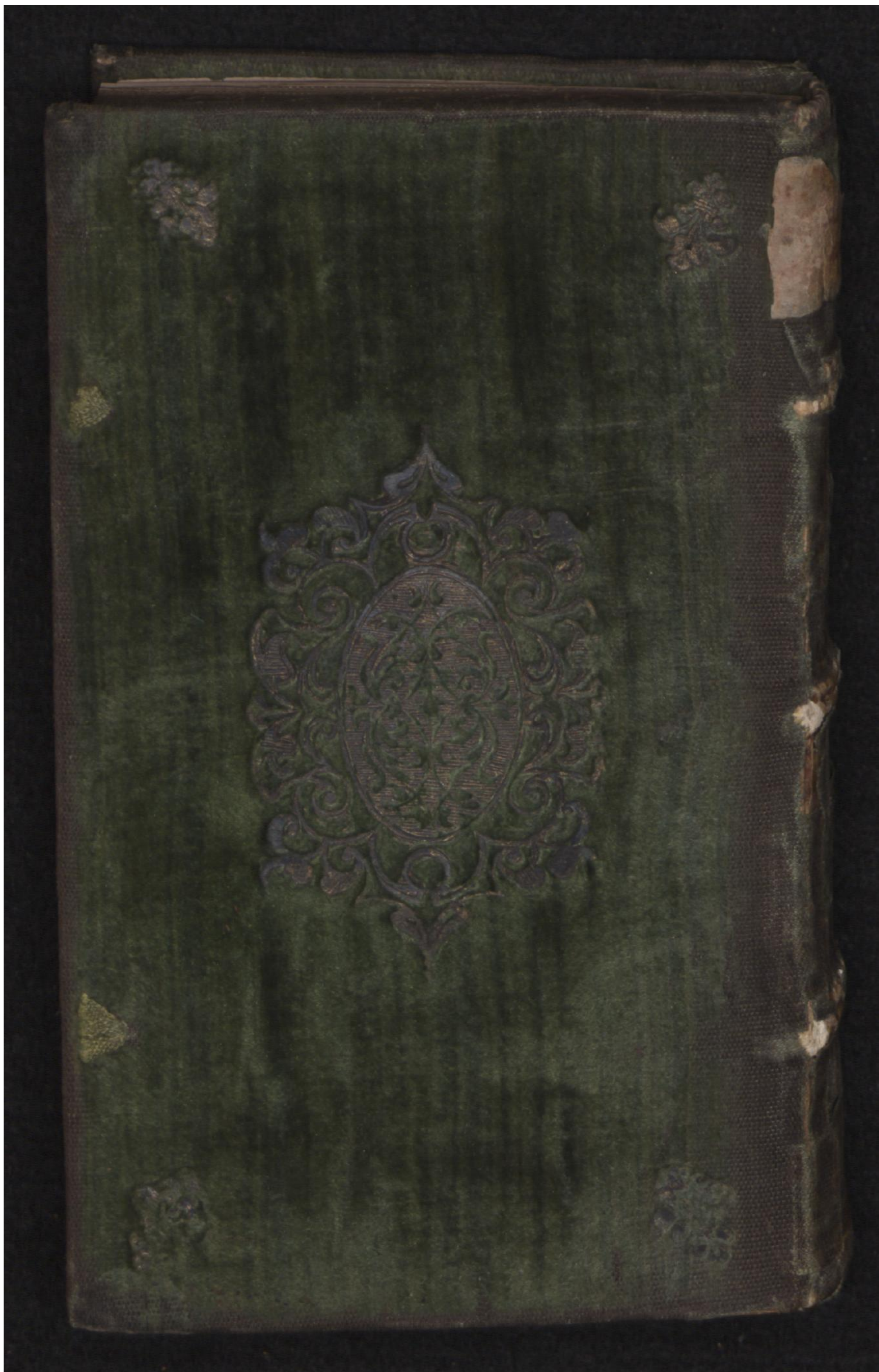

C D G
E R D

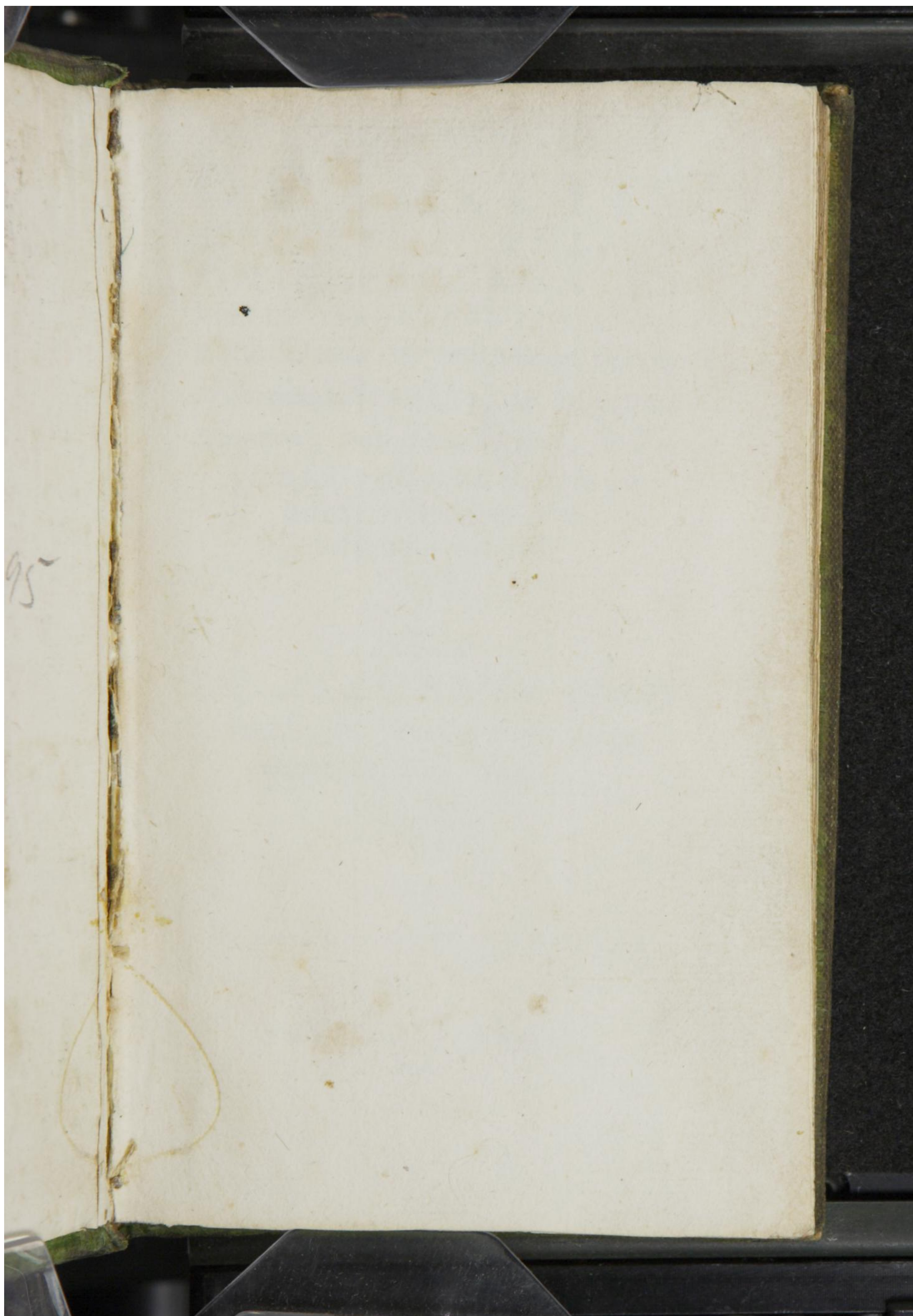

ORATIO DE INITIIS DOCTRINÆ RELIGIONIS, PROPAGATIONE ET INCREMENTIS IN INclytis Daniæ, & reliquorum septentrionalium Regnis, vsq; in præsentia tempora, tum statu Reipub. ac Regum, sub quibus vel Religio piè defensa ac conseruata fuit, vel prorsus exterminata,

Habita

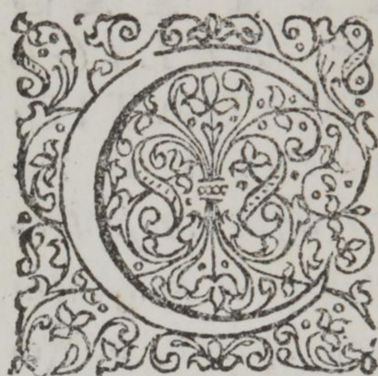
IN ACADEMIA HAFniensi, in renunciatione Doctoris die XV. Septembris Anno. 1590.

à

IOHANNE OLAI SLANGENDORPIO.

Hafniæ Matthias Vinitor.
1591.

BENIGNO ET CANDIDO LECTORI S.

Vm præclaro gẽtium omnium cõsensu, boni studiosiq́ mortales, qui in hac vita multis fortunæ lusibus exposita, inclytis augustæ virtutis ac pietatis operibus, maximè diuturnam laudem petentes, hunc vnum veluti summum ex tota laboriosæ vitæ agitatione fructum spectent, vt nominis sui memoria ad posteros nobili perenniq́ literarum præsidio, postquam cætera omnia tempus edax celeriter absumit, quàm longissimè proferatur. Non mirum sanè si eruditi ac pij homines, principes viros & Ecclesiæ CHRISTI Doctores, qui vitæ humanæ stamina gloriosis ac illustribus factis conspicua, ad æternam solidamque beatitudinem, non in arida sterilique virtutis imagine (vt olim Philosophi, arbitri inter atratam & cæsiam disciplinam dati) sed in nobilium operum æmulatione, cognitione nempe veri Dei, eiusque voluntatis meditatione ac doctrinæ cœlestis propagatione constanti, posuerunt : per-

petuo

petuo hiſtoriarum curſu latè celebrent, aut illorum laudes ardentiſsimæ virtutis auſpicijs partas, orationibus ac narratio-nibus contractioribus, argutaque quadam breuitate exprimant. Habet enim in ſe hoc cogitandi ſtudium etiam ſuam vtili-tatem, nimirum vt excellentibus virtuti-bus præditos & cæteris præſtantes, vel a-pud ipſos hoſtes ac inimicos in admiratio-nem rediuiua cū laude perducat, vel inij-ciat elegantioribus ingenijs quendam ho-neſtæ cupiditatis aculeum: cognoſcendi ſcilicet eorum nomina, qui res literarum memoria dignas, vel forti conſilio ac pug-naci dextera confecerint, vel radioſo vir-tutum lumine, pietatiſque flagranti feruo-re ac vitæ innocentia ſplendentes, ſaluifi-cum ac coruſcum cœlorum ſolem, CHri-ſtum IEſum, carnis humanæ chlamyde a-mictum, & hominum peccantium ſoſpita-torem vnicum, per multos fines deprædi-câ rint, tum præclara diuinarum virtutum exempla imitanda poſteris tradiderint. Itaque hac ſuperiore æſtate anni 1590. in-ter varias occupationes, ac æſtuoſas popu-lariter graſſantis morbi febres, dum hono-res ac ſupremi in Theologia tituli, collegæ noſtro Reuerendo ſolenni inauguratione decernerentur: iuuit herclê longo obrutā

 ſitu,

ſitu, & modo aliquo iacentem memoriam Doctorum ac regum, qui fato functi, in hac clariſsima patria noſtra, cùm virtutis dexteritate, tum ingeniorum fœcunditate ac pietatis ſtudio floruerint, & felicium operum monumenta poſteris reliquerint; vel naturæ genio aut maligno dæmone ducente, iura religionis Chriſtianæ, ſeuera ac pertinaci audacia ruperint, in anguſtam orationem contrahere ac digna pietate ſuſcitare. In qua non exactam tẽporis rationem aut annorum ſeriem anxio ſtudio perquiſiui, ſed lectori candido in ĳs, quæ de temporum perplexitate ambitioſè & turbulenter excitari poſſent, integrum iudicium relinquens, hiſtorias autem regum ac doctorum, interdum ferè ea ſermonis ſimplicitate recito, quâ mihi ab alĳs leni veſtigatione laceſsitis expoſitæ fuêre, ac deniq; nullo mentis æſtu, magnos ac nobiles Epiſcopos Danos, quorum temporibus in Eccleſias CHriſti obrepſerunt variæ ſuperſtitiones, inauſpicata quadam garrulitate perſtringo. Quod quid aliud eſſet, quàm ἐν τῷ λιμένι προσκρούειν; ſed libertate Chriſtiana, ſacrilegã pontificum Maximorum impietatem abominor, qui vt pietate cæteris omnibus, ea ætate præſtare videri volebãt: ita inſana atque ſcelesta

leſta

leſta defectione, non modò à conſenſu veræ Eccleſiæ CHriſti: ſed ab ipſis etiam ſuperis exitiabili errore deſciuerint, immanem in principes ac doctores omnes, vel verbulo ſaltem contraeũtes, ſæuitiam ſpirantes. His vrbiũ & terrarum portentoſis euaſtatoribus obſequuti tam hi quàm alij ſacri antiſtites, prudentiæ ac eruditionis commendatione ad gubernationem Eccleſiarum prouecti, nimis humiliter ſe ad pedes tyrannorum proiecerunt, quo factũ eſt, vt eorum eruditio excellens & animarum cura diuinitùs imperata, continenti veluti ruina in præceps traheretur, & diuinæ atque humanæ res fœdè perturbarentur. Intemperantis itaque ingenij foret, Chriſtianoque homine prorſus indignũ, eos petulanti oratione inceſſere, qui ingenuo labore incõparabilem vtilitatem, tot expreſsis vitæ documentis cum honeſtiſsima auiditate & ſuis, & poſteris huius patriæ ſuæ attulerint. Bene vale optime lector & de meis ſtudijs cãdidè iudicato, qui ſi hanc orationem totá percurras, inuenies nõ paucas cõmonitiones diuinas, quæ vel ad conſideratione͂ huius fluxæ vitæ, vel ad piã ac ſalutarem informationem faciant. Haſniæ ipſo circũciſionis Dni. Anno. 1591.

Iohannes Olai Slangendorpius.

CVm Magnifici, Nobilißimi, Clarißimi, Optimíque auditores & spectatores, ad doctrinâ virtuteq́; praestantis & reuerendi huius viri, honoris & gradus renunciationem frequentes huc acceßeritis: hocq́; non vulgari officiorum genere, vos rectè pieq́; de religionis Christianae doctrina eiusq́; doctoribus sentire testatum faciatis, initiò vt par est atq́; decet, vobis & publico & meo, huiusq́; designati nomine non tantùm gratias ago maximas: sed etiam voce mea pronuncio, hoc beneuolentiae studium, colendiq́; profeßionem nostram, exemplum, & Deo gratum esse, & Magistratui nostro, honestatem atque sanam diuinorum cultuum doctrinam amanti probari, ac singularem excitandi animos ad sacrarum lite-

literarum ſtudia, vim atq́ vſum habere. Ducam autem dicendi initium, vt pia & tam ſanctis congreſſibus conueniens & apta conſuetudo fert, à voto: & à te, æterne benigneq́ DEVS & pater DOMINI noſtri & ſeruatoris IESV CHRISTI, ardenti pectore, vera fide atq́ fiducia firma precor, vt cùm tibi religionis tuæ, ſalutariumq́ doctrinarum ſtudia, vt authori & conſeruatori eorum, magnæ ſint curæ, benignos quoq́ oculos ad præclaram hanc docentium & diſcentium coronam conuertas, eiusq́ verè paternam curam ſuſcipias, vt quam hactenus florentem, ad tui nominis gloriam & Eccleſiæ tuæ ſalutem, vtilitatemq́ communem foueris & protexeris, ac nunc quoque ampliorem ſplendidioremq́ operâ Sanctiſsi-

mi Regis Diui Friderici II, (piæ memoriæ,) principis incomparabilis reddere inſtitueris, non deſinas eius honorem & dignitatem tueri: efficereq́; benigniter, vt in hoc barbarico literarum & artium liberalium contemptu, hæc creſcat & ſit domiciliũ, φυλακτήριον & παιδευτήριον cognitionis & verbi tui, doctrinæ, veritatis atq́; iuſticiæ: & in hac laudabili doctorum & ſcholaſticorum multitudine, ſacræ literæ, bonæ & ad omnem vitam vtiles & neceſſariæ artes, rectè fideliterq́; doceantur: iuuenes ſinceræ pietatis humanitatisq́ue ſtudioſi, felicem laborum ſuorum curſum teneant, & cum earum cognitione, pietatis rectarumq́ue actionum amorem perpetuò coniungant: ſintq́ue multi qui vineæ tuæ ſacræ & bene excultæ, ex qua præſens

hic

hic noſter deſignatus prodÿt, in hoc Eccleſiarum triſtiſsimo caſu, ſummiſque perſecutionibus, nulla earum deformitate, aut periculis deterriti, bonam & ſalutarem locent operam, donec tandem peracto præſentis Eccleſiæ curriculo, ipſam totam renatam, ſanctam & reſuſcitatam, in æterna gaudia, & conſuetudinem ſanctorum hominum & angelorum tuorum recipias: in quo cùm & tuus agatur honor, & Eccleſiæ ſalus verſetur, non dubitamus hæc noſtra vota penetraſſe cœlos, & (vt quidam pius dixit) in oculis tuis ſcripta eſſe, pro quo benignæ exauditionis beneficio, perpetuam nos tibi per Chriſtũ in hac vita & futura æternitate, celebrationem promittimus. Amen.

Poſtquam precationem dixi, auditores Clariſsimi & Præſtantiſ-

ſimi, quam in his congreßibus, & primam & præcipuam orationis partem eſſe decet: nunc cùm mihi receptus mos & officium quod gero, quædam in hoc ſacro loco, honeſtiſſimoq́ue conſeſſu dicendi neceßitatatem imponat: ego quanquam auditor & ſpectator huius publici actus eſſe mallem quàm actor, nihilominus ad dicendum in hoc venerando Theatro, me orbitas Academiæ impellit, extincto viro Reuerendo & clariß. DOMINO D. Andrea Laurentio, profeſſore primario huius Academiæ, à cuius obitu onus hoc in me recidit & incumbit. Etſi autem excuſatione inualetudinis, quâ planè fractæ & proſtratæ ſunt ingenij mei & corporis vires, iuſtè amoliri hoc onus à me poſſem, præſertim cùm non deſit

Re-

Reuerendus & clariß. vir, Dominus D. Paulus Matthiæ, qui pro me id subire posset, & fortasse maiore cum fructu auditorum: tamen & eius tum candidati precibus cessi, motus amore Academiæ nostræ, quam tanquã benignam pietatis fotricem semper & colui, & quanta potui reuerentia animi tenerrimè dilexi, & quibus deinceps possum officijs ornabo, & adiuuabo donec vixero aßiduè. Itáque cùm sciam idq; exploratè perceptum & cognitum habeam, gratitudinis & obedientiæ laudem non minoris à vobis fieri quàm eloquentiam: mihi non dubium facit humanitas & æquitas vestra, vos mihi anxio cordis gemitu, anhelo Spiritu, balbutiente lingua, voce tremula dicenti, de rebus pijs & loco huic aptißimis, ac potißimùm cùm iussus

obijt interiectis paucis diebus, nempe 30 VIIIb:

sus sim, veniam daturos, & orationis huius partem aliquam sine tædio & fastidio audituros esse, quod vt faciatis consuetudo rituum talium vos hortatur, & ego à vobis idem reuerenter & offciosè peto. Dicturus autem sum, quantum in hac orationis meæ macie, & in magna morborum ac occupationum mole, temporisque angustia fieri poterit, de initijs, propagatione & fructu Religionis in his regnis, deq; regibus sub quibus vel exterminata fuit, vel feliciter succeßit Religionis propagatio vsq; in hæc præsentia tempora. Quod argumentum cùm vno tempore absolui non poßit, nunc saltẽ eius aliqua parte proposita, quæ restabunt in Schola Theologica continuabo. Itáque hæc breuiter simpliciterque præfatus, rem ipsam auspice du-

ceque

céque DOMINO nostro IESV CHRISTO aggrediemur. Vos autem omnes, vt me humaniter & placidè audiatis, & meo & publico nomine, nunc iterum atq; iterum amanter peto. Ecclesiam Christi omnibus temporibus sua habuisse incrementa, vel Augustini clarissimi Doctoris authoritate est manifestum. Scribit enim ille libro contra Cresconium tertio, Cap. 64: Non attendis, nec saltem à scientibus quæris, quàm multi ipsarum barbararū gentium, quas commemorasti, Christi iam nomini mancipati sint, & quemadmodum in cæteras Euangelium crescendo fructificare non cesset. Deinde paulò post Cap. 65. dicit: In Christianum nomen quotidie verti totum mundum. Eadem repetit lib. 4. Cap. 61. contra eundem.

Ac

Ac his non omnino dißimilia, ſcribit & in libro de quinq; hæreſibus Cap: 7: Nonne reges terræ vides, qui antè perſequebantur Chriſtianos, nunc integros eſſe Chriſtianos? Nonne vides eos qui humiliabant Eccleſiam, humiles introire in Eccleſiam? Nonne ipſos habere defenſores, quos antea habuit perſequutores? Hæc Auguſtinus, qui docet quòd orbis terrarum, qui filijs hominum à DEO conceſſus eſt habitaculum, paßim in mundo Eccleſiæ naſcenti hoſpitia præbuerit: ſimulq; commemorat, multos paßim gentiles, variasq; nationes & regna, miris planè modis & diuina diſpenſatione ad Chriſti religionem traducta fuiſſe. Ex quibus antequam ad hanc noſtram patriam veniam, exempli gratiâ vnum aut alterum recitabo,

quod

quod spero non iniucundum fore auditoribus.

Sub imperatore Theodosio, gens Burgundionum, cùm à vicinis Hunis, ac maximè ipsorum rege SVTPHAR, crebris oppressionibus grauissimè affligeretur, nec vllum apud mortales relictum cerneret præsidium, necessitate cogente, de diuino auxilio quærendo cogitarent. Verùm cùm in variatione sententiarum hærerent, cuinam in tanta gentilium numinum turba, sese potissimùm addicerent, qui maximè videretur potens, propensus & beneuolus, ad eripiendos ipsos ex præsentibus calamitatibus: venit in deliberationem & Christianorum DEVS: & is sanè omnium iudicatus est non tantùm potentissimus, sed etiam præsentissimus in

ferendo

ferendo auxilio ſuis. Quare vniuer-
ſo iſtorum fictitiorum Deorum cho-
ro repudiato, vna mente & voce,
vni & ſoli Chriſto ſeſe totos de-
didere, ipſiusque doctrinam amplexi,
in eaque magno ſtudio, à quodam
Gallicano Epiſcopo inſtituti & bap-
tizati, Chriſtiani facti ſunt. Hæc
Sigebertus ſub annum Theodoſij im-
peratoris ſextum, Domini verò 433.
factum ponit. Et Nicephorus lib. 14.
Cap. 40. vbi etiam hæc commemorat:
ab eo tempore Burgundiones victo-
res & Hunis ſuperiores extitiſſe.
Sic & haud ita diſsimili euentu
& Francorum populus, cum ſuo re-
ge conuerſus memoratur. Rex enim
ipſorum Clodoueus, quoniam genti-
litatis erroribus adhuc teneretur &
Deos coleret, vxor eius Chrotyli-
dis, mulier pia, ſæpiùs ipſum regem
mari-

maritum ſuum cohortata eſt, vt relicta Ethnica vanitate, & falſorum Deorum cultu, ipſam veritatem amplecteretur, vniusq; ac veri Dei cultum ſequeretur, fieretq; Chriſtianus. Verùm etiamſi id ſæpiùs faceret, fruſtra tamen id fuit. Cùm autem aduerſus Alemannos prælio aliquando eſſet decertarus, & ipſius exercitus in fugam verſus, grauiter cæderetur, motus infelicitate pugnæ, cùm humano præſidio deſtitueretur, ſublatis in cœlum oculis, diuinam quæſiuit opem, atq; his verbis precatus eſt: ô Domine Ieſu Chriſte, quē vxor mea Chrotylidis colit & adorat, tuā opem deuotus efflagito. Et ſi mihi victoriam dederis in hoc certamine, eris tu mihi ſolus Deus, in te vnum credam, te vnum & ſolum Deum adorabo, tua ſacra ſequar, & in

tuo nomine baptizabor. Qua oratione vixdum recitata, statim in fugam acti sunt Alemanni, & rex victoria potitus est. Rebus igitur auxilio Christi feliciter gestis, accersito Remigio Romanorum Episcopo, non tantùm ipse baptizatur: sed etiam suo tū exemplo, tum edicto Francorum populos ad fidem adducit, decimo quinto regni sui anno. Ad eundem modum & maiores nostri, euentu penè stupendo ad fidem Christi, à qua tamen sæpiùs defecerunt sunt conuersi: qui antea, vt & Saxones, quibus fuerant vicini, feruntur vixisse ad Platonis leges ac placita, quæ proculdubio instituta erant ab ijs, qui militatum abierant in Græciam, ex quibus aliquis præstantis ingenij, illic eadem didicit, qui reuersus in patriam, alios etiam huiusmodi docuit. Quare

ad religionem, vel potiùs idololatriam eius quod attinet: quibuſdam diebus, humanas hoſtias ſacrificabant Mercurio, & illos qui mactandi erant homines, reuerebantur ceu Deos, omnesq́; certatim aliquid muneris in diuinam hoſtiam conferebant. Anno autem Chriſti 500. Suartmannus Renuldus (vt quidam volunt) Rex Daniæ potentiſsimus, crudeliter (vti fertur) in ſuos ſæuijt, magnumq́; numerum Danorum proſcripſit, nec paucos in Galliam, Germaniam cæteraſq́; terras vendidit, qui obijt anno à nato Chriſto 509, cùm regnaſſet annos 28.

Ipſi ſucceſsit Rex Tordo æquè crudelis: ſub eo verò Dani ad amiſſam libertatem aſpirantes, paulatim ſe in Angliam, Galliam & Germaniam ad ſuos, qui pridem proſcripti

*fuerant, subduxerunt, & exerci-
tum ingentem inde adduxerunt.
Sed à Tordone victi & superati
sunt. Postea rebus non succedenti-
bus ex voto, inferioris Germaniæ o-
ram grauiter afflixerunt: ac tandem
in Galliam & Lotharingiam pror-
ruerunt, Ambianam, Atrebates, Cor-
briam, Cameratum, Tarmennam, fi-
nes Morinorum, Menapiorũ, Bracha-
tensium, omnemq́ circa Scaldum flu-
uium terrã, Monasterium VValrici
& Richarij ferro & igne vastant, &
Valam fluuium ingreßi, Batuam
totam & Neomagum palatium oc-
cupant. Deinde paulò pòst Godefri-
dus & Sigefridus Normannorum
reges (Normanni enim omnes appel-
labantur ab his terris septentrionali-
bus oriundi) magna multitudine pedi-
tũ & equitũ ad Mosam in loca Haslõ*

con-

confidentes, finitima loca populantur, & Leodiam vrbem, Traiectũ castrũ, & Tungrense oppidũ vulcano sacrificant. Deinde in fines Repuariorum effusi, cædibus, rapinis & incẽdijs omnia infestant, Coloniam Agrippinam, Bonnam, Talpiacum, Villipiacum & Nuẽ, Pallatium Aquis, monasterium Stabulaus, Malmudanũ, Indam, Prumiam in cineres redigunt: & eius regionis homines, pro defensione suorũ arma capientes, more pecudum (vt in bellis fit) mactant. Hæc de primis excursionibus, horum bellicosorum hominum ideo recito, quòd multi militũ ac peditum aliquid de doctrina Christi audierint: sed tamen non magno cũ fructu, adeo enim obfirmati maiorum idololatria omnes fuerunt. Itaq; varias nationes iamdudum ad Christum conuersas, infensis animis impugna-

runt, ac miris modis oppresserunt maiores nostri, & quidē multis annis, antequam quicquam remittere de sua idololatria & cruenta ferocia sustinerent, nimirū vsq; ad Haraldi quarti tempora & Lodouicum Imperatorem. Etenim gliscente indies in regno hoc, seditione, Regnero rege, suo tempore acriter pro focis & aris dimicante, & Britanniam Scotiamq; armata classe pertentante, Haraldus paulò antè in exilium extrusus, à quibusdam in Regnerum conspirantibus reuocatur, & in regem Daniæ designatur, sicut subinde apud alios factum historiæ repræsentant.

Hac contumelia exasperatus Regnerus, cum classe sua regreditur, rebellium agmen elisurus in Dania: rebusq; ex voto succedentibus, Haraldum superati exercitus

tus

tus regem in Germaniam fugabat, Regiumq; honorem ac titulum ferè omnibus conclamatis abijcere compulit. Itaq; Haraldus ad Lodouicum Imperatorem contendit, tum Moguntiæ agentem, armaq; rogauit in Regnerum, vt regno restitueretur, pollicitus Imperatori gratitudinem & officia amica. Annus igitur salutis Christianæ 826 agebatur, cùm Lodouicus illi conditionem faceret, si Christianismum acciperet futurum ille vicissim quod posceret promisit. His itaq; conditionibus propositis, extremisq; difficultatibus vrgẽtibus, libenter annuit, dijsq; gentium æternum dixit vale Haraldus. Cuius diuinissimum propositum, prouehendi religionem ad populares suos, pestiferum fatum atq; inimica Danorum saluti, & capitibus insontium

infeſta fortuna damnauit, & ve-
lut fulmen aliquod promouendæ
pietati, eo tempore iniecit. Nam ge-
neris humani ἀλάςωρ παμπόνυρος καὶ
παλαμναῖος, id eſt, improbus prorſus
& exitioſus hoſtis, ſalutem æternam
his regnis tam placidis adferri ven-
tis, & ab vniuerſitatis huius Deo,
eam promoueri videns, ferre id non
potuit: & graue moleſtumq́; ſibi eſſe
putauit, niſi hanc ſpiritualem optatiſ-
ſimamq́; cœleſtem meſſem, cruore ſan-
guineo contaminaret, auerteret, atq́;
in æternum ab his regnis profliga-
ret. Etenim ſicut vaniſſimæ ſuæ
ſuperſtitionis, idololatriæq́; præſtigias
proculcari, doloſosq́; laqueos eius, in a-
pertum protrahi & manifeſtò argui
atq; conuinci, & creaturam quidem
(vt antehac) ampliùs non coli, creato-
rem verò eius, ſicuti conueniebat,
lau-

laudibus vehi & adorari animaduertit: apertum rurſus, contra ſalutare initium, bellum per Regnerum mouere, non poſthabuit.

Regnero igitur veluti inſtrumento, adinuentionis fraudiſque ſuæ vtens, tyrannide & violentia rem in priorem reduxit errorem & ſeductionem, vt conditor ſcilicet rerum omnium Deus, creaturis ipſis exæquatus & connumeratus, creatura rurſus quemadmodum antea adoraretur, cultusq́ diuinus adorationi illi ſimilis fieret. Quare iam tandem Haraldus in Iutiam ingreſſus, non tam Euangelij ſemen inter eos, quos ſibi paulatim armis ſubiecit, quàm baptiſmi ſacramentum promulgare contendit. Sed reuerſo Regnero, cùm bellum ſæuiret, cœpta religio, tunc temporis ab his regnis exturbata eſt, &

magna cum iactura salutis æternæ, miserè exulabat fides in Christum. Quare & duplici se malo Rex victor inuoluit, quòd non tantùm salutiferam Christi religionem abigeret, superstitiosamq; erroris sectam renouaret: verumetiam atrocissimè Christianos vel saltem de nomine CHristi suspectos persequeretur, conuictosq; non tam trucidaret, quàm exquisitissimis supplicijs in fideles sæuiret, omnibus more pecudum obtruncatis: quanquam & quosdam seruaret, non vt eis parceret, sed ad ludibrium, sed ad lanienam crudelissimam, sed deniq; ad sitientissimam rabiem explendam, nimirum vt cute capitis in modum crucis incisa, ferro singulis cerebrum aperiretur, ac deinde ligatis post terga manibus, per plateas ac vicos trahe-

rentur,

rentur, aut verbere aut alijs modis vexati, donec deficerent, ac Angelis & hominibus spectaculum facti spiritum exhalarent. Itaq; dū Regnerus religionem Christi profligauit, simul bonas leges sustulit, ac omnium hominū ordines confudit, quicquid pietatis, quicquid dignitatis, quicquid honestatis sit, vitæ instituta, mores, fidem omnem, honesti partes, rectam disciplinam, quæ omnia cum ipsa religione cœlitùs adferuntur, perdere ac confundere studuit, dum ipsam religionem, quæ horum omnium fundamentum est, ita penitùs à nostra patria extirpauit. Nostram igitur nos ingratitudinem, nostram impietatē hîc accusabimus, si fides, si religio Christiana pessū eat, quam fidē certissimis signis exploratam habemus verā & indubitatam, ac Christum DOMI-

num

NVM nostrum, cuius nomen profitemur, colimus, veneramur, verum esse & vnicum Deum, omnium patrem, creatorem, rectorem, cuius nutu cuncta regantur: & Tyrannorum omnium violenta imperia statim cōcidant, & vires quantæcunq; sint corruant, & momento collabantur necesse est. Sicuti hic Regnerus, qui abolita religione Christi, idola restituerat, graues pœnas Deo persoluit. Nam ab Hella quodam, in carcerem coniectus est, ibidemq; à serpentibus diu excruciatus perijt. Ita frustratus est se Regnerus, dum patriæ suæ felicitatē cœlestium iudicio destinatam, humanis consilijs impedire conatur. Sicq; humana cōsilia castigantur, vbi se cœlestibus præferunt. Hunc igitur Deū, si nos nefariæ vitæ crimine insolēter negligimus, ingratitudine offēdimus,

secus

securitate & peccandi licentia irrita-
mus: non modò Dei verbum, quod
summum est nostrum præsidium, a-
mittemus: sed penitùs â Deo excisi,
cumulabimus nobis pœnas, quas lue-
mus æternas. Nos igitur audientes,
tam funesta huius nostræ patriæ pro
religione, initia, non in tam clara E-
uangelij luce ad Dei verbum, ac E-
uangelij præcones, aures impiè obture-
mus vt aspis, sed audiamus parati &
seriò flectamur ad pœnitentiam. Est
enim mos obstinatorum, hîc, sanctos
Dei aspernari nuncios: vt Sedechias
cæteriq; in Babylonem traducti, Hie-
remiam, direptionem, captiuitatemq;
Hierosolymorum prædicentem, con-
tempserunt. Certè hactenus stetisset
Ilion, si Cassandram Priamus pater
audiuisset, si Prophetas, Hebræi,
si Christum & Apostolos, Iudæi,

si

ſi Sibyllam Romani, ſi Haraldum deniq; impius ac incredulus Regnerus non reieciſſet, certè non tot miſerÿs ac malis ſe & alios inuoluiſſet.

Atque hæc fuerant initia Religionis noſtræ caſtæ & ſanctæ, cuius characterem initiò Cimbri ſumpſerunt ab Haraldo, quæq; non ſuperſtitionem habet vt iudaica, non aniles fabulas vt gentilis, non turpitudinem vt Mahometana: ſed ad iuſticiam nos impellit, ad fortitudinem, ad modeſtiam: pudorem nobis proponit, pudicitiam, fidem, conſtantiam, honeſtatem. Contrà verò petulantiam vitare, ſtuprum, fraudationem, ſcelus, furorem, turpitudinem, libidinem, iniquitatem, luxuriam, ignauiam, nos admonet præceptis & inſtitutis ſaluberrimis. Etſi autem quidam hanc patriæ

noſtræ conuerſionem, & illa fidei initia temporibus Caroli Magni adſcribant, ac potiſsimùm, Haraldũ ſacro fonte cum ſuis ſuſceptum fuiſſe eo anno Caroli velint, quo Hirene piiſsima, vnà cum Conſtantino glorioſè diuinitùs imperium orientale accepit, quoq́ anno cùm Conſtantinus decem eſſet annorum, homo quidam in longis Thraciæ muris fodiens, inuenit arcam lapideam, quam cùm expurgaſſet, reperit virum in ea iacentem, & literas arte conglutinatas cõtinentes hæc: Chriſtus naſcetur ex Maria virgine, & credo in eum. Sub Conſtantino verò & Hirene Imperatoribus, ô Sol iterum me videbis &c. Veriſimiliùs tamen eſt hæc ſub Lodouico eueniſſe. Profugit enim Haraldus, etiam Saxonis noſtri teſtimonio, ad Lodouicum, & Moguntiæ bapti-

zatus

zatus est anno, vt diximus Christi 826, quo tempore iam Carolus Magnus, ante annos duodecim excessit è vita. Ac certè Carolus proauo Regneri Gotrico, quem alij Godefridum nominant, anno salutis 810, vt certa ratio supputat, acies opponendas comparauit, & anno pòst quarto concessit in fata Carolus: succedente Lodouico tã in hæreditate paterna, quàm Romano imperio. Post Gotricum autem, in Dania aliquot annis regnauit filius Olaus: quo vita functo, successit Hemmingus, qui cum Lodouico pepigit. Huic verò successit Siuardus, nepos ex filia, & huic puer Regnerus subrogatur, iam in eam perductus ætatem, vt filios genuerit &c.

Prætereo mendacium Episcoporum Treuirensium, quorum catalogus impudenter mentitur, Daniam

con-

conuersam per Popponem quendam, Episcopum Treuirensem, Antichristi Dromonem insignem. Sed de Poppone postea quis fuerit, & vbi Episcopus, clariùs dicetur.

Cæterùm, de his initijs & temporum ratione, non magnopere contendam: quin potiùs pertinaciam veterum regum in sua Idololatria, & singularem Dei curam pro suis conuertendis ab erroribus ad virtutem cœlestem, amplificandam & decantandam hoc loco censeo. Certissimum tamẽ est Carolum Magnum & Gotricum, proauum Regneri, fuisse contemporaneos, & Gotricum non quieuisse à persequutione eorum, qui per Carolum subiecti & ad Christum conuersi essent. Egit enim Carolus nutricium & patronum Ecclesiarum in occidente singularem,

& quantum in ipso fuit, gentium furores passim cohercuit: atq; ad propagationem verbi Episcopatus & cœnobia (quæ scholæ tum erant) instituit. Multis ergo in locis sub ipsius imperio, Ecclesia pacem habuit: sed tamen non vbiq;. Nam hoc tempore Gotricus horum regnorum princeps, acerrimus fuit Christianæ fidei persequutor, quare & conatus est omnibus viribus suis, Saxones qui fidem Christi receperant, astutiâ, minis & crudelitate sua, iterum inde absterrere: ac subinde potentiores qui à vera pietate alieni erant, concitauit ad affligendum eos, qui plantabant Ecclesias, & ad opprimendum magistratus à Carolo institutos. Sed virtute & bonitate Dei rex iste fractus, pacis tandem fœdus cum Carolo inijt, anno Domini 811. Cui

811. Cui hoc beneficium, quòd Christum nosce cœpit, tota Germania acceptum referre debet, cuius etsi alia permulta & præclara merita sint, non solùm quæ Saxonicis ciuitatibus: sed etiam toti imperio contulit, quorum memoriam nulla delere potuerit obliuio: tamen huius beneficij magnitudo, reliqua omnia obscurare videtur. Nam ea demum vera & summa laus est boni ac salutaris principis, dare operam, vt in Ecclesijs rectè institutis, doceatur verbum Dei: tollantur impij cultus & ceremoniæ, & rectè inuocetur Deus, ac sanciatur disciplina, vt mores populi sint conformes Euangelio. Et cùm ad hunc finem, præcipuè conditum & societate ciuili deuinctum sit genus humanum, nempe vt celebret & glorificet Deum: debent ij qui ad gu-

bernacula ſedent, ſuum etiam munus intelligere, & gloriæ DEI ſeruire. Quare inter præcipuos reges, Carolus magnus numerandus eſt, qui cùm ſe regia dignitate excellere meminiſſet, verè regia munera obijt, ac non ambitionis & dilatandi imperij ſui causâ, vt multi alij: ſed religionis Chriſtianæ propagandæ, & regni Chriſti fines extendendi gratiâ, arma ſumpſit. Et quoniam iudicauit optimus & ſapientiſs. princeps, religionem chriſtianam ſine ſcholis & Eccleſiæ doctoribus, diu integram conſeruari non poſſe: ideo non ſolùm præclariſsima totius orbis terrarum gymnaſia, vt Pariſienſe, Bononiẽſe, Papienſe inſtituit: ſed paſsim in Saxonia, Eccleſijs paſtores præfecit, quibus cùm mãdata eſſet inſpectio ꝓpriarum & vicinarum Eccleſiarum,

& cura docendi & proferendi in alias nationes Euangelij, rectè appellabantur Episcopi, nō titulo tantùm, ut nunc maxima pars toto orbe terrarum (ac multi Epicurei tantùm sunt, non Episcopi, de quibus Ambrosius: nomen inane in Episcopo, crimen immane) sed reipsa & functione omnium laboriosissima, & doctrina ac pietate cæteris antecellentes. Fungebantur tunc Episcopi munere docendi, & incumbebat ipsis inspectio vicinarum Ecclesiarum, quibus idoneos pastores præficiebant, ac mores eorum regebant. Erant præterea cœtus docentium & discentium, adiuncti Ecclesijs, ut ex ijs postea adhiberentur ad gubernationem Ecclesiæ, viri boni & eruditi, qui doctrinam Ecclesiasticam à maioribus acceperant, & testimonia vitæ, morum ac doctrinæ habebant.

Hoc consilio paßim in Saxonicis Ecclesijs Episcopos, & collegia studiorum causâ constituit, & reditus certos Ecclesijs attribuit, vnde & doctores & auditores alerentur, & ipsi ad inspectionem Ecclesiarum, & ad exercenda iudicia Ecclesiastica, vt omnis gubernatio sumptuosa est, mediocribus facultatibus instructi essent. Sic & Carolus autor fuit Collegij Osnaburgensis, ac aßignauit studiosis & doctoribus, qui ibi alerentur reditus quosdam & syluas, non voluptatum, aut turpis ocij vel venationis causâ, sed vt studijs commodiùs vacare possent. Longior autē est historia Caroli, quàm vt hîc recitari queat. Hæc tantùm obiter commemoranda putaui, vt animaduerteretur, quæ scaturigines fuerint & incremēta religionis Christianæ in Saxonia,

onia, tū quomodo religio ſemel exturbata Satanæ artificio inde in hæc regna dimanauit. Succeßit iam aliud tempus, quo vt alijs ſeculis ſuperioribus, Dominus noſter IESVS Chriſtus, ſubinde alias atque alias nationes & gentes, luce Euangelij illuſtrauit: ita nec hoc tempore ocioſus in regni ſui propagatione fuit. Et quamuis iuſto ſuo iudicio, ob veritatis ſuæ contemptum & piorum perſequutionem, improbitatem ac hypocriſin multorum, regnum ſuum à multis abſtulit, præſertim Ægyptum, Africam & Aſiam incolentibus: tamen nouos conuiuas ex his regionibus ſeptentrionalibus ad nuptias ſuas, mißis legatis vocauit, & venire quaſi compulit. Vnde & faſciculus temporum eleganter inquit: fides proficit & deficit, pro di-

 uerſitate

uersitate locorum & temporum. Iam Ægyptus & Africa à Saracenis vastatæ sunt, & ecce quasi fides volasset, ad populum paganum peruenit. Cogor nunc auditores clarissimi, repetere quodammodo quæ superiùs sunt dicta de Haraldo, vt iuniores ex historijs sciant atque intelligant, qui fuerint primi in his regnis Vltrionalibus doctores. Nam sicut statim post tempora Apostolorum, Euangelium Christi in Germania doceri cœpit., per quosdam celebres doctores, Apostolorum auditores & discipulos: vt Lucium Cyrenæum ad Danubium, in Augusta Tyberina, quæ nunc est Ratisbona, Crescentem Moguntiæ, Clementem Meti, Trophimum Arelati, & Marcum Pauli discipulum Patauij ad Danubium, Maternum Petri

tri discipulum Argentinæ docuisse Euangelium, & miraculis clarum fuisse, memoriæ proditum est: vnde paulatim etiam in alias vicinas nationes, cœlestis doctrina propagata est &c. Ita & in hac vltima ora, versus mare Balthicum, sui fuère Doctores, viri pij & præstantes: quos vt cognoscamus, pauca de Haraldo repetam. Certum sanè est, non parum fidei apud suos illum sibi comparare, qui & Deum immortalem esse, & omnia posse existimat: putatq; quicquid humanum genus prouidum, acutum, in se præclarum & excelsum habet, nõ propria industriâ & sagacitate: sed diuini numinis gratiâ obtinere. Hoc cogitans Haraldus, vt vnus Deus ex instituto Christianæ religionis, in his regnis VUltrionalibus piè sanctèq; coleretur

& adoraretur, summis etiam nisibus contendebat: Christi fide primus regum VItrionalium imbutus, & à Rabano baptizatus, cùm iam redire in patriam, auxilio fretus Cæsareo decreuisset. Qui efflagitabat vt Ecclesiastis vnà missis, populus quoq; ad Christi religionem imbueretur. Circumspexit Imperator, quem tanto parem operi mitteret, lucrandis Christo animabus. Sed tum multis compertum erat Diui Ansgarij Corbeæ monachi, & inter alios viri doctissimi, feruens pro Christo desiderium, sed interpellare eum desuper nemo præsumpsit: terrificum enim videbatur gentem, multis ac præclaris stragibus & facinoribus insignem, noua prædicatione adoriri. Ita cunctis mussitantibus, Ansgarius cùm se domino precibus

commendaſſet, haud aliter ac olim Propheta, obuium ſe ferebat quærentibus concionatorem: Ecce inquit ego, mittite me. Cum Haraldo igitur profectus eſt Ansgarius, cui ſe ſocium adiunxit Gaudbertus, peregrinari pro CHriſto & ipſe percupiens. Profecti itaque ſunt cum manu militari, quam Regi Haraldo Imperator adiunxit. Ac poſtquam Haraldus ſecundò in Iutiam perueniſſet, & cum ſuis tractaſſet de gerendi belli ratione, Ansgarius cum conſorte ad intima regni penetrauit, verbum vitæ annuncians. Proſperatum eſt opus in manibus eorum, multiplicante Chriſto ſemina bonarum frugum, cùm plurima plebs Domino per illos credidiſſet. Sed iterum Haraldus armis extruditur: nec

tamen

tamen ea res terruit diuini verbi ministros. Peruicerunt enim & orando & prædicando, vt multus vbique populus Christo subderetur: ac tandem penetrarunt vsque in Sueciam, & in oppido Byrca, præfectum ipsum Christo conciliabant, multamque sub eo plebem & in fide erudiebant, & sacro fonte perfuderunt. Interea autem Haraldus, expertam aliquoties prælio fortunam, iam ab Imperatore roboratus retentabat: sed idem erat exitus qui priùs. Fugatus enim & acie victus, abceßit in Phrisiam, & parte quadam à Francis occupata de Phrisia donatur. Hæc Sigebertus, Scotus, Crantzius, Ganguinus & alij.

Quare & secundò, tam salutaria Religionis incrementa adhuc prorsus impediuit Satan: opponens enim

enim se tam salubribus institutis, tantas excitauit in regno procellas, vt publica prædicatio locum non haberet. Ex quo perspicuè cernitur, non semper verum esse, quod affirmauit Aristoteles: nimirum minùs reformidare homines, quem religioni & pietati deditum viderint, minusq; contra illum seditiosi audebunt, quem dijs amicum perspexerint. Nam & experientia contrarium condocefacit, tum euentus Haraldi ostendit, sua ætate, nullum fuisse vinculum in nostratibus pietatis, sed titubasse omniaq; soluta fuisse. Cæterùm Lodouicus in Synodo Aquisgranensi, de Danorum & Suecorum conuersione, cum patribus consilia captauit. Ac postea Ansgarium ad se reuocatum, Episcopum Hamburgensem constituit, eiq; præ-

cepit

cepit, vt iterum ad vicinos Danos & Suecos, Christi religionem propagaret. Quo tempore maximis doctorum laboribus desudatum fuit, de conuersione nostrorum maiorum: & ob inueteratam idololatriæ consuetudinem & bellorum motus, res successit tardiùs. Consueuêre enim gentes hæ ab aliquot iam seculis, grauissimas in proximos & longinquos facere excursiones, ac sanè bellis & victorijs Dani vbiq; terrarum clarissimi, multas nationes eorum vis territabat. Tempore autem Erici Regis Haraldi fratris, post mortẽ Ludouici Imperatoris, facta est etiam Danorũ excursio in Gallias cùm filij Lodouici de ditionibus digladiarentur. Itaque facta valida in diuersum excursione, per Rhenum ascendentes Agrippinam Coloniam, per Albim verò

verò Hamburgum vaſtauerunt. Sed paulò poſt Ansgarius ex incendio Hamburgenſi ferè nudus elapſus, non immemor officij diuini & occaſionis, in Daniam feſtinauit, vbi Regem Danorum Ericum inueniens, chriſtianum reddidit: ac Eccleſiam in portu maritimo apud Sleſuigã erexit ad lacum Sliam. Deinde data per Regem licentia, vt quiſquis vellet in regno ſuo fieret Chriſtianus, infinita gentilium credidit multitudo: de qua plures vt genibus innixi, aqua baptismatis loti ſunt: ſic quoq́ue morbis ad deſperationem medicorum laborantes, ab omni etiam eorum infirmitate liberati ſcribuntur.

In hac itaq́ue legatione, Diuus Ansgarius non tantùm Regem Ericum, iam rebus in Dania

potitum

potitum, ex persequutore Christianorum, fidelem facit, vt non modò permitteret: verumetiam præciperet quoque idola deserenda, & Christi sinceram fidem excolendam. O bonitatem Dei, ô ineffabilem patris cœlestis φιλανθρωπίαν. Ac Ansgarius, legatus borealium regionum, tantum familiaritatis apud regem, eundo & redeundo meruerat, vt inter amicos ascriptus, intimi regni consilijs adhiberetur. Quare & hic Athleta Christi intrepidus, Erici Regis rogauit epistolas: ac cùm in Dania fundamentum quoddam iecisset ad plantationem, literis & Legatis Erici Regis Danorum, ad Olaum, nauibus in Sueciam tendit: & in Byrca ciuitate, vbi priùs disseminauerat verbum, à pijs excipitur, Olaum conuersum baptizat: ac impetrat

petrat licentiam docendi Euangelium eos, qui cupiant audire & suscipere: eaq; occasione plurimos ad cognitionem CHristi in Suecia adducit, Ecclesijs Episcopos & presbyteros passim ordinat, eosq; ad constantiam in fide cohortatus, tandem ad suam Ecclesiam redit. Cæterùm, quia Idololatria Ethnica tam altas in hoc regno radices, in magnatum animis egerat, vt multi prorsus immobiles quasi in ea perseuerarent: cùm adhuc viueret Ansgarius, tum promiscuum Daniæ populum, licentia bellica efferatum, facilè quo vellent impellere possent, Dani iterum per Ligerim vecti, Turones succenderunt, & per Sequanam parisios obsederunt. Carolum verò Regem, is erat Caluus, Ludouici Imperatoris filius, timore territum, terram eis

ad inhabitandum dare compulerunt. Deinde Lotharingia vastata, & Phrisia subacta, in natale solum redeuntes, cõuersi sunt victrici dextera in propria viscera. Nam Hadingus & Ericus iunior, de regno sunt digladiati, tantaq; cæde absumpti, vt vulgus omne militũ caderet: de stirpe autem regia, nemo omnium remaneret præter Ericum iuniorem, qui mox vt regnum hoc suscepit, ingenito furore super CHristianos efferatus, Sacerdotes Dei expulit, & Ecclesias claudi præcepit. Ad quem etiam S. Ansgarius, venire non trepidans, cùm ei memoriam patrui Erici prædecessoris replicaret: euestigiò Ericum sic pacatum & placatum reddidit, vt CHristianam religionem ipse susciperet, suisq; omnibus vt Christiani fierent, per edictum mandaret: insuper
in

in alio portu regni sui, apud Ripen-
ses nimirum Ecclesiam exstrueret, in
Dania secundam. Nam prima, vt
diximus, erat ad lacum Sliam: eam-
que Remberto presbytero commen-
dauit. Ericus filium Canutum ex
Guthormi filia, eademque Haraldi
nepte progenitum, superstitem, diutina
vi morbi consumptus reliquit: qui, vt
Saxo Sielãdus infit, ex penè despera-
to adolescente, autor insperatæ probi-
tatis euasit: hoc vno deflendus, quòd
absq; Christianæ Religionis insignijs,
è vita ad mortem transitum habuit.
Qua ex re, iterum coniectare licet,
fidem in CHristum, vel ex aula
Regis prorsus fuisse extirpatam,
vel apud paucos priuatim tantùm re-
sedisse. Cæterùm Canutus filium
reliquit Frothonem, qui designatus
Danorum Rex, in Britanniam ir-

ruit, recuperaturus maiorum ſuorum ditionem, hoc commodi inde & ipſe recipiens, vt à CHriſtianis, quos ſubegit, & ipſe Chriſtum agnoſcere diſceret, & ſigillo gratiæ deſignatus, in eius caſtra & fidem ſeſe conferret. Deinde Gurundus ſeu Gormo Frothonis filius, teſte Vicentio lib. 24. Cap. 40. & VVilhelmo lib. 2. cap. 14. de Anglis: à rege Elfredo cæſus & captus, cum triginta proceribus & maxima turba ſatellitum baptizatur, ac ſortitur prouincias orientalium Anglorum & Northumbrorum. Hunc ſequitur Haraldus, qui vtrum pietati vel gentilitati ſe addixit, prorſus eſt obſcurum.

SEd nunc veniam ad Gormonem ſenem, cuius principatus dura-

uit

uit per Henrici tempora: quo demortuo Marchionem Dani oppreſſerunt, Saxones fugarunt, vnde natum eſt bellum Ottoni Henrici filio. Huius regis impietas & inſita malitia, nulla ratione ab inſidijs Satanæ, ouilla pelle contecti abduci potuit. Quare antequam de ipſo Rege agam, quò clariùs luculentiùsque ſeductoris Satanæ impoſturas demonſtrem, viſum eſt imaginem quandam eius, ad viuū expreſſam, in Apologo quodam oſtendere, feſtiuiore fortaſsis quàm pro grauitate huius argumenti, ſed qui tamen lucis aliquid his quæ dicturus ſum, ſit allaturus. Neq; verò ſine exemplo, eodemque magnis laudibus celebrato, hoc fecero: cum apud T. Liuium legamus Menenium Agrippam, in ſua cauſa ſimili Apologo vſum, idque illi

tam ceßiſſe feliciter, vt dignum habitum ſit, quod æternis annalium hiſtoriarumq́; monumentis commendatum, ad omnem poſteritatem mitteretur. Noſter Apologus ex illis Æſopicis deſumptus, ita habet: Ouis cùm in puerperio eſſet, vt ſibi nec per religionem liceret, nec per infirmitatē ex recenti partu, liberum aut tutum eſſet prodire in publicum, neq́; domi ſatis haberet pabuli, pro ſe filijsque ſuis. Vnum qui iã eſſet adultior, quippe anniculus, vt ſeipſum forîs in agro aut ſylua paſcere poſſet, ſi haberet, qui ſe cuſtodiret defenderetque à lupo, permiſit, eumq́; commendauit hirco, vt is illum ſecum educeret paſtum, & à feris, ſi quam hæ machinarentur vim, defenderet: filio autem agno mandauit, vt ne latum quidem vnguem ab hirci latere diſcederet, &

quibus.

quibuscunq; etiam oblatis occasioni-
bus, aut conditionibus propositis:
vterq; mandatũ recipit, egrediuntur,
pariter in syluam perueniunt, floren-
tem hic Cythisum, salices petit ille a-
maras: vt sic suauiter sese reficiant.
Ita pascentes prospicit à suo latibulo
lupus. Et erat illi quidem iam cer-
tißima præda agnus, sed reformidat
hircum: hunc enim videt hirsuto
& hispido corpore, horrida barba,
& minacibus cornibus valdè formi-
dabilem. Cùm itaque nihil aude-
ret attentare vi, dolis rem agere
instituit, aggreditur agnum his ver-
bis: Hei tu infelix, quis te tam
tenerum, atque tot naturæ ingenijs-
que tui gratijs tam amabilem, con-
iunxit isti deformi, fœtido, teterri-
móque hirco? Quin tu isto tali hîc
in sylua relicto, redis domum ad

 ma-

matrem, quæ te iamdudum dulci lacte distento vbere expectat? Ast ille memor mandati materni, respondet lupo: Mater mea, ô lupe, huic me commendauit, huic mei seruandi curam iniunxit: mihi verò præcepit, ne vel tantillum ab eo discedam: matris præcepto meliùs est me obtemperare, quàm subdolis tuis blanditijs fidem habere? Intelligo quid tu captes, nimirum vt me ab hoc meo custode abductum, tuo isto rapaci rictu cōprehensum, & sanguinarijs dentibus discerptum deuores &c.

VTinam, viri fratres, nos omnes ad illius agni exemplum saperemus. Nam prorsus ad eundem modum sanguinarius ille lupus, aduersarius noster Diabolus, nobis insidiatur: omnes dolos suos, omnes artes, quibus

quibus mille ad nocendum inſtructus eſt, ad hoc expedit, vt nos à ſalutaribus doctoribus, quibus à Deo cura noſtri eſt commendata, abducat, & in ſuam poteſtatem pellectos, ſua illa inexplebili voracitate deglutiat. Ad hoc, iuxta rationem nominis, calumniarum genus nullum omittit, omnia Dei miniſtrorum dicta factáque obſeruans, vt ſi quid inueniat quod reprehendere queat, quemadmodum lupus iſte grauitatem odoris, & pilorum horrorem in hirco, id tanta cum atrocitate exaggeret atq; amplificet, plurima interim admentiendo (ab initio enim mendax eſt, atq; ipſius mendacij pater) vt imprudentibus facilè perſuadeat, vt à talibus deficientes, ſe ſuosq; pſeudoprophetas, quibus ad hoc perſuadendum abutitur, ſequamur. Neq; verò ſingulis duntaxat

taxat agnis de CHristi ouili sic insidiatur, sed gregibus vniuersis, & præcipuè ducibus gregum arietibus. Hos arietes, hoc est, Imperatores, principes, reges, dynastas, singularibus quibusdam artibus, insidijs ac dolis captat: sic enim circumueniendos esse nouit. Nam alioquin si deprehendant insidias, statim in insidiantem conuersi, cornu ferunt & ipsi: quiq; si palàm deprehenderint impiorum doctorum insidias & seditiosos conatus, facerent quod Vlysses fecit in coërcendo seditioso Thersite: qui cùm multitudinem ad seditionem commouisset, Vlysses hanc quidem, verbis & verberibus in ordinem & officium redegit: Thersiten vero seditionis authorem, admonitionibus non acquiescentem, sed in omnes principes, maximè verò in Regem Agamemnonem di-

cterijs & conuicijs contumelioſum, ita tanq̃ generoſus aries cornu ſuo percuſſit, hoc eſt, ſceptro pulſauit, vt totum vibicibus, tuberibus & ſanguine manantibus plagis oppleret. Hæc conſideranda ſunt omnibus illis, qui exiſtimant commendationem religionis rem eſſe ridiculam, & ſanctiones atq; oracula diuina, quæ ſeriò ad fidem & reuerentiã cœleſtis numinis exhortantur, æternæq; vitæ ſtudium mortalibus commendant, haud aliter ac tenebrarũ ſomnijq; nube inuoluta phantaſmata reputant. Verùm res ipſa ſatis ſuperq; docet, non bella cruenta, non incendia, non naufragia, non peſtes, non famem deniq; eſſe tantas Dei pœnas, quanta eſt verbi diuini iactura, vel eius corruptela, quia hæc pœna corpus & animam ſimul attingit, atq; exitium non modò temporale, verùm æ-

ternum

ternum quoque abducit. Ac Esaias inquit, homines absq; clara verbi diuini, luce, esse populum sedentem in regione & caligine mortis. Quid tristiùs dici potest? Naturalis illa nox quæ ex vmbra terræ nascitur, sole alteram mundi partem ambiente, etsi aliquid terroris inijcit: tamen habet aliquid vtilitatis, quòd somno salutari & quieti animalium seruit. Deinde suas habet statas horas, pro diuerso mundi situ, atque certò expectatur dies, quem exorientem, auiculæ suis dulcissimis cantiunculis, leo suo forti rugitu excipit. At caligo doctrinæ cœlestis nihil prorsus habet commodi: imò non somnum, sed ipsam mortem conciliat atq; adfert. Mortis autem nomine, scriptura S. non modò, illam extremam in hoc mundo resolutionem hominis designat,

nat, qua anima à corpore, horribili sanè aspectu diuellitur: sed complectitur mala omnium grauißima, quæ partim viuentes homines tenent, partim verò ipsius vitæ finem subsequentur: nempe tenebras mentis de rebus diuinis, ignorationem veræ essentiæ & voluntatis diuinæ, vacare metu, fide, dilectione Dei, esse absque omni vera pœnitentia, absq; consolatione cordis quando peccata euigilant, absq; spiritu S, erroribus esse fascinatum, esse mancipium & sedem impuri spiritus. Ista quidem non cernuntur oculis corporeis, ab hominibus ætate, dignitate, potentia florentibus in hoc mundo: sed verbum Dei hanc spiritualem mortem declarat. Postea verò comitatur mors secunda, vt Iohannes eam vocat, hoc est, abiectio, condemnatio

tio, pœnæ corporis & animæ, quæ nullum vnquam finem consequentur.

HÆc omnia hoc loco repetere volui, vt intelligamus miseriꝫ as, quæ patriam nostram in prima plantatione cœlestis doctrinæ occupārunt, exuperasse omnem facundiam, ac reges illos fuisse quasi cœlesti doctrinæ violentos, nec bona illa quæ secum adfert æternum DEI verbum, vllo modo illos homines considerasse. Deinde ex tota hac narratione perspicuè elucet, quam diuersa sint hominum studia variaq; ingenia. Quòd misso æternæ vitæ studio, ad inanes curas & cogitationes se conferant. Hunc enim videmus pecunijs & opibus studere, illum ambitioni & potentiæ, alium voluptates, omni studio & diligentia conquisitas amplecti, Horum

studia

ſtudia quam ſint inania, declarant
non modò, multorum triſtiſsimi euen-
tus in hac narratione: verumetiam
ſaluatoris noſtri doctrina & vi-
ta, quâ certe cohortamur, admo-
nemur, cogimur, caduca illa ac
fragilia, vt falſa bona & nuſquam
conſiſtentia contemnere. Religionem
verò, pietatem, humanitatem, grati-
am, hoſpitalitatem, miſericordiam,
æternumq; Dei filium Dominum no-
ſtrum IESVM CHRISTVM, vt
vnicum & verum bonum amplecti
&c. Itaq; nunc ad Gormonem redeo,
qui horrenda idololatria contamina-
tus, ſemper infenſum erga religionem
animũ gerens: Chriſtianorũ in his re-
gionibus & alibi, perinde ac teterri-
morum hominum reſpectum extin-
guere cupiens: miniſtros verbi per-
ſecutus eſt, plures & domo & patria

pul-

ſos aut relegatione aut carcere ad mortem vsq; macerabat, aut ſuſpenſos tanquam porcos, membratim lacerans diſsipabat, aut vario deniq; iniuriarum genere fatigatos, quibus potuit calumnijs inſequi nunquam quieuit. Quinetiam vt priſcum delubris cultum reſtitueret, templum in fundo Sleſuicenſi ab Ansgario extructum ceu ſacrilegum aliquod impietatis domicilium, ab imis fundamentorum partibus demolitus eſt, vt quos ſupplicijs non attigerat, ſacratioris cellæ ruina puniret.

SEd filiam Edelradi Anglorum Regis, puellam ſingulari prudentia, & religionis CHriſtianæ amantiſsimam, accepit vxorem Gormo. Cumque ſuo captum amore maritum, prudens puella perſentiret, orabat

rabat quàm instantissimè, ne se con-
tingeret triduano spacio. Hoc sanè
studium Thiræ reginæ dignum est
commendatione: Distendere enim
voluit amantis animum, vt per im-
patientiam expectationis, aliquid ei de
Christi religione suggereret. Sed du-
ra atq; aspera conditio Christianæ fe-
minæ fuit, quæ tantæ erat communi-
tatis & patientiæ, vt in obsequio per-
fidi & crudelissimi mariti consene-
sceret. Ac quanquam illum nec exem-
plo religionis, nec illecebris suasionis
ad CHristi cultum, fidem & æter-
nam beatitudinem, prouocare potue-
rit: tamen constantissimæ fidei ani-
mū, in hoc tam prauo mariti proposi-
to retinuit. Vnde discimus nulla læ-
ta aut prospera negocia, sine diuina
suffragatione foueri, adeò verum
est, conuerte nos Domine & conuer-

temur. Et nisi Dominus ædificauerit domũ, in vanũ laborant qui ædificant eã. Itẽ, Paulus plantauit, Apollo rigauit, sed solus Dominus dat incrementum. Etsi autem pijssima Regina, Regem Gormonem nulla ratione, pro ingenita flectere potuit feritate ad pietatem, conatus tamen non prorsus erant irriti. Non enim sine fructu aliquo, vnquam spargitur cœleste semen, sicut Esaias clarè inquit: Quomodo descendit imber, & nix de cœlo, & illuc vltra non reuertitur, sed inebriat terram, & infundit eam & germinare eam facit, & dat semen serenti & panem comedenti: sic erit verbum meum, quod egreditur de ore meo: non reuertetur ad me vacuum, sed faciet quæcunq; volui, & prosperabitur in his, ad quæ misi illud. Quare per Henricum I, qui

qui primus inter Saxones coronam Imperij meruit, Rege aliquo modo ab vſitata ferocia reuocato, vt ſi ipſe non vellet, liberum faceret in regno Chriſtianam religionem ſeruari, ſineretq́ verbum vitæ diſſeminari inter incolas ſui regni: & præueniente miſericordia Dei, & diuina operante virtute, datam occaſionem non eſt paſſa diuina clementia inanem prætetire. Sed venerabilis Vnni (quem alij Vnnonem vocant: Trittenhemius Vinonem) Archiepiſcopus Hamburgenſis, animaduertens ipſi CHriſto nunc portam aperiri, mox accinctus itineri, cum aliquot fidelibus ſocijs & ſynergis, ipſemet in Daniam ſeſe clandeſtina fuga confert, ibiq́ue docendo & inſtituendo, multos homines ad fidem in CHriſtum reducit: ipſum tamen Gormonem

regem nullis institutionibus aut adhortationibus, ad homagium Christo præstandum flectere potuit. Verùm Heroldum (alij Haraldum scribunt) eius filium, adiuuante matre Thira, femina selectissima & pijssima, quamuis diu reluctantem Christiana pietate imbuit: quiq́; patris austeritate motus, baptismum sui diu differre cogitur: Regisq́; concessione, Archiepiscopus Vnni, in magnam dilatandi & proferendi imperij Christi spem veniens, insulas maris passim visitat, atq́; in eis CHristo Ecclesiam suam, ministerio verbi cœlestis colligit. Hisce rebus confectis, sacerdotes idoneos conuersis Ecclesijs præponit, atque Haraldo curam Ecclesiarum commendat.

Hac peregrinatione peracta, Vnni Archiepiscopus vlterius sibi

pro-

progrediendum eſſe putauit, ad exemplum Ansgarij. Naui igitur conſcenſa, mare Balthicum ingreditur, atq; magnis tempeſtatum procellis, ad Byrcam ciuitatem, proxime littus maris ſitam, vbi Dani, Nortuegi, Sclaui, Sembores, Scythæ, ſua habebant commercia; defertur. In eum quidem locum, intra annos 70, præter Reimbertum, nemo Epiſcoporum venerat, ac religio Chriſtiana immanitate regum cæteriſq; perſecutionibus, penitus ibi extincta fuerat. Hic igitur Archiepiſcopus Vnni, Suecos & Gothos de religione Chriſtiana, iterum ſumma qua poteſt fide & integritate inſtituit, ac Deo cooperante, frequentem Chriſto Eccleſiam, in vlterioribus quoq; locis Sueciæ lucrifecit: ac tandem curſu abſoluto, Byrcæ ex hac mortali vita emi-

grat Vnni, Anno Domini 936.

SEd interim regnis iam morte Regũ Hẽrici & Gormonis alteratis, nunc iterum Daniæ populo antiquus draco diabolus, nauſeam cœleſtis doctrinæ immiſit: ac vt Henrici & Epiſcopi diſciplinam Chriſtianam prorſus abiuraret, perfecit. Igitur congreſſi populi, præſidem ſuũ oppreſsêre, ac proculdubio Haraldum nondum baptizatum, in huius tyrannidis & crudelitatis conſenſionem pertraxêre. Quæ res Ottoni magno, filio Henrici occaſionem præbuit, vt exercitum conflaret, illatam patri contumeliam, & alia quædam quæ nobis reticenda ſunt, vindicaturus: quem in Iutiam duxit, ac multa ibi loca vaſtauit. Cui tandem occurrit Haraldus, ac collatis ſignis, diu pertinaci acrique feruore præliatum

eſt.

eſt. Poſt primam autem coitionẽ, quæ incredibili animorum perſeuerentia digeſta eſt, viſum eſt vtriq; regum, de rerum ſumma conferre colloquium. Igitur poſt longa vtrinq; verborum certamina, in eas tandem eſt conditiones itum, vt Haraldus cum Suenone filio, caſtra Chriſti ſequeretur, ſacramq; Chriſti religionem ſeriò ſubiret. Et priùs quàm diſcederet imperator, Rex Haraldus in optimo laudabilis conſcientiæ portu relinquẽdus, cum Suenone filio baptizatus eſt. Filium autem de ſacro fonte ſuſcipiens Otto, vt maiora dignitatis ac perſeuerantis memoriæ incrementa, ipſi adijceret, inclytæ ac ſplendidæ maieſtatis ſuæ appellationem, gentilitatis nomini coniunxit, atq; Suenottonem appellauit. Quod Regis exemplum & reliquus populus eſt ſubſequutus.

Sed circa hæc tempora, Adaldagus Hamburgensis pontifex, tres Episcopos in Dania præfecit, Slesuico Haraldum, Ripis Leffdagum, Rembrandum Arhusiæ. Hisce subiectæ sunt Ecclesiæ in insulis erectæ, vt in Fionia, Sielandia, Scania & Suecia: Nam ibi nec dum fuêre Episcopales Ecclesiæ. Hanc historiam Trittenhemius paulò aliter recitat, & adsignat annum Domini 948. Nominat enim Godefredum regem Danorum, sub quo ista sint facta. Saxo etiã noster variat, ob historiæ perplexitatem. Bruno autem Archiepiscopus Coloniensis, Nordalbingẽses, Danos, Holsatos, Stormaros, Dithmarsos, magnis laboribus ad fidem Christi reduxisse, & Euangeliũ Christi, latè in istis regionibus diffudisse scribitur: id quod Sigebertus narrat

factum

factũ, ANNO DOMINI 958. Sed vtut ſe res habet, ordinata iam aliquo modo religione in his regnis, nihilominus multorum animi, ardebant odio Chriſtiani nominis, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ: tantum malum eſt error inueteratus, & tam fœcundus, vt difficulter vbi is radices egerit, euelli poßit. Sed & eo tempore Danicis rebus multùm profuit Poppo, vir Chriſtianißimus nobilis & manu promptus, qui multis peragratis regionibus, multa vidit, audiuit, recenſere potuit. Hic in conuentu ſolenni procerum regni, qui tum VViburgi in Iutia agebatur, cùm adeſſent noui pontifices, Ripenſis & Sleſuicenſis, & de religione Chriſti populariter ſuſcipienda diſſererent: eſſentq́ qui ex aduerſo, patriæ & auitæ religionis tuerentur iura, im-

 miſcuit

miscuit se disceptationi multa inferens, ad conuellendam vanam veterum & superstitiosam religionem, & ad fundandam & persuadendam, solidam & veram Christi doctrinam. Ac sanè multis disputat de cultu veri DEI, quòd nimirum vnus esset DEVS verus in essentia, trinus verò in personis: aduersarij contrà asserebant, Christum quidem esse DEVM, suos tamen Deos & potentia & antiquitate ipsum antecellere. Res tandem ad Haraldum Regem defertur, vt is litem eorum dirimat. Haraldus Rex Daniæ hisce rixis motus, Popponi iniunxit, vt suam religionem aliquo miraculo seu testimonio probaret: ac eò tunc exiuit disputatio, vt rebus potius quàm verbis, veritas comprobaretur. Ecce inquit Poppo, ferrum in mo-

dum

dum chirotecæ fabrefactum, cui manus inseratur cum digitis, iubeo totum igniri, spondeóque portaturum me sine læsione, in quem locum constituitis, per virtutem Euangelij IESV CHRISTI, & veræ religionis eius. Expectabant interim vniuersi, vt impleret quod dixerat. Ille ignitum ferrum manu induit, & intrepidus sine vlla contractione vultus, aut significatione doloris, ad locum monstratum deportauit. Cernite, inquit, virtutem IESV CHRISTI, cui parent elementa omnia; quippe qui fecit cœlum & terram, & omnia in his degentia. Nunc si quis assertor veterum, fidat religioni quam coluit, experiatur virtutem Dei sui, quem adorauit. Quo facto obstupuêre omnes, præsenti miraculo conterriti, & mutire non aude-

audebant. Ac qui antè insaniêre, nunc nomina dedêre: & sacri Baptismatis ad vnum omnes qui aderant, vndam salutarem subierunt. Ac paulò post, ipse Poppo ab Adaldago, Bremensi Pontifice consecratus, ad Episcopatum Slesuicensem euehitur, cui tandem designato Episcopo in Arhusiana diœcesi, alius quidem pius succedit. Hoc factum est eo tempore, quo VVenceslaus, Rex Bohemiæ, à fratre suo Boleslao, qui regiam dignitatem ambiuit, odio Christiani nominis cæditur, & preciosus Christo martyr efficitur. Sed dum hæc geruntur, pijssimè vixit Haraldus, qui vnus erat sua ætate ferè in toto Christianismo, Rex prestantißimus, in quem omnium vicinorum Regum oculi præcipua mitterentur obseruantia.

Ac

Ac profectò hic rex, religione & fortitudine inſignis, CHriſtianiſmum in regno ſuo iamdudum benignè ſuſceptum, & Popponis miraculo confirmatum, vſq; in vitæ exitum conſtanter retinuit: vnde & regnum ſuum ſanctitate & iuſticia confirmans, in regna transmarina ſuam dilatauit potentiam. Ita Deus omnes eos qui ſe diligunt, & veritatem cœleſtem tuentur, ornat excellentibus virtutibus, & alijs eos commendat, autoritateq; roborat, vt & alij eorum exemplis, ad pietatem & iuſticiæ munia inflammentur. Ecce ſic benedicetur, qui timet Dominum. Sed quoniam crucis calamitas, indiuiduus eſt pietatis comes, non ſuis afflictionibus caruit hic Rex: Qui haud aliter ac Dauid ab impio Abſolomo, à proprio filio eiusq; pernicio-

ſis

ſis aſſentatoribus regno exuitur, &
miſerè trucidatur: de quibus paulò
poſt dicetur. Verùm his tempori-
bus, plures cœperunt ordinari in
Dania Epiſcopi, quibus nondum e-
rant certæ ſedes deſignatæ, ſed ſtudio
plantandæ religionis quiſq; in vlteri-
ora progreſſus, verbum Dei tam ſuis
quàm alienis prædicare certabant. Igi-
tur in Dania poſt tres memoratos E-
piſcopos, ordinati ſunt Harigus, Ster-
colphus, Folchbertus, Adelbertus,
Merha, & alij nonnulli. Odincarum
ſeniorem etiam ferunt ab Adaldago
in Sueciam ordinatum, ac ſtrenuè
legationem ſuam in gentibus imple-
uiſſe. Hic erat vir ſanctiſſimus, &
doctus in his quæ ad Deum perti-
nent: ſed quò ad carnem, nobilis &
origine Danus: quare & faciliùs
potuit congentilibus de Chriſtiana
reli-

religione persuadere. Fuit etiam hic tanta & sententiarum grauitate, & diuinorum consiliorum cognitione excultus, vt indomitos mortalium mores, ad sinceram nitidamque summi creatoris agnitionem, benigna voce, gratis oculis, gestu moderato, & similitudinibus iucundis facilè reduceret. Hæc magna est laus nobilitatis horum regnorum, quibus nos etiam debemus partem nostræ æternæ salutis, & conuersionis ac reductionis è regno tenebrarum, ad æternam vitam & beatitudinem. Ac profectò Odincarus nobilis, tantæ pietatis & existimationis suis temporibus fuit, vt vix aliquem tam clarum prodat antiquitas, præter Leffdagum Ripensem, qui & miraculis clarus fuit, & transmarinis prædicauit regnis, rudemque popu-

lum

lum ad Christi fidem perduxit, vel iam credulum in fide solidauit.

Cæterùm nouissimis Adaldagi Hamburgensis Episcopi temporibus, res pietatis nunc denuò in hoc regno turbantur. Nam Haraldo rege Christiano, iam in senium vergente, filius Suenotto & ipse baptizatus, deficit à Christiana religione tali occasione. Primùm, viuo adhuc patre, aspirabat ad Regni sceptrum, & videbatur sibi, patrem Haraldum diutiùs in viuis esse, quàm suis rebus consultum esset. Deinde procerum animos animaduertit, paulò alieniores esse à patre, qui flagrans pietatis veræ zelo, idolomaniam Ethnicam, cui illi adhuc addicti erant, tolerare nolebat. Adiungit igitur sese istis seditiosis & impijs proceribus

Suenotto, cumq; ipsis aduersus patrem conspirat. Voti sui factus compos, patri bellum indixit: regno illum deturbaturus, patrisq; reuerentiam cum Christo abyciens. At ille senior, qui ab initio susceptæ religionis, spem omnem in Christo constituit, tum verò maximè ipsi Deo, rei commendans euentum: ita processit ad bellum, vt militibus suis (si Deus votis annueret) seuera de seruando filio suo præcepta daret: non illo pietate minor, qui & viuentem & mortuum, plangebat filium Absolomum.

Quo in prælio miserabili, & plusquàm ciuili bello, victa est pars Haraldi: ipseq; fuga sibi consulens, elabitur in Iulinum VVandaliæ oppidum tum clarum: in quo reparatis armis, denuò duxit in filium, sed exitus pugnæ, priore non fuit me-

lior. Igitur cùm tertiò congreſſuri
viderentur, diremptum eſt prælium,
interuentione procerum partis vtri-
usq́, induciæq́ fiunt. Quibus fre-
tus Haraldus, cùm egreſſus in ter-
ram ſe à ſuis pauliſper elongaſſet, ac
vicinæ etiam ſyluæ inter rubeta con-
cedens, ex inſidijs miſſo iaculo ad
necem vulneratur: ſeq́ in Iulinum
mandauit reduci, vbi Rex optimus,
in fide ac inuocatione Domini noſtri
Ieſu Chriſti, inter medios Dæmo-
nicolas idolorumq́ cultores, animam
patris cœleſtis manibus commenda-
uit. Qui poſt mortem reductus in
Daniam eſt, & Roſchildiæ regali
funere humatus. Ita Deus quo-
dammodo cudit ſuos & format ad
vitam æternam. Iſtis crucibus re-
uocantur homines ad vitam: mag-
ni ſpiritus, qui ſunt inimicitia ad-
uerſus

uersus Deum, hoc pacto deprimuntur.

SEd filius Suenotto publicæ suæ factioni satisfaciens, Christiana religione abrogata & profligata, Ethnicam denuò profitetur ac mandat, in cuius rei testimonium, suum quoq; cognomen, quod in baptismo ab Ottone Imperatore acceperat, abijcit, tantum abfuit, vt eum necis paternæ atrocitas mouerit, pietasué flexerit? Sed ô magnam crudelitatem tuam Sueno, qui mortem patris tui non expectas: nec vt consors regni fias, cum patre optimo agis: sed patrem deijcere, neq; hoc tantùm, sed etiam patrem extinguere prorsus incumbis, ac tandem perficis. Hæc tua ambitio magna, vel rabies potiùs intolerabilis. Qui haud aliter te geris, ac Absolomus erga pientissimum patrem. Et tu longè superas impro-

bitatem ac ἀστοργίαν impij Caracallæ. Nam (vt refert Dion) Antonius Caracalla, filius Seueri, insidiabatur patri. Cùm equitarent simul, filius gladium euaginabat, vt patrem cōfoderet: sed cùm clamarent comites: prohibitus est. Ac quemadmodum non expectarunt olim, vt Claudius moreretur, sed extinxerunt eū, vt Nero ei succederet: ita tibi acerbum est, ferre optimum patrem esse in viuis. Et velut filij Turcarum, parētes persequuntur, & fratres mutuis vulneribus cadunt: ita tu præter naturæ instituta, omnem humanitatem exuis, pietatem abijcis, στοργὴν negligis. Ac certè bonum patrem, filium tam degenerem habuisse mirari possumus: ac dignum quidem admiratione: Nam conducit hoc quidē ædificationi. Si semper nascerentur boni ex bonis, existimaremus

pie-

pietatem hæreditariò obtingere, rem esse Physicam, quæ traduceretur cum semine. Donum est Dei, pater filio tradere non potest: studere quidem debet, vt filios quàm rectissimè & religiosissimè instituat. Deinde parentes etsi regenerati & probi sint, non generant tamen liberos, ea parte quâ regenerati sunt: quia non generant spiritu, sed carne. Naturam transmittunt ad liberos, qualem habent ipsi: sed habent eam cum procliuitate ad malum. Agricola purum frumentum, quod aristis & folliculis caret, seminat: tamen cum calamo in spica, cum folliculis in aristis nascitur: quæ postea repurgari oportet, si vti volumus. Initia omnium rerum illarum, inquit Augustinus, habebat granum in se: ideo cùm pullulat, erumpunt omnia in actum, quæ

potentiâ latebant. Sic regeneratus eſt pater, tamen generat per carnem, quæ in ſe fomitem habet peccati. Ac veteres obſeruarunt præſtantium virorum filios, plærunque degeneraſſe. Citatur illud Manilij oraculum ex 3. Aſtron: Degenerant nati patribus. Ælianus ſpartianus in vita Seueri Cæſaris, multis exemplis declarat, viros inſignes aut orbos fuiſſe, aut tales liberos reliquiſſe, vt magis ex vſu rerum humanarnm fuerit, illos absque liberis decedere. In ſacris quoq; literis, non pauca extant exempla, quæ idem docent. Adam habuit Cainum, Noë Chamum, Iſahac Eſaum, Iacobus Ruben & eius fratres, qui in magnum eum mœrorem coniecerunt. Eli quoq; peßimos filios gēuit. Sic & Haraldus noſter Suenottonem pro-

creauit

creauit malum , qui tandem bene cribratus , factus etiam eſt bonus. Ita ſæpe euadunt filij ſcelerati cùm patres boni fuerint. Nam Suenonem , qui parentem defendere , non vita ſpoliare debebat , ſequuti ſunt triſtiſsimi caſus, vt facilè illum pœniteret abiectæ religionis & commiſsi parricidij. Eſt enim parricidium contra ipſam naturam , à quo ita abhorruerant gentiles quoq́ue , vt in legibus ad legem Pompeiam de parricidio, lege penultima , exquiſitum ſupplicium parricidis conſtituerint. Inſuebant eos culeo vna cum ſimia , vipera , gallo gallinaceo & cane , atq́ue ita deijciebant in mare : aut ſi mare procul fuiſſet , in profluentem. Quod ſi neq́ue mare , neq́ue fluuius affuiſſet , ex reſcripto Adriani , beſtijs deuorandi obijcie-

bantur. Liuius lib. 48, tradit, non fuisse quenquam ante bellum cymbricum, hoc supplicio affectum. Postea P. Malleolus interfecit matrem, qui insutus est culeo &c. Quare & merito & occulto Dei iudicio, magnis calamitatibus exponitur Sueno, propter impietatem & ingratitudinem, quam patri genitori rependebat. Immane quiddam fuit patrem deserere. Patris enim, filius est pars. Nam filij corpulentam substantiam ex patribus habent: quare & hac ratione, suæ carni defensionē debent filij. Sed vt reuertar ad resipiscentiā Suenonis, de occasione & miserijs aliquid dicā. Sueno paternæ persecutor religionis & parricida, sacrilegij merito, rex inter suos designatus est. Sed vt impietas nulla manet inulta: ita hanc in parentem suum, inque omnium parentem

rentem

rentem Christum iniuriam, infelicißimi successus vindicauêre. Siquidem bello VVandalis Iulinensibus indicto: quòd parentem eius profugum excepissent, quamuis vitâ functum remiserint regali pompa, Roschildiæ condendum, nauali prælio gentem inuadit, quem vltio diuina Deo contumacem est subsequuta. Appellatur autem Iulinum oppidum nunc VVollinum, vbi natale solum fuit D. Iohannis Bugenhagij Pomerani, reformatoris harum Ecclesiarum, & professoris quondam huius Academiæ clarißimi, vbi antiquis adhuc extantibus aliquo modo ruinarum monimentis, apparet vetus & florens Iulinum in circumferentia sua, integrum milliare Germanicum excessisse. Ac Emporium fuit totius Europæ, post Constantinopolim (vt scri-

ſcribunt) longè celeberrimum: quòd non vna tantùm gens, ſed diuerſarum nationum populi, diſcretæ linguæ, religionis & fidei, homines inhabitarunt, & mercaturam exercuerunt: VVinithi, VVinni, Heneti, Slaui, Dani, Sueci, Gambriuij, Circipani, Iudæi, Gentiles, Pagani, Rutheni, Græca fide vtentes, & ſimiles aliæ gentes complures. Quibus omnibus & ſingulis, ibidem negociandi æqua erat poteſtas, & ſaluus dabatur conductus: ſolis CHriſtianis, ſub interdicto pœnæ mortis excluſis, & ſingulæ gentes ſuas diſtinctas plateas inhabitauerunt: quibus & nomina à ſe indidiſſe, primarij inter eos perhibentur. Hæc confuſio diſſoluta, poſtmodum ex idololatria in tetras libidines, & multiplicem tyrannidem

rannidem

rannidem exorbitans, peperit excidium florentissimæ vrbi Iulino, vt primò fulmine cœlesti, aliquoties miserè afflicta, Ruthenos inde commouerit in patriam emigrare, & cum suis consortibus alias sedes in Russia quærere: vbi & ducatum adhuc VVollinensem dictum fundauerunt. Consequutæ sunt & aliæ seditiones & negociorum dissipationes, donec tandem ANNO CHRISTI 1570, à VValdemaro primo, Rege Daniæ, & ductu Absolonis Episcopi Roschildensis, expugnata & solo æquata est, iusto DEI iudicio pœnas luens meritas.

Itaq; Sueno, omnibus salutaribus piorum Episcoporum monitis reiectis, à sua crudelitate & perfidia non cessans, cùm contra Iulinum

oppi-

oppidum bellum ſuſcepiſſet: tantæ potentiæ fertur Iulinum fuiſſe, vt potentißimum hunc regem Suenonem, ter bello ſuperatum, captumq́; exolutis lytris, nihil regni huius potentiam extimeſcens, impauidè demiſerit. Nec tamen adhuc reuerti curauit ad Dominum, quem primò in morte patris offendit: & deinde nece fidelium grauiùs in ſe prouocauit. Interea infelices ſucceſſus Suenonis, fiduciam augebant Erico Suecorum regi, vt & ipſe arma in Suenonem à Deo derelictum moueret: cum quo innumerabili collecto exercitu, nauali congreditur pugna, fudit fugauitq́; Suenonem, ac regno cedere coëgit. Interim Sueno regno depulſus, dignam factis ſuis mercedem à Deo accepit. Nam cùm multa circumſpicienti apparuiſſent perfugia, ante

om-

omnia tamen Noruegia illi, & opportuna loco, & meritorum debitrix visa est. Quarè contendit ad Regem Noruegiæ, Olaum Trutonis filium, antè baptizatum ex Bernhardo Anglo, doctrinam Christi in Noruegia plantante. Quem Olaus iacentem contempsit, precantemq́ue repulit. Quare Sueno hoc fortunæ ludibrium gustans, inde in Eduardum Angliæ Regem respexit, qui quoq; insidiari magis, quàm precacari iudicans hominem, à se inconsolatum preterijt Suenonem. Sueno tamen nihil intentatum relinquere volens, ad Scotiæ regem peruenit: ibique inexpectatum salutis præsidium accepit. Cæterùm mortuo Erico Rege Daniæ & Sueciæ, Sueno exul in regnum redijt, sed meliore necdum mente: inde factum est, vt filius

Erici

Erici Olaus, paternam in Dania prosequutus ditionem, iterum bello expulerit Suenonem. His acerbissimis fortunæ fluctibus, expositus Sueno, secum tandem volutare cœpit, quanto ex fastigio decidisset: quàm crebris iactatus infortunijs, cessisset hostibus antè sæpe victis: quàm etiam contemptus haberetur inter eos, in quos & parens eius, & ipse crebra beneficia contulissent. Descendit etiam, miserante DEO, in animum eius, hanc tantam illi suo demerito infelicitatem prouenisse, quòd sanctissimum CHristi Religionem abiecisset. Igitur tantorum causam malorum iam inuentam, expiare constituens, ad cor reuersus, cognouit quia Dominus ipse est Deus, & ex toto corde conuersus

uersus ad illum, pœnitentiam peregit erroris pristinorum. Exaudiuit illum DEVS, & dedit illi gratiam in conspectu inimicorum suorum. Nam Olaus Sueciæ Rex, ei Daniam regendam permisit, ea conditione, vt ibi locum Ecclesiæ Christi præberet, & quòd vitricus eius esset, matremq́ duxisset Suenonis, fœdusq́ue inter eos ictum est, de firmando atq́ue in vtroq́ue regno propagando Christianismo. Hæc Suenonis resipiscentis restitutio, DEI opus fuit. Nam DEVS in corde Olai egit, vt illum quem eiecerat, restitueret in regnum. Adeo etiam verum est illud prouerbi: 16: Illi cuius viæ DEO placent, conciliabit hostes. Suis electis DEVS hostes conciliat. Olaus & magnates regni, iam fuerant hostes Suenonis,

per-

perſequuti fuerant eum: ſed nunc repente mutatur eorum cor. Non videmus ita ſemper fieri. Sed ſæpenumero fit, vt contra illos qui ſanctè agunt, quibus Deus fauet, quosq; gratiâ ſuâ & excellentibus donis ornat, excitentur tyranni & inuidi ſycophantæ. Noſtra tempora experiuntur, quòd qui ſanctè viuere volunt, ab improbis contemnuntur, ac ſubinde in magnas calamitates deuoluuntur. Attamen hoc ſæpè accidit, quod in Suenone factum eſt, vt qui reconciliatus ſit Deo, eius hoſtes mutentur. Nebucadnezar, Darius, Cyrus, hoſtes erant Iſraëlitarum: ſed Deo fauente, cœperunt eis fauere. Ita perſpicuè quoq;, vt alicubi aliàs, elucet Dei prouidentia in Rege Suenone. Nec fruſtra dicitur: Inite conſilium & diſsipabitur. Vult

Deus

Deus vt homines ineant consilia, impedire posset, at non facit? finis est vt puniantur scelerati, & agnoscatur eius potentia. Amplissima est prouidentia Dei, admiscet se omnibus rebus: si videre possemus, obstupesceremus. Flectit Deus mentem Suenonis, vt consilium Dei habeat locum, quod ad institutum Dei facit. Quomodo flectit voluntatem? violenter ne? nequaquam. Non enim potest cogi voluntas, sed suauiter flecti. Promissiones Dei adolescens audierat, quare Deo promittēti in suo verbo, remissionem peccatorum fidit: non amplius indulget suggestionibus Diaboli, nec aspernatur salutaria consilia. Ac Deus ipse in his omnibus, dirigit eius cogitationes ad salutarem finem. Nam vt donum Dei est consilium: ita à Deo oportet

vt sit iudicatio de recto consilio. His adde afflictam fortunam, miserias & exilia. Sic verissimum est παθήματα μαθήματα. Et dicere poterat cum Dauide: Bonum est mihi Domine, quòd humiliasti me, vt discam iustificationes tuas &c. Hæc prolixiùs de temporibus Suenonis, quæ maximè faciunt ad nostram doctrinam & consolationem, insigneq; sunt documētum, neq; secundarum rerum prouentu insolenter abuti, neque aduersis prope debilitari oportere. Quibus etiā claruit in hoc regno, iunior Odincarus Albus, senioris & supra nominati Odincari discipulus ac nepos, vir doctrina & sanctitate insignis. Fuit & ipse nobilis, regioq; stemmate oriūdus, qui patrimonium totum, quod habuit amplissimum, necessarijs Ecclesiæ vsibus erogauit. Pauperibus etiam

tiam in zenodochijs degentibus benigniſsimè agros diſtribuit, eosq́ locupletes effecit. Hunc in ſchola Bremenſi educatum, & doctrina pietatis ac honeſtatis, tum liberalibus diſciplinis imbutum, Epiſcopus Adaldagus, & ſuis manibus baptizauit, & ſuum illi nomen, vt Adaldagus, diceretur indidit. Fouebantur antiquitus apud inſignes Eccleſias, viri erudita doctrina ac humanitate præſtantes, qui publicas ſcholas aperirent, priusquam publica literarum gymnaſia & Academica loca, quæ nunc multa florent, per Chriſtianiſmum erigerentur. Quæ res in Saxonia & hoc regno ferè noua eſt. Nam nulla eſt in Saxonia ſchola publica, quæ vel ducenteſimum attingit annum.

SEd ea tempeſtate, de qua nunc dico, valuit vetus Eccleſiarum con-

ſuetudo, ab vſq; Origene & Clemen-
te, primiſq; Eccleſiæ doctoribus tra-
ducta, qui apud memorabiles Eccle-
ſias Antiochiæ & Alexandriæ, iu-
uentutem ſuis temporibus docuerunt.
Ac præ cæteris quarumcunq; regio-
num, illuſtris fuit in vtroq; diſcipli-
narum genere, nobilis illa & ve-
tuſta Alexandrinorum ſchola, cui e-
tiam magna cum laude poſt Orige-
nem, diu præfuit Dydimus cæcus.
Nec quoſuis in ſcholis publicè docere
licebat, ſed prius iudicio ordinis pro-
batos & conſentientibus curialibus.
Ac proculdubio in gymnaſijs, fue-
rant diuerſa auditoria ſiue claſſes.
Quemadmodum & ſchola Romana
olim in capitolio, habebat tres orato-
riæ, decem Grammatices, & quin-
que ſophiſtas ſeu Dialectices profeſ-
ſores, vnum tantùm Philoſophiæ,
&

& duos iuris seu legum Doctores. Sed proh dolor, nullum impietas Romana admisit cœlestis doctrinæ professorem. Approbati autem à scholarchis, singuli in suo separato auditorio legebant, ne discipuli sibi inuicem obstreperent, & ne magistrorum voces permistæ, aures quorundam, aut mentes à studio literarum auerruncarent: secundum legem Theodosij & Valentiniani, vniuersos qui vsurpant, Cod: de studijs liberalibus vrbis Romæ. Eodem modo Othincarus Iunior, in illustri gymnasio Bremensi educatus fuerat. Ac sanè bonus hic pastor, bona sua erogasse in Dei honorem non contentus, rebus diuinis totum se addixit, & non solùm agmina scholarum, ac Ecclesias in Episcopatu Ripensi collectas, fideliter docuit: sed etiam Christia-

nismum in Dania suis est diebus fortiter tutatus. Interim Sueno ad senilem perductus ætatem, iam armis relegatis, rebus tantùm vacabat sacris, ac singulare ipse vniuersis & singulis extitit regibus exemplar. Qui quamdiu religioni repugnauit, infelicissimis successibus semper fuit, ac ad extremas peruenit calamitates. Cæterùm in Deum conuersus, diuinamq; seriò amplexus religionem, ex infimo gradu, ad splendorem ac felicitatem, vicinis regnis perspicuam peruenit. Angliam enim & Noruegiam, prius in miserijs sibi insultantes, suo subiugauit imperio. Cùm autem Sueno, vitam ipsam cum pietate terminasset, hanc pietatem DEVS immortalis vt compensaret, non minùs eam beneficijs cumulauit in Suenone parente,

te,

te, quàm in filio Canuto, qui ob magnitudinem Imperij & rerum à se gestarum, Magni cognomen meruit. Nam quod parenti propter senium conferri non poterat, hoc DEVS rependi in filium voluit. Ac sanè pij parentes sibi datum existimant, quod in liberos collocatum fuerit. Debent enim parentes curam habere filiorum. Filij non thesaurizant parentibus, sed parentes filijs. Hoc probè omnes pij nouisse debent.

Quod igitur non datur parenti Suenoni, datur filio. Felici enim victoria potitus, quinq; potentissimorum regnorum fit Dominus: ac multos ex Anglia victor Canutus, in Daniam induxit viros, pietate & eruditione excellentes, ex quibus Bernardum posuit Episcopum in Scania,

Gerbrandum in Sielandia, Reinerum in Fionia. Hi viri etiam docuerunt in ſcholis Theologicis. Ac veriſimile eſt, inde adhuc manere ſcholas Theologicas in ſingulis illis locis, vbi reſidebant hi Epiſcopi: vt Roſchildiæ, Lundiæ, Othoniæ, & alibi. Itaq; ſcholarum cura, ad Epiſcopos & presbyteros pertinebat. Arnulphus Metenſium Epiſcopus Dagobertum Clotharij filium, puerum à parente ſibi commendatum, inſtituit in religione Chriſtiana.

Et Theodorum ac Ebroinum Epiſcopum, Cantuariæ congregaſſe diſcipulos, narrat Beda. lib. 4. cap. 2. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ. Et Canon 5 ſextæ Conſtantinopol: inquit: vt presbyteri per villas & vicos ſcholas habeant, fidelium paruulos ſuſcipere ac docere non renuant. Cùm verò

eos

eos docent, nihil ab eis precij exigant, neq; accipiant, excepto quod eis parentes eorum, charitatis ſtudio, ſua voluntate obtulerint. Ita & hi Epiſcopi, non tam in his regnis collegerunt Eccleſias: ſed etiam in ſcholis Theologicis tradiderunt capita cœleſtis doctrinæ, expoſuerunt Pſalmos Dauidis, & hymnos Eccleſiaſticos, tum artes dicendi & linguas. Quemadmodum paulò ante illa tempora, Theodorus Epiſcopus Cantuarienſis, & Ebroinus abbas ſuis diſcipulis non tantùm ſacra: ſed etiam latinam & Græcam linguam, tum alias vtiles diſciplinas tradiderunt. Ad hanc rem plurimum contulit Canutus rex. Qui etiam ex fiſco ſuo compluribus in locis, priuatorum ſtudiorum conuictu inſtituto, cellarum frequentiam nouis auxit con-

uenticulis, sacrorumq́ venerationem, regiarum opum impendio, stipendijs multiplicauit.

Ac sanè illa adhuc ætate Monasteria fuerunt scholæ, quibus abbates præfuerunt. Donabantur autem munere regio, à Canuto & nobilitate regni possessiones & territoria, ad instituenda Monasteria, quæ essent officinæ eruditionis ac pietatis. Ac Balëus historicus, centuria 13 scriptorum Brytannicorum, Gregorium Magnum gymnasia Brytannorum transtulisse ad monasteria refert, ad hæresin Pelagianorum, quæ in scholis tradebatur, extirpandam. Vnde æstimare licet, etiam in nostra patria, Monasteria fuisse scholas vtiles & illustres, quæ postea multis in locis facta sunt lupanaria,

panaria,

panaria, ac omnis turpitudinis lustra. Cùm autem dirigerent vitam, primi doctores ad duas res præcipuas, nimirum ad Dei inuocationem in priuata vita, & honesta pietatis exercitia, quæ & arcerent vicia, & alijs hominibus prodessent: aptè erant distributa tempora, ita vt vel precibus ac pijs cantionibus vacarent discipuli, vel doctrinarum studijs auscultarent. Antelucanis temporibus per vices fiebat inuocatio Dei, quòd hoc tempus cogitationi & precationi, maximè idoneum esse iudicabant, cùm iam corpora nec cibo, nec fumis onerata sunt, & acerrima in ieiunis intentio esse potest. Consumptis in his pietatis exercitamentis, aliquot horis, postea ad prandium discedebant, & vel ad commu-

nem

nem aliquot conuictorum menſam, vel priuatam, vt ſinguli conſtituerunt, aut eorum valetudo poſcebat. Ac interim aliquid temporis, tribuebatur recitationi Bibliorum ſacrorum, tum eruditis ſermonibus de Deo, & reliquis partibus cœleſtis doctrinæ, alijsq; diſciplinis neceſſarijs. Deinde recurrebãt ad vſitata exercitia, ac ſemper ante tenebras noctis, rurſus ad precationem conueniebant.

ETſi autem ordo actionum eleganter inſtitutus erat, & multi in his collegijs modeſtè viuebant: tamen interdum aliqui vincebantur ſuis cupiditatibus, vt legum diuinarum obliuiſcerentur. Et vicina oppida licentiam voluptatibus concedebant. Sed collegiorum ſeueritas hæc erat, vt cùm quiſpiam defraudaſſet alium, vel mentitus eſſet, vel libidine pollu-

tus

tus fuisset, statim eum communi sententia à toto cœtu excluderent. Hæc igitur fuit politia primorum Monasteriorum & Collegiorum, in his & alijs regnis: quæ complectebantur doctrinæ studia, exercitia inuocationis, gubernatorum reuerentiam, honestos mores congruentes Decalogo, educationem adolescentiæ &c. Iam si quis quærat, quid in tali consuetudine reprehendi possit? Huic respondeo de voce æterni patris, qui inquit de filio: Hic est filius meus dilectus, hunc audite. Et toties Prophetæ iubent audiri Messiam: vt psalmus secundus inquit: Osculamini filium. Hunc autem filium illa ætate non audiuerunt, qui promittit nobis vitam æternam sine nostris meritis: ideoq; religionem Christianam, non seminarunt puram & incorruptam. Nam

car-

cardinem istum vniuersæ pietatis, de iustificatione gratuita, per solam in CHRISTVM fidem inuerterunt. Ac potißima pars hoc tempore in Ecclesijs, erant ceremoniæ quæ indies magis magisq; accumulabantur: doctrinæ verò longè posterior erat cura, sicut adhuc in papatu fieri videmus. Nam ceremoniæ non modò ad superstitiones plusquam gentiles, sed etiam ad quæstum & honores comparatæ atque directæ sunt, sicut postea amplius cognoscetur: probè norunt ista aucupia, Romani aucupes & piscatores, ideo huc omnes cogitationes, omnes vires conuerterunt. Et res ipsa ita craßè temporibus hisce tractata est, vt sine omni pudore, statuas manu hominum effictas, asseuerarint non simplici duntaxat honore, sed etiam

adora-

adoratione colendas eſſe. Repre-
henderunt interim abuſum illum,
non modò Eccleſiæ quidam do-
ctores (quanquam pauci viri &
cordati doctores reperiebantur)
ſed etiam nonnulli magiſtratus po-
litici & principes: qui adorationem
& venerationem ſtatuarum, cum
verbo DEI, manifeſtè pugnare te-
ſtati ſunt: ac multò leuius damnum
eſſe iudicarunt, ſtatuam abyci,
quam pati, vt tali occaſione honor
inuocationis, Deo ſoli conueniens,
trunco mortuo, vel etiam defunctæ
creaturæ, attribueretur. Ipſi etiam
Saraceni teſtabantur, ſe eò magis ab-
horrere à Chriſtianorum religione,
quòd idola colerent: cùm quidem De-
us in veteri teſtamento, id planè pro-
hibuerit, Romanus verò Antichriſtus,
cum

cum suis quibusdam superstitiosis &
fanaticis mancipiis, hîc sese præbuit egregium & truculentum Iconolatrarum patronum, iuxta illam picturam Matth. 4: si procidens adoraueris me, dabo tibi regna mundi huius. Nam singulari ardore Romani pontifices, venerationem & adorationem statuaram in templis propugnarunt: idq́; non fecerunt perspicuis S. scripturæ testimoniis, (licet aliqua dicta crudeliter crucifigerent, crinibusq́;, quod dicitur, molirentur ad suam opinionem pertrahere,) sed prætendentes vsum partim receptum, & quædam patrum dicta allegantes: deinde quasdam proferentes apparitiones ac visiones, quibus sancti iussissent, se in statuis quibusdam coli. Insuper cùm non obscurè animaduerterent, eiusmodi putridis ac fœtentibus

bus rationibus, ſeſe parum apud rectè ſentientes, obtenturos eſſe, e- ueſtigiò ad vim confugiunt: ac pri- mùm damnant ſine omni fronte, ſy- nodos, iconolatriam ex verbo Dei euertentes: dirisq; execrationibus eas anathematizant. Politicos magiſtra- tus ipſosq; adeo Imperatores, gladio excommunicationis non tantùm terri- tant: ſed veluti thronum Dei poſ- ſidentes, præcipiunt ſubditis, ne e- iusmodi magiſtratibus, veneratio- nem & inuocationem ſtatuarum abo- lentibus, politicum honorem, obedien- tiam, tributa præſtent. &c. Hæc ideo prolixiùs recitaui, vt adoleſcen- tes, quibus huiuſmodi res ſunt ignotæ, hanc Antichriſti notam & inſignem characterem, abundè & ad faſtidium vsq; cognoſcant & abominentur: & ne ipſi vnquam Papiſtis locum dent,

vt impunè Dominum blasphement, & ouiculas CHristi corrumpant. Quæ etiam, dum alij pij auditores recitari audiunt, execrari, ἐλέγχειν καὶ ἀνασκευάζειν debent imposturas pontificias, & Deo gratias agere, pro reuelata Euangelij luce, ac cogitare quàm nos felices esse possumus, qui ex huiusmodi fœdis atque putridis cisternis, non ampliùs aquam viuam haurire cogimur. ô felices nos, si bona huiusmodi agnoscere & ritè vti nouerimus?

Sed quia ideo institui hanc narrationem, vt sciamus, initia & propagationem religionis in hac nostra patria: ac inprimis vt constet per quos doctores, initiò tradita sit doctrina, tum per quos reges fuerit defensa & propagata, nunc me reuoco ad signa.

Hæc

HÆc post annum Christi 1089. gerebantur, indictione 12, circa quæ tempora migrauit ab his miserys Poppo, in omni gente Danorum celeberrimus vir: cuius virtute & instantia, infinita Danorum millia ad fidem Christi peruenerunt. Quod seculũ currebat selectißimis regibus. Nã Francia tum regẽ habuit Robertum, doctum, pium, sanctum: VVngaria Stephanum: Noruegia Sanctum Olaum. Hic Olaus etiam Christianæ religionis obseruantißimus fuit, ac inter alia virtutum suarũ præconia, hoc reliquit memorabile sanctitatis exemplũ. Die dominicoco, gitationibus grauatũ cùm gereret animũ, baculũq; manibus teneret, & cultello, vt fit, scindulas faceret, non aduertens quòd sacer esset dies, admonitus ab astante per iocum, de violatione Sabbathi, non leuiter in

se putauit admissum: scindulas collegit diligentissimè, manuique suæ impositas incendi iussit, vt in se vlsciseretur, quod contra diuinum præceptum incautus admisisset. Hac seueritate in se vsus Olaus, non dissimulauit in cæteris crimina, in legem Dei commissa, quique ea seueriùs vindicans, multorum, vt fit in se odia concitauit.

Erant ex proceribus regni sui, qui in gratiam Canuti Regis Danorum, in Olaum coniurabant. Igitur ad arma conclamatur in regem, ipseque non imparatus, exercitum habuit expeditum in castris, hostium opperiens aduentum. Dormiebat in tentorio suo Rex Christianissimus. Cùm iam hostes imminerent, expergefactus est à principe militiæ suæ. Cui Rex: vtinam, inquit, modico

me

me tempore quietum liquiſſes, vt vi-
ſionis quæ pandebatur exitum perſpi-
cerem: videbam enim aſtare mihi
ſcalam, cuius cacumen pertingeret
in cœlum, meq́ per illam conſcendiſſe,
& vsq́ ad ſuperas portas perueniſ-
ſe regni, iam iamq́ ingreſſurum ex-
pergefaciebas attonitum. Ipſa iam
beati regni felici propinquitate ſuc-
cenſus, videre percupiebam, quæ
Dominus oſtendere dignaretur. Sed
congreſſum inde prælio hoſtes exce-
pêre, ſuperioresq́ facti, regem in a-
cie contrucidauerunt: eumq́ extinctum
perduxêre Trondemium, nunc Ni-
droſiam vocant, regni metropolim,
ibiq́ ſolenni funere contumulauêre.
Talis fuit exitus Olai, qui omni æ-
uo dum viueret, pijſsimus fuit, ac
inter omnes reges Aquilonis illa ætate
celeberrimus. Sed per idem tempus,

quidam ab Anglia VVolfredus, diuini amoris instinctu, aduersus superstitionem sacrilegam Sueciæ se opponens, diuinum & optatum inuenit sancti martyrij exitum. Nam in concione populi exclamans, si nūc (inquit) potens est vester Deus Tostan, sese vindicet: & arrepta securi, simulacrum in frusta concidit. Non tamen impunè: quippe mox ab astantibus, mille petitus gladijs confoditur, frustatimq; conscissus, pœnas, vt aiebant, dedit violato numini gentis. Sed cum illo bene actum pronunciat Dei verbum: beati qui patiuntur propter me. Quare vitam alioquin naturæ impendendam, in sacrificium Deo reddidit, translatus ad meliora. De gloriosissimo rege Canuto diximus, à quo antequam digrediar addēdum censeo, quàm magnificè Deus ipsius

sius

sius pietatem auxerit: euexit enim Deus ipsius potentiam, ad summa fastigia, præfuit enim vt supra dixi, illa tempestate, quinq; potentissimis regnis, Daniæ, Sueciæ, Noruagiæ, Scotiæ, Angliæ. Deinde quoq;, singularem apud præcipuos orbis terrarum reges ac principes, authoritatem, pietas ei conciliauit: ita vt Henricus III. filius Conradi Imperatoris, vxorem sibi ex filiabus Canuti magni, regis Danorum acciperet. Ipseq; Conradus Imperator post regales nuptias, regio statim apparatu Italiam ingressus, Canutum regem itineris sui comitem duxit, potentia quinq; regnorum insignem, omnibusq; in circuitu victorijs illustribus satis terribilem.

HÆc de Canuto rege clarissimo, dicta sufficiant, qui à medio-

cribus initijs progressus, propter amorem cœlestis doctrinæ, & pietatatem erga Dei ministros, ad maximam dignitatem & gloriam, diuiuina ope & sua industria euectus fuerat. Nunc ad sequentes reges & doctores transibimus. Filijs Canuti magni, quos multos genuit, ante patrem excedentibus, solus Canutus superexistens, in possessionem regni firmatus est: qui cùm biennium regnasset, diem suum obijt, nullo relicto ex se hærede. Ita stirps magnifici regis breuì consumpta est, ac multa funesta bella Cnutonis mortem excepêre, miserequè diuexabantur hæc regna, partim à domesticis, partim ab alienigenis. Nam Sueno ex sorore Canuti Magni, nepos, Angliam pro consobrino Cnutone tenebat, Magnusquè Olai martyris filius Noruagiam,

giam, cum quo Cnuto pepigit, vt vter eorum superesset, vtriq; regno præesset: pactionemq; iureiurando, ab ipsis & vtriusq; regni proceribus, præstito fœdere, firmauerunt. Itaque licet Sueno ex germana Canuti editus, adolescens incomparabilis esset, magnoq; iuris vinculo contenderet, ad se regnum Daniæ pertinere: tamen peruicit apud viros graues, & religionis sacræ cultores, vt pactio Sacramento firmata, sanguini præferretur: Quare regem Daniæ designant Magnum, Diui Olai filium, qui iam antea potiebatur Noruagia. Itaq; & Sueno Angliæ princeps, & Vasallus Cnutonis ægrè ferens repulsam, dum Daniam patriam armis, sibi conciliare tentat, vtroq; regno destituitur. Nam Haraldus Guduini filius, Suenone ar-

ctißima sanguinis cõiunctione deuin-
ctus, Angliæ Regnum, Suenone in
Daniam nauigante inuasit, ac Da-
nicis militum præsidijs, quæ Sueno
distribuit in ordines, per conuiuia
exceptis, vbi vino ciboq́ milites grauatos,
sopor oppreßisset: immißis perse-
cutoribus, omne præsidium Danicum
ex Anglia sustulit: deinde & Eduar-
dum conregem oppreßit, ac tandem
obtruncauit. Ita nihil tam sanctum,
quod non regnandi cupido subuertat.

Interim Sueno confusus atq́ in-
certus animi, lusus quoq́ ac ex gu-
bernatione Angliæ detrusus, cum
Magno de Daniæ rerum summa, alis
quoties congreditur, ac semper vinci-
tur & fugatur in Sueciam. Itaq́ inte-
stina bella, hæc regna ætate illa non
parùm lacerârunt. Ad hæc accede-
bant etiam externi hostes, & motus
peri-

periculosi. Ratibor enim VVandalorum dux, paulò antè cæsus est in acie à nostratibus, cùm prædatum abijsset cũ expedita manu in Iutiã. Fuit hic Ratibor vir Christianus, ac magnæ in sua gente authoritatis, habuitq́; octo filios, insignis nobilitatis iuuenes, qui omnes in vltionẽ patris assurgentes, ad vnũ perierunt vniuersi. Nã Magnus rex in Iutiam cõportatis copijs, VVandalos aggreditur, spe certus, quòd somnio monitus victoriã consequeretur. Nec defuit exitus, quem nocturna visio diuinitùs demonstrauit. Solet quippe vel ipsa diuinitas, vel vis de cœlo se quiescentibus pijs infundere, & futura nõnunq̃ insinuare. Ceterùm Magnus VVandalos prædatores, in campestribus Heidubæ, hoc est propè Slesuicum excepit, vbi quindecim millibus occisis composita res est, reliquis

in

in fugam actis. Sed hanc cladem VVandali & Saxones dicuntur passi, quòd Christiana sacra populariter reiecissent, & ad paganismum resiliissent: quorum tum Godschalcus multos reduxit ac recuperauit Christo. Verùm mors & casus repentinus, qui victoriam Magni Regis subsequutus est, Suenonem angustissimis fortunæ casibus implicatum, ex profugo regem fecit & ab extrema calamitate ad summam felicitatem perduxit. Ita omnium mortalium ope priuato Suenoni, præsidium supremæ pietatis affulsit, regnumq́; quo illum fortunæ iniquitas spoliauit, eiusdem beneficium restituit. Circa hæc tempora, permittente Deo, propter peccata hominum Christiana religio, prorsus in tota VVandalia orientali excisa est: ac certè à cæde

clarißimi principis VVandalorum, Godſchalci vltra 84 annos, nullæ fue-runt in VVandalia Eccleſiæ. Fuit autẽ Godſchalcus Holſatiæ princeps Chriſtianißimus, qui occupata regi-one à Crytone tyranno, cùm pro ſua in populo authoritate inſtantißimè a-geret, vt fideles firmarentur, & infideles conuerterentur: iamq́ pro-ſperatis (vt videbatur) rebus, ma-iorem in modum fides refloreſceret in ſua gente, ſubitò exarſit coniuratio malè potentum in caput Godſchalci, qui in oppido Lenze ad ripam Albis ſito, opprimitur, pro Chriſto cæſus ad aram cum ſacerdote Ippone, & a-lijs multis, qui pro Chriſto diuerſa pertulerunt ſupplicia: inprimis vx-ore ſua, filia Regis Daniæ, quæ quoq́ cum cæteris Chriſtianis mulie-ribus diu cæſa, nuda per ignominiam

est

est dimissa: Fuit quoq; apud principem Godschalcum, hospitio exceptus Iohannes quidam, natione Scotus, plenus dierum & Episcopus Megapolensium, qui multa millia ante tumultum exortum baptizauit, & eodē tempore propter confeßionem Christi, in vrbe Megapolensium Rethre, fustibus cæsus, deinde lusus, semiruptus vix attollens humo humeros, per singulas VVandalorum ciuitates, ad ludibrium ductus est: qui cùm à Christi nomine flecti non posset, truncatis manibus & pedibus, in plateam corpus eius est proiectum, capite desecto, quod barbari contis præfigentes, in titulum victoriæ Deo suo Radegast immolauerunt. Hæc itaque fuit tertia VVandalorum defectio, quos primùm Carolus conuertit, deinde Otto primus, ac postremò

pi in-

princeps Godschalcus martyr Christi.
Sed voluentibus seculis, cùm rediret tempus miserendi eorum, & ipsi reuersi sunt ad Christi religionem: cùm maiores nostri, manserint constantes in fide Christi, pro quo beneficio nos etiam Deo debemus gratitudinem.

Nam Sueno inter suos illustris & pius, apud exteros quoq; celebris habitus, ac præcipuè in diuina feruentißimus religione, habenas regni gubernabat: qui ab Henrico III, qui filiam Canuti, Suenonis verò consobrinam in vxorem duxit, ad colloquium in Saxoniam inuitatus comparuit: vbi vterq; perpetua confœderatur amicitia. Cuius confœderationis beneficio multũ profectionis accepit Ecclesia, & propagatio cœlestis doctrinæ, prosperis est aucta incrementis. Sed hîc tyrannidem, superbiam & aua-

ticiam

riciam Romani Pontificis præterire non possum: nam quemadmodum olim apud Ethnicos, inter flaminium, protoflaminium & archiflaminium, magnam fuisse differentiam, veteres, testes sunt idonei: ac inprimis M. Varro, qui in illis libris, quos inscripsit de origine latinæ linguæ, nominat diales, martiales, quirinales, vulcanales, furniales, falacros, & præterea quàm plures: ita ad pompam eorum confirmandam, varios sacerdotum ordines inscripserunt pontifices, quos pontificatus maximi titulis insignitos, tanquam infulis curuliq; sella adornârunt: hosq; Episcopos, Archiepiscopos, Cardinales, Patriarchas, Metropolitanos appellitarunt: vt præteream reliquam illam hominum obscurorum & titulorum, turbam infinitam. *Hos tan-*

quam

quam de ſuo peculio coëmpta mancipia, ad tuendam ſuam tyrannidem paßim diſpoſitos, vti ſtationarios quoſdam milites habebant, quiq; curarent, vt ſibi, quid vbiq; ageretur, per delatores renunciaretur. Ita & ſuos ſtationarios, hîc conſtituere voluit Pontifex Romanus, quique iurisdictionem conſtituendi Epiſcopos, in his arctöis regnis, ſibi vendicabat, Epiſcopoſq; quos ipſe iudicabat, quanquam ignaros linguæ noſtræ, Regibus imperauit. Hac de re extat Epiſtola Papæ, ad Haraldum regem Noruegiæ, patruum Magni & fratrem Diui Olai.

Hoc iugum Papæ iudicauit Sueno inutile regnis ſuis, meliusq́ue exiſtimauit populum erudiendum, per ſuæ nationis homines, qui & mores & linguam & ritus callerent, in

quaq́ insularum gente, quàm per alienigenas, quibus sit opus lõga interpretatione, & multa circuitione: idq́ experimento compertum esse sub prædecessoribus, qui operã illã per intermissos nõnunq̃ difficulter implessent.

Itaq́ & paulò post, cessauit legatio & tyrannis Archiepiscopi Hamburgensis in hæc regna, sicut dicam in historia Erici Eiegod. Ac rectè quidem cessauit: nam quid legato opus fuit in regno, qui Ecclesias & Monasteria grauaret impensis, extorsionibusq́ attenuaret? Ac hoc etiam tempore, prima Synodus in Dania celebrabatur, à qua existimo & conuentus ministrorum in Episcopatibus, adhuc retinere appellationem, in quibus nomen sine re, nostra ætate remanet. Ad hanc primam Synodum in hoc regno, & temporum opportunitas prouoca-

uit

uit, & regnum ipsum iam multis redundans Episcopis, ac deniq; multa emendanda videbantur in nouella plantatione, præsertim super acceptis donis, in Sacramentorum administratione, quibus etiam quasi pro iure, quemadmodum & hodie in multis euenit, exactis: deq; crapula cleri & populi atq; multitudinis incōtinentia.

EPiscopi autem qui hoc tēpore gubernabant Ecclesias, & docebant in scholis Theologicis, hi fuerunt: Rodolphus Slesuicensis, Odo Ripensis, Christianus Arbusiensis, Heribertus VViburgensis, Magnus & Albertus præfuerunt VVendilensibus, quæ nunc Burglanensis siue Olburgensis diœcesis dicuntur. Eimo Scanensibus. In Suecia sex fuerunt. In Noruegia duo. In Fionia Eilbertus ac deniq; VVilhelmus in Sielandia,

landia, vir pietatis eximiæ & magnæ authoritatis, apud regem Suenonem, qui haud aliter ac Ambrosius Theodosium Imperatorem, propter sanguinem innocentem effusum, baculo pastorali æde sacra prohibuit, stimulum pectori adijciens, indignumq́; affirmans sacrario virum, qui humano id sanguine polluisset, adhæc iussit eum parricidij pœnitentiam agere: nec non excommunicationis sententiam, statim in eum præsentem protulit. Sed resipiscentem in gratiam recepit, ac Deo reconciliauit, tantaq́; illum charitate sibi constrinxit, vt cum illo Roschildiæ tumularetur. VVilhelmo Episcopo Roschildensi successit Sueno Noruagianus, cuius æmuli, cùm ferè esset literarum ignarus, in precationis forma pro rege dicenda, vt Deus regem

gem famulum suum protegat &c:
priores duas literas exsculpserunt, ip-
se verò latini sermonis ignarus, Mu-
lum appellauit regem: omnium eum
risui & ludibrio exposuerunt. Sed
ea occasione motus Sueno, elonga-
tus paucis annis à suo grege, Bononiæ
in Italia bonis literis operam naua-
bat, doctißimusq; ad suos est reuer-
sus. Suenoni autem regi, post mul-
tas disceptationes succedit Haral-
dus, qui pietatis & religionis aman-
tißimus fuit: ac regnando biennium
tantùm emensus, in fata conceßit.
Cui in regni administrationem sur-
rogatur Diuus Canutus quartus, qui
anno Christi 1098, propter patriam
amplificandam, studiumq; prouehen-
di & conseruandi sacra, Othoniæ,
cùm ante aram pronus sese Deo com-
mendaret, in Æde Diui Albani, lan-

cea per fenestram immissa confoditur. Cædis autem Canuti Regis, authbor primus fuit Olaus frater, qui regnum impatienter affectans, Regem sanctum ob pietatem, iusticiam, ac conatus diffundendi ac dilatandi imperium, odio prosecutus est principiô, in quem postea animo diu conceptam inuidiam ac indignationem, palàm eructauit. Qua de re Olaus captus ab optimo rege: ac pro demeritis, catenis vinctus in Flandriam mittitur: & à socero Canuti Roberto Flandriæ comite, custodiæ mancipatur: tandemq́; post mactatum sanctum Regem Canutum, à Cimbris relicto in Flandria obside Nicolao fratre, donec grandi, quæ promitteretur, pecunia persoluta, ille quoq́; vinculis abscederet, ad regnum à proceribus reuocatus, in cuius designationem vniuersi

con

*consensêre. Nam cæterorum fra-
trum, quos plures habebat, fidem in oc-
cisum Canutum integerrimam, duce-
bant latrones suspectam. Itaque
apud nullum, quàm Olaum, nefan-
dißimi sceleris impunitatem peruide-
runt.*

*Verùm durante gubernatione re-
gis Olai, adest Nemesis & excandes-
centia diuina, quæ peremptum Ca-
nutum vindicat. Corripuit enim
Deus regnum hoc tanta aëris intem-
perie, vt nihil frugum, aut pa-
rum valde nasceretur, per omne tem-
pus regni eius. Etenim verna
siccitas semina non prouexit: dein-
de æstiuus calor, si quid natum e-
rat, arefecit. Aut sanè autumni
abundans humor, quicquid fortè
vallium beneficio coaluit, absum-
sit.*

Temporum iſta viciſsitudini, non vltioni diuinæ tribuenda viderentur, ſi vicinas etiam prouincias ea lues attigiſſet : aut ſi aliqua intercapedine, per annos decem variaretur. Nunc verò cùm Sueciæ atq; Noruegiæ, ſua ſatis annona proueniſſet, Daniamq; continua multorum annorum fames preſsiſſet, quis aliud cogitare poteſt, quàm vindicem diuinitatem, ob immane ſcelus in Canutū patratum animaduertiſſe? Ad vindicandum igitur ſe in impietatem huius regni, famem accerſit Deus. Nam & ea Deo ſeruit, quemadmodum cæteræ afflictiones, lues, bella, morbi &c. Ac cogitandum eſt, Deum hoc voluiſſe facere, ſed tamē iuſtè. Æquum enim erat, vt ſanguis Canuti innocenter effuſus, non ſineretur inultus. Famem immiſit, vt homines ſentirent, quàm

quàm grauiter peccatum eſſet eo ho-
micidio. Habent ſanè fames & lues naturales cauſas, ſed nobis perpetuò cogitandum eſt, motus illos naturæ gubernari Dei prouidentia: & ideo ſemper ad illam reſpiciendum eſt. Quin & Ethnici, licet idololatræ, quando accidebant improuiſa bella aut lues, monſtra, portenta, procurare & auertere ſolebant varijs ritibus, vt paſſim eſt videre in hiſtorijs: cogitabant enim à Deo immitti. Non ſunt veri Philoſophi, qui tantùm in initijs ſecundarum cauſarum morantur, nec altiùs aſcendunt. Si proximas cauſas reſpiciamus, videtur nimia ſiccitas fuiſſe. Nam ſæpe regio hæc, eo laborauit malo, vt & hoc ipſo anno factum videmus. Deus vult pluuias ſuis temporibus à ſe expectari: ideoq; in ver-

bo suo dixit: Non erit vobis vt in Æ-
gypto, vt poßitis manu vel pede,
Nili aquam deducere quocunq́ volue-
ritis, sed ego vobis pluuiam dabo.
Semper quando grauia peccata gras-
sabantur, claudere solebat cœlum De-
us. Hoc comminatus est in lege sua:
Dabo vobis cœlum æneum, terram
ferream. Ac Psalmus 107. hanc Dei
potentiam mirificè celebrat: Dominus
dum vult potestatem habet, vt flu-
mina exiccet & fiat terra ob sterilita-
tem deserta, & fluenta aquarum com-
mutentur in siccitatem & sitim ip-
sam: Econtrariò terram olim fructi-
feram, immissa salsugine reddere ste-
rilem ob scelera eorum, qui inhabi-
tant eam &c. Peccata ergo perturbāt
quodammodo vniuersam naturā rerū,
terra effœta redditur, cœlū nō dat plu-
uias, lues oritur. Vt rectè dicere poßi-
mus, peccatum perdere vrbes & reg-
na

na. Est totius fundi nostri vera calamitas. Accersūt sibi hæc homines. Deus alioquin ordinē naturæ bene constituit, ordo perturbatur ꝓpter peccata, illa tamē perturbatio fit Deo gubernāte. Ita etiā quoties nos vrgemur inopia annonæ, semper recurrendū est ad ipsius mali fontē: sicuti periti medici faciunt curaturi ægrotum: alioquin remedia applicare non possent. Et in ea calamitate regni, Sueno Roschildēsis Episcopus, vir sāctitate memorādus, inter suos concionabundus sæpe repetiuit: luere populū piaculare scelus, quod in sanctißimum regem commisissent.

Ac die festo cùm regiam apparari mēsam cerneret, angustiasq; rei familiaris videret Olaus, sciens quis esset cōuiuarum numerus accubiturus, ingemuit: altiusq; ducto spiritu, omniū authorem Deum, si quid iræ aduersus populū concepisset, suo, non populi periculo

satiaret,

ſatiaret, orauit: infeliciſsimum patriæ ſtatum, difficilimum temporis habitum reputans. Quippe tam inops epularum conuiuium, quo famem irritare potiùs, quàm pellere videretur, principum oculis ſubijcere erubeſcebat. Nec difficiles numinis cœleſtis aures habuit. Equidem fati viam, non longum dilatus obtinuit: ſibiq; mortem, ſalutem patriæ (ſi qua modò parricidis virtus ineſt) pia prece conciuit: ingenuoq; viuendi pudore, maximæ cladis pœnam auertit. Ita & exitus ac calamitas Olai condocefaciunt, non tantùm homines propter ſcelera affligi: ſed etiam creaturas grauia pati. Hoc eſt Dei iudicium, quod Paulus commemorat in Epiſtola ad Romanos: vbi dicit creaturam ingemiſcere. Ac Oſeæ cap. 2, dicit Deus: Ego exau-
diam

diam cœlum, cœlum exaudiet terram, terra frumentum & oleum, hæc Israelem. Cùm homines Deo conciliantur, cœlis dat benignos influxus, illi adiuuant terram, terra producit vsibus humanis necessaria. Nō existimandus est Deus placari nostris operibus, vt peccata remittat, sed temporarias pœnas remittit, & varia dona concedit.

NOstra reconciliatio cum Christo, non est per sanguinem taurorum aut vitulorum, sed vnius Christi. Sanguis etiam martyrum non reconciliat nos Deo: quomodo ergo sanguis illius, qui malus erat, & fortè inuitus moriebatur Deum placasset? Animaduersum est in fratricidam, ideo Deus pristinam felicitatem restituit.

Dixi

Dixi de temporibus Olai, in quibus religio nullum est exterminium passa, sed iam omnino diuina miseratione firmata, sedem apud omnes sequentes reges, vsque in hæc tempora inuenit. Sed erat nihilominus vera doctrina, opinionibus hominum vehementer corrupta, ambitioneque & auaritia pontificum, non parùm obfuscata, sicut suo loco dicetur, ac nobis omnibus in confesso est. Igitur non alienum orationi huic existimo, quandoquidem Religionis incrementa, haud aliter quàm per seriem regum intelligi poterit, si eo quo incepi ordine, breuiter ex multis paucos adhuc persequar, vt hac nata occasione, res intexere Ecclesiasticas possim.

Ericus Rex Clarissimus, qui in laniena Canuti, illam rerum inclinationem

nationem

nationem prospiciens in Olaum, fu-
ga in Sueciam sibi consuluit, me-
tuens à tyrannide Olai. Sed nunc
fortunæ inuersa rota, magnis pro-
cerum suffragijs è Suecia reuocatus,
regnum subijt, & mox cum rege
nouo regni facies innouatur. Quippe
tempestiua aëris qualitas, tanta fru-
gum exuberabat abundantia, vt faci-
lè prioris inediæ populum faceret obli-
uisci. Fuit autem Ericus filius Sueno-
nis, frater Diui Canuti & Olai, natus
in patria mea Slangendorpia, vbi
in loco quo partu sit fusus, tem-
plum & Monasterium iussit erigi,
quod adhuc durauit me paruulo,
ac eius rudera etiamnum visuntur
ibidem, templumq́ue multorum san-
ctorum reliquijs, sicut consuetum
illa fuerat ætate, ornauit: quibus
& ille in vrbe Constantinopolita-
na

na ab imperatore Orientali donaba-
tur. Hoc tempore incidit dißidium
inter Regem Ericum & Archiepiſ-
copum Hamburgenſem Leimarum,
ſed quibus de cauſis non ita perſpicuè
literis proditum eſt. Sed procul,
dubio huius controuerſiæ cauſa, ex-
titit arrogantia Archiepiſcopi & im-
modica tyrannis. Initium rei tantæ
fuit eiuſmodi. Leimarus Epiſco-
pus incredibili ambitione æſtuans, im-
pudentiáq; audacia & mirabili aſtu-
tia vſus, quòd videret ſibi anſam
cumulandi ingentem theſaurum ex
his regnis, per ſuam legationem pru-
dentia Regis interceptam, audaciam-
que imperandi Regi & his Epiſco-
pis, iam prorſus apud Regem irri-
tam, & quòd Rex Ericus ſibi vſur-
paret inueſtituras Epiſcoporum, ac
deinde poſtularet ipſos prælatos, ſibi
homa-

homagia præſtare. Hiſce conatibus optimi Regis, pontificalibus criſtis fiſus, acerrimè ſe opponit: ac in Regem optimum, Anathematis ſententiam diſtringere nititur. Sed pius Rex Eccleſiæ fulmen metuens, quanquam nullius ſibi conſcius criminis, ne tantam pœnam ſubiret, ad Romanum præſulem appellat: atq; ipſemet ſolenni ſtipatus comitatu, iter in Italiam ſuſcipit. Cæterùm cauſa ſua dirempta atq; ſedata, orat vt Pontifex Romanus Eccleſias ſui regni, quæ ſatis multæ eſſent, è iurisdictione Hamburgenſis Eccleſiæ eximat, ne denuò ſimiles eius conatus experiri cogeretur. Verùm Pontifex hoc reſponſi dat, ſe breuî miſſurum Cardinalem, qui earum regionum conditionem exploraturus, eaq; facturus eſſet, quæ ex re Eccle-

K ſiæ

ſiæ futura eſſent. Quod accidit circa annum Domini 1100.

EX qua hiſtoria palàm cernere licet, quòd quemadmodum illis temporibus Imperator vnus, ſumma authoritate & poteſtate, in Occidẽtali regno politicè excellebat, iusq́ publicè adminiſtrabat: Ita Papa quoq́ Romanus vnus, res Eccleſiæ non modo intra Romani imperij terminos: verumetiam extra, in vniuerſo terrarum orbe, gubernare præſumebat, authoritate multò ſublimiore, poteſtateq́ longè auctiore quàm Cæſarea. Imò eò audaciæ iam proceſſerunt Papæcæſares Romani, vt vnum pedẽ in templo, alterum verò in curia tenerent, & quaſi perpetui Dictatores ipſis Cæſaribus, Regibus ac principibus terræ, leges atq́ue ſen-

ſententias dictarent, quid fieri vellet.
Neq́ verò terrifica emittebant fulmi-
na in Reges & principes tantùm:
ſed tam firmis vinculis, ſuam hanc li-
bidinoſam dominationem conſtrinx-
erant, vt non modò ciuitates: ſed re-
giones, nationes, imò totum etiam Ro-
manum imperium poſſent concitare,
ſurſumq́ ac deorſum turbare, donec
ſuis voluntatibus, ſummorum homi-
num ſupplicationibus & adorationi-
bus, monſtrorum iſtorum teterrimo-
rum eſſet abundè ſatisfactũ. Nec po-
tuit vnq̃ ipſorum ambitio, in augenda
potentia mundana exſaturari. Capitis
autẽ mores omnia membra ſecuta ſunt.
Nam Epiſcopi, & reliquum Canoni-
corum, ſacrificulorum & monachorũ
vulgus, plùs bonis temporalibus ad-
miniſtrandis, & mundano ſplendori
atq́ue potentiæ ſtudebant, quàm do-

ctrinæ ac cultibus diuinis. Ac sanè vti antè dixi, ad suam tyrannidem augendā, habuit Antichristus Romanus suos Dromones egregios, peritißimos eiusmodi aucupiorum, audaces & temerarios, qui præmijs & honoribus illecti & irretiti, sedulam operam in omnibus nationibus & regnis nauabant, vt Antichristo Romano Deo suo, loca, facultates, & ipsos quoque reges ac principes subijcerent. Talis fuit Dromo Leimarus hic, qui in Regem Anathematis fulmen misit, inq́; hoc vnum summo studio, arte ac vi incubuit, vt regna hæc septentrionalia in potestatem Papæ redigeret. Ac vt reges toto terrarum orbe clarißimi, omnibusq́; nationibus ac Imperatoribus formidabiles, impium ac impurum Papam, eiusq́ue Dromones adorarent. Hæc quàm

claris-

clarißimè perspecta & cognita habere, permagni refert. Nam discernenda sunt opera Diaboli & Dei: cuilibet attendendum est, vt sit in Ecclesia vera Dei, & non sit membrum Ecclesiæ malignantium. Exeundum est, ex mandato omnipotentis Dei, è regno Antichristi, doctrina, inuocatione, & publica confeßione, sub pœna temporalium ac æternorum suppliciorum. Clara est enim ista vox Iohannis: Exite ex illa populus meus, ne participes sitis delictorum eius, & de plagis eius non accipiatis. Apocalyps: 18. Item, Si quis adorauerit bestiam & imaginem eius, & acceperit characterem in fronte sua, aut in manu sua, hic bibet de vino iræ Dei, quod mixtum est mero in calice iræ eius. Et cruciabitur igne & sulphure in conspe-

ctu angelorum sanctorum, & ante cõspectum agni, & fumus supplicij eorum, ascendet in secula seculorum, Apocalyps: 14. Miserabilis & prorsus lugubris est historia, quomodo Henricum Quartũ, Imperatorem, afflixerit & deformauerit Gregorius septimus, antea Hildebrandus, seu potius Hellebrand, id est titio infernalis, dictus, sicut ex Scafnaburgensi, pontificiæ religionis scriptore notum est. Nam cùm Henricus falsò accusatus, ad expiandum delictum suum & noxiam inflictã Apostolicæ sedi, ad castellum vbi Papa fuit venisset, cùm castellum illud triplici muro septum esset, Imperator intra secundum murorum ambitum receptus, foris relicto omni comitatu, suoq; deposito cultu regio, nihil præferens regium, nihil ostentans pompalicium, nudus pedibus, ieiunus à

mane

manè vsq; ad veſperam perſtabat, Romani pontificis ſententiam præſtolando. Hoc ſecundo, hoc tertio die fecit. Quo pacto facilior aditus ad ipſum Chriſtum, quam Romanum pontificem patebat. Quarto demum die in conſpectum Papæ admiſſus, poſt multas hinc inde dictas ſententias, tandem his conditionibus excommunicatione abſolutus eſt, vt ad arbitrium Papæ vel retineret regnum, vel æquo animo deponeret. Quod tandem ipſi eripuit, Rodolpho Sueuiæ duci auream coronam hoc verſu exornatam, mittens.

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodolpho. Eſt itaq;, vt dixi priùs, hiſtoria Hērici lugubris, quā absq; lacrymis nemo cordatus legere poteſt. Quæ, vt breuiter dicam, docet, quomodo impius papa inaudita ſuperbia, procacia

& malicia, Imperatorem Romanum tractârit, exsibilarit, & verè spectaculum ac ludibrium angelis & hominibus proposuerit. Qui Henricus Imperator occidentalis, omnibus tandem facultatibus ac ministris exutus, fertur rogasse Episcopum Spirensem, aliàs illi familiarißimum, vt præbendam sibi in Ecclesia Spirensi, ad vitæ tempus, permitteret. Vbi ipse Henricus paulò antè gloriosum Monasterium Diuæ Virgini fundauerat: Sed Episcopo renuente, Cæsar suspirans cùm lachrymis fertur exclamasse: Miseremini mei saltem, vos amici, quia manus Domini tetigit me. ô crudelitatem, ô inhumanitatem pontificum: siccine vos docuit scriptura sacra, vt scilicet calamum conquassatum iudicij austeritate, ita penitus conteratis? An similem

milem Petrus Apoſtolus, cuius vobis primatum vendicatis, erga reges & principes geſsit affectum? Aut, annon regulam tractandi infirmos ac deſperabundos tradidit ſaluator Chriſtus: diſcite à me, quoniam mitis ego ſum & humilis corde? vbi igitur frons, aut pietatis vel miſericordiæ vllus locus?

Ita Romani antiſtites in ſuperbiam elati, ſemper effrenata quadam præſumptione, in horribiles blaſphemias & anathemata proruperunt, tam in principes, quàm in eorum ſubditos, in ſe tamen & in ſua capita potiùs reditura, quàm nocitura illis. Nec hoc ſatis, ſed & multa ſibi de iuribus Imperij vſurparunt, vt ciuitates Romandiolæ, Ferrariam, Bononiam, & alia quàm ſplendidiſsima loca. His adde dementiam & in-

ſaniam maximam, nempe quòd omnes mundi principes & populos, pronunciarunt ſuæ iurisdictioni coactiuè ſubiectos. Et hoc credere tanquam verum, eſſe omnibus & ſingulis de neceßitate ſalutis. Hac credulitate tam fallaci ac ſubdola, impulſus Conſtantinus Imperator, & poſt eum Reges ac principes alij, ſuos faſces, ſua ſceptra, ſuaq́ colla regno Antichriſti ſubmittentes, ſub ramis eius veram pacē, quietemq́ quærentes: magisq́ horū veteratorum nugis, quàm ipſi Chriſto, & eius ſancto Euangelio, fidem adhibentes, ſæuißimis ſe ſubinde fluctibus, aſperrimisq́ caſibus expoſuerunt. Deinde & Carolum illum cognomento Magnū, Pipini filium, impurus & turgidus Papa, qui iamdudum materialē Petri gladium euaginauit, vibrauitq́ in quoſuis ſuæ tyrannidi

reluctantes, Auguſtum nominare vo-
luit, imperiales illi titulos, dignitatē,
autoritatemq́ue tribuere, & Occi-
dentis Imperatorem pronunciare. Ad-
hæc deficiente poſteritate ac ſucceſsio-
ne Caroli legitima, in Otthone tertio,
Gregorius quintus natione Saxo, e-
lectiuum deinceps vel potius pro ſua,
vendibile, authoritate, fecit Imperiū,
& de Imperatore deligendo ſanctio-
nem retulit, vt videlicet apud ſep-
tem deſignatos Germaniæ proceres,
perpetuò ius eſſet eligendi principis.
Cuius examinatio & confirmatio, per-
tineret ad Romanum Pontificem, per
quem & Romanorum Rex & Cæſar
appellaretur, tum demum, Auguſtus
& Imperator habendus, cùm à Ro-
mano Pontifice ſolenniter inunctus &
conſecratus foret, & Imperij diadema
acciperet. Itaq́ue hæc ſuperbia pon-
tificum

tificum in Imperatores occidentales, iam ultra annos septingentos continua serie durauit, usq; ad Carolum Quintum, ac ad præsentem Rudolphum. Quin & Gregorius X. tumidè mandauit, principibus electoribus, Ecclesiasticis quidem, sub pœna priuationis officij, secularibus autem sub pœna excommunicationis, ut sine cunctatione se resoluerent, & Cæsarem pronunciarent, quem ipse iuberet, alioquin ipse eorum suppleturus negligentiam, sua hoc ipsum authoritate facturus esset, & officio. Sic etiam gloriantur Romanenses Papæ, à se omnes Reges florentissimi Galliarum regni, à Pipino, in hodiernum usq; diem, sceptra, titulos, dignitatẽ & authoritatem regiã, Ecclesiastica consecratione & inunctione, velut legitimo ritu suscepisse.

Ac

Ac poſtremò, vt tandem hanc nar-
rationem, de arrogantia Paparum
abrumpam, anno ſeptuageſimo quar-
to ſupra milleſimum centeſimum,
neſcio ob quam ſingularem, aut in-
iuriam, vt quidam volunt, Eccleſiæ
irrogatam, hoc ſanciuit Papa, vt
nemo deinceps Rex Angliæ nomina-
retur, qui à Romano Pontifice non
eſſet Rex appellatus, illudq́ effecit,
vt ſequentes Reges Angliæ, iura reg-
ni ſui, velut in feudum agnoſcerent
à Romanis Pontificibus. Hæc te-
ſtantur Blondus, Pius, Tubingen-
ſis, & alij non pauci Eccleſiaſtici
ſcriptores. Et ſanè vt hanc ſuam in-
ſolentiam confirment Pontificij, quæ
de Chriſto in ſcripturis dicuntur, &
eius regno ſpirituali, illi ad ſe rapi-
unt & inſulſè torquent, vt illud E-
ſaiæ: venient ad te curui filij eorum,
qui

qui humiliauerunt te : Et adorabunt vestigia pedum tuorum, qui detrahebant tibi. Item, ponam te ex derelicta, humiliata & odio habita, in superbiam seculorum & gaudium in generatione & generationem: & suges lac gentium, ac mamilla regum lactaberis &c.

Eodem affectu & Antichristi Dromo Leimarus, Regem optimum persequitur, ac insolentissimè in illum agit. Nec mirum cùm & Clemens tertius, Danorum plebem vniuersam, suis sacerdotibus, coniugia decernentem etiam excommunicauerit. Ac Hartuicus Episcopus Bremensis, non ita diu postea, turgida superbia & dominandi cupiditate incensus, anno 1164, eadem de causa VValdemaro primo, in concilio Vesontij in Burgundia indicto litem intendit, co-

ram

ram Friderico Imperatore, vbi in præsentia Imperatoris & Antipapæ victoris, queritur, quòd Ecclesia sua olim legationis dignitate super omnia Aquilonis regna prædita, miserè hanc iurisdictionem per indulgentiam priorum Paparum amisisset. Et quoniam Rex VValdemarus ibi adesset, sperabat Hartuicus decreto concilij constitutum iri, vt iterum tam Rex, quàm Episcopi, tanquam tributarij subderentur suæ tyrannidi ac auaritiæ. Sed prudens Rex VValdemarus, hanc ambitionis rabiem præsentiens, spreto concilio, cum suis in Daniam redit, ac hanc iurisdictionem & sibi & posteris Regibus reseruauit. Quod & Ericus Rex tentauit apud Papam, ac impetrauit: quanquam in tempora Nicolai Regis ea res dilata est.

Ita

Ita ipſum Antichriſtum, ex hoc tam turgido faſtu, haud aliter ac ex rapaci vngue leonem trunculentum, cognoſcere poſſunt pij omnes. Ex quo diſcant Eccleſiæ Dei vigiles & præcones, tam tetras & deteſtandas ambitiones pontificiorum non modò abhorrere: ſed etiam maiore cura & zelo refutare, præſertim quia hoc nunc in clara luce verſatur, pontificem Romanum ipſiſſimum eſſe Antichriſtum, quem Chriſtus ſpiritu oris ſui patefecit.

Deinde quia magiſtratus eſt pars Eccleſiæ Dei, atq; omnem ſuam operam, non ad dedecorandum & opprimendum: ſed potius ad ornandum gloriam Dei conferre debet. ô quàm ſunt amentes illi homines, qui coram Antichriſto, tam diro portento, genua flectunt, ſeq; illi iuramentis de-

deuouent, vt imperia huius mundi vel obtineant, vel nanciscantur. Qui etsi prætextus fingant, & postea quædam veræ pietati, quod quidem ad externam speciem attinet, similia faciant: tamen ea ratione sese iugo Antichristi non exoluunt, ac multò minùs ab ira iudicis Christi sese liberabunt.

Cæterùm quia hac etiam ætate, & diu antea, euanuit doctrina de vero Dei cultu, & de inuocatione eius, quòd Deus vbiuis locorum in spiritu & fide rectè possit inuocari, & falsa persuasio mentes hominum subijt, quasi alius locus alio sacratior sit ad inuocationem, & quasi in alio atq; alio loco sancti demortui, magis sint præsentes & propitij. Ideo ex alio in alium oberratum est locum, & modò ad huius mo-

dò ad illius sancti, seu potius Caco-
dæmonis opem implorandam festi-
narunt miseri mortales. Sic Carolus
Magnus, Turones ad Sanctum
Martinum, orationis gratiâ profe-
ctus scribitur in annalibus Franco-
rum anno 800: Ac alij in alia loca,
quemadmodum & Ericus Rex, reli-
gioso voto intra se concepto, statuit in-
uisere Dominicum sepulchrum, vrbē-
que Hierosolymam, quam illa ætate,
cum commilitonibus suis Godfridus
in Christianorum redegerat potesta-
tem. In quo itinere Ericus Ponti-
fici Romano misit Oratores, qui re-
nouarent postulata. Ac interim dum
Rex bonus & pius, cum Regina
quæ comes fuit istius peregrinationis,
in Cypro moritur, mittitur pontificius
legatus in hoc regnum, vt vrbes re-
gionis inspiceret, cui complacuit vt
in

in Lundiam, Scaniæ vrbem, honorem collocaret metropoliticum, in personam Asceri, morum, generis ac nobilitatis splendore viri clarissimi, qui Richardo circa annum Domini 1090, in Lundensi Episcopatu successerat.

Itaque videmus causam dissidij, inter Archiepiscopum Leimarum & Ericum Regem, fuisse non tam religionem, quàm ambitionem honoris ciuilis. Quod malum, dissidium semper in Ecclesia peperit. Sunt grauia mala dissidia & seditiones: ac ratio est, quia cùm diuiditur corpus quoddam, non potest fieri sine magno damno. Est enim corpus aut ὁμοιομερὲς aut ἑτερογενὲς. Si corpus ὁμοιομερὲς diuiditur, vt aqua, sanguis, est diminutio quidem; sed totum & partes manent. At

si diuidas corpus ἑτερογενὲς, natu-
ra totius perditur & partes quoq;:
vt si auferes partes vel cor ab ani-
mali, desinit corpus esse, & partes
etiam pereunt. Respublica & Ec-
clesia corpus quoddam est, quod con-
stat diuersis partibus, scinde corpus
& perit totum, atq; hoc faciunt schis-
mata, ambitiones & hæreses. Hæc
mira videntur: attamen sæpe in vi-
ta, illa fieri videmus. Et actum
sanè est nostro seculo sæpius, cùm à
Germanis, tum ab alijs principibus,
cum Papa vt de suo iugo, & de suis
grauaminibus aliquid remitteret, at
is nunquam se adduci passus est, vt
de sua duritie atq; acerbitate quic-
quam detraheret: sed quotidie pergit
sequi suam ambitionem, quam nunc
etiam recens declarauit in fulmine
Regis Nauarræ, principis laudatissi-
mi,

mi, ac Dei singulari prouidentia, ad gubernationem regni Galliæ nuper euecti. Est itaq; Papatus res ambitiosa, quæ sub Phoca initium habuit. Is quippe Mauricio hero suo interfecto, vt gratiam apud Episcopum Romanum iniret, illum omnib: Ecclesijs & Episcopatibus totius orbis præfecit, quò ab illo in honore haberetur, & imperium malè partum, illo approbante retineret. Deinde laceratio Eucharistiæ, lingua peregrina in templis, septenaria multitudo Sacramentorum, Lex de cœlibatu, transsubstantiatio, magna ordinum turba, missæ comœdia, pompa plusquam persica, quâ crustulum circumgestant & seruant, aqua lustralis, rasura, imagines, mortuorum inuocatio, purgatorium, cultus reliquiarum, indulgen-

tiæ, casus reseruati, confeßio au-
ricularis, proceßiones, suffitus: omnia
inquam hæc illa ætate, non minùs
quàm nostra apud Papistas fuerunt
in vsu. Ac quod iam Dei beneficio,
huiusmodi Satanæ laruæ, D. Marti-
ni Lutheri vigilantia, & magnis
periculis hinc auersæ, turbationis
& seditionis accusamur, qui Chri-
sti verbum, non monstrifici Pa-
pæ authoritatem & peßimam con-
suetudinem, amplectimur, nihil mo-
ramur. Cùm interim veras notas
Ecclesiæ habeamus, & propugne-
mus verum DEI cultum, recipia-
mus diuinas literas, sacramentis
vtamur integris, vt à Christo fue-
runt instituta, tria Symbola reci-
piamus, minimè creaturas, simulacra,
idola colamus &c. Hæc in his pro-
greßionibus consideranda sunt. Nunc
verò

verò nisi temporis angustia interpellaret, prolixiùs de reliquis regibus dicerem: sed quia nulli memorabiles Doctores, in illorũ gubernatione inciderũt: sed potius pugnaces & mauortij pugiles, qui libentiùs armis quàm religione & iudicio res decernerent Ecclesiasticas: breuior nunc ero. Interim ad considerandam fortunæ volubilitatem & inconstantiam, prosunt etiam exempla nonnullorum regum sequentium. Nicolaus Suenonis filiorum natu minimus, frater verò Erici & inter fratres, Canutum, Olaum & Ericũ Reges, postremus, suscepto regno, adeo animum ab omni fastu auersum habuit, vt nihil ex pristina sua mansuetudine decerperet, totamq́ue vitæ præteritæ consuetudinem retinens, cum fortuna animum, vt aliàs inter

 mor-

mortales consuetum est, non mutauit. Equitaturam suam paucorum numero comprehendit, ne grauis prouincijs incumberet. Hic vxorē duxit Margaretham Ingonis Suecorum Regis filiam, ex qua Magnum suscepit, hominem perniciosum, & tam suæ quàm paternæ euersionis authorem.

Interim relicti erant ex Erico Eïegod, Canutus, Haraldus & Ericus. Inter quos, cùm magna cum laude, præfecturam Slesuici administrasset Canutus, ac pro defensione prouinciæ suæ fidei commissæ, bella fortissima cum Henrico VVandaliæ regulo gessisset, tandem propter conspicuas & regias virtutes, Henrico VVandalo consanguineo tamen suo conciliatus, tanta morum similitudo, familiaritas & sincera charitas

tas

tas inter eos intercessit, vt etiam rogaret Henricus Canutum, (quòd suorum filiorum ignauiam prospiceret) ditionem sibi Canutus post sua fata haberet commendatam. Cui tandem diuinitùs etiam ditio illa cessit. Nam quamdiu superfuerant liberi ex Henrico, Canutus amici functus munere, consilio & auxilio illis non deerat. Verùm vbi defecerunt morte subtracti, permittente Leidero alij Lotharium vocant. priùs duce Saxoniæ, sed iam Imperatore Augusto, Canutus VVandaliam regebat, in tantum commendatus regi, vt coronam illi imponeret, nominans regem Obotritorum.

Fuit autem ducis Canuti virtus eximia, ac præsertim pietas & bonitas apud omnes illustris: verùm quia virtutis ac pietatis amantes, hoc habent

quodammodo proprium, vt quocunque se conferant, semper incidant in Doëgos & inuidos. Hæc enim eos crux semper persequitur, & præsertim probitatis ac pietatis amantes. Ita & Canutus Dux, ac Obotritorum Rex, suum statim habet æmulum, Magnum nimirum, patruelem suum & Nicolai Regis filium. Eluxerunt in hoc Magno, in adolescentia etiam præclaræ virtutes, quas tandem inuidiæ tabes prorsus extinxit.

ETenim Christi zelo detestatus Ethnicas superstitiones, Dæmoniacis instrumenta perfidiæ ademit. aggressus enim insulam quandam, quam Iouialem appellant, malleos abstulit, quos fabricata antiquitas,

toni-

tonitrua imitari volebat. Hæc pietas Magni non fuit diuturna: sicut impiorum virtutes emicant quidem interdum, sed dicto citiùs euanescunt. Nam rabie dominandi, & instinctu Diaboli, cum paucis coniurationem init aduersus Canutum. Ac anno Christi 30, post 1100, prope Ringstadium in eo loco, vbi fons fertur exilijsse, & adhuc cum fano conspicitur, ab ipso Magno & coniuratis miserrimè trucidatur Canutus, vir suæ ætatis pijßimus & præstantißimus. Vixit autem adhuc, Ascerus Lundensis Archiepiscopus, qui apud fratres Canuti proceresque regni, quibus latrocinium hoc, magnum dolorem incußit, sedulò egit, vt conceptam in regem indignationem mitterent.

Cæte-

CÆterùm vindicante tantam improbitatem iusticia diuina, Rex Nicolaus alioquin non malus, sed filio malo plus æquo indulgentior, Slesuigæ admodum barba cana, à ciuibus trucidatur, multis diris execrationibus in caput eius replicatis, ob filij parricidiũ. Ipseq́; parricida Magnus, regnũ quod vi & armis occuparat, interfectoq́; viro iustißimo ac sanctißimo tyrannicè inuaserat, amittit, ab Erico fratre Canuti paulò antè occisus. Ita Deus parricidium nefarium, supplicio duorum regum damnauit; & Rempub. libertatemq́; populi Danici, ex faucibus cruentißimi latronis euulsam, clementer respexit. Ex quo videmus impiorum gaudia ac tripudia in mœrorem ac luctum abire. Inprimis verò consideranda sunt sortis huma-

humanæ volubilitas & inconstantia: quâ fit vt modò hi triumphent & sint in precio, modò alij his oppreßis euehantur: idq; tam in priuatorum hominum, quàm in præpotentium regum atq; populorum exemplis cernitur. Romæ erat in precio Marius: mox hoc oppresso fuit illustris Sylla: inde Pompeius, deniq; Cæsar. Nunc hodie alterum Crassum ob magnitudinem facultatum vidimus, vel crœsum potiùs: cras eundem alterum Codrum & Diogenem dices? Magna fuit Persei Regis Macedonum potentia: sed quis eo miserior tum est habitus, cùm à Paulo Æmilio in triumphum duceretur? Summo in pretio & honore G. Marius, & G. Pompeius apud Romanos & gentes omneis tum fuêre, cùm pro magnitudine rerum gestarum meritò triumpha-

bant

bant, verùm vbi fortuna rerum domi-na immutata est, nihil Mario mise-riùs, dum Minturnarum cœno ob-litus, è tetro carcere vbi ad pœ-nam seruabatur, in Africam paruo nauigio confugit. Quàm turpe spe-ctaculum fuerit & horrendum, vi-dere Magnum Pompeium, cuius nu-tu, totus ferè orbis terrarum ad ar-ma commouebatur, eunuchorum & seruorum manibus trucidari, post acceptam bello Pharsalico cladem? Dicere illud Virgilianum hîc licet: *Iacet ingens in littore truncus: A-uulsumque humeris caput, & sine nomine corpus.* Inprimis Athenæ & Charthago, volubilitatis for-tunæ eius, exempla multa ac mag-na suppeditarunt. In Imperiorum ortu & occasu, multò maximè quod dicimus elucessit. Primi in orbe lon-

gissimè

gißimè & latißimè dominati ſunt Aſſyrij: his deinceps oppreßis Babylonij & Medi, vtrique ſub iugum actis, Perſæ, mox Macedones, tandem Romani.

In ipſo demum Romano Imperio, multæ & variæ ſunt exortæ gentes, quarum aliæ alijs temporibus ſunt tumultuatæ, veriùs quàm dominatæ. Quæ qui conſiderant, facilè videre poſſunt humanas res: quantæcunque vnquam fuerint, tamen tandem fumi inſtar euaneſcere. Et plurimùm prodeſt hæc regnorum modò florentium, modò corruentium collatio, & Eccleſiæ militantis, atque hoſtium eam oppugnantium conſideratio. Hæc etiam euentuum cognitio reprimit ſuperbos, facitque cautos ac prouidos &c. Sed iam reg-

ni

ni habenas gubernans Ericus, filius Erici Eiegod, & frater Canuti Martyris, religionem, quam VVandali toties abiecerant, ipse in eadem loca propagare & restituere contendit, eamq́ ob causam immenso belli apparatu, Rugianos petit: qui Regis armis territi, deditionem pactis conditionibus fecerunt, nimirum vt reiecta perfidia, Christi fidem amplecterentur, & baptizati Antistitem reciperent sacrorum. Erat autem in vrbe Archonensi, simulacrum horrenda superstitione ab vniuersa natione cultum, quod corrupta lingua Suantouitum, pro sancto Vito appellauêre. Nam à sancto Vito huius idololatriæ occasionem sumpsëre Rugiani. A memoria enim Diui Ludouici Imperatoris eius nominis primi, cùm operante Anschario,

Corbriensi

Corbrienſi primùm monacho, ac dein-
de Archiepiſcopo, fides in his regnis
plantaretur: eodem cœnobio egreſsi
& alij fratres, exemplum Ansgarij
ſecuti, etiam in VVandalia verbum
vitæ diſſeminauerunt. Ac primus
apud Rugianos Doctor, Vitus hic
fuit, cuius nomen retinentes, haud ali-
ter quàm recentes Ieſuitæ, primum
ſuæ ſectæ authorem Ignatium, inuo-
cant & colunt: ita & hi Rugiani, cũ
fidem in Deum reijcerent, Viti ſal-
tem memoriam retinuerunt, & ipſum
pro Deo ac patrono habere cœperunt.
Sed baptizatis ad mare multis, antiſ-
titem illis reliquit, reuerſurus in reg-
num Ericus. Sed qua mente religio-
nem amplexi ſunt, euentus declarauit.
Nam vbi hoſtis declinauit, pulſo præ-
ſule, fidem cum religione reijcientes,
ad ſimulacrum percolendum regreſsi

ſunt. Fuit itaq́ue Ericus, Rex bonus & religionis propagator: cuius imperium breue quidem fuit. Nam à Plogo quodam milite, cùm ſubortum in populo tumultum, eleuata manu ſedare vellet: Rex inermis ac prorſus nihil periculi metuens, confoditur. Itaq́ue quanquam magiſtratui prima cura eſſe debeat, de interna animi panoplia, quam Paulus deſcribit ad Epheſios: arma tamen nequaquam contemnenda ſunt. Sunt enim opera & inſtrumenta Dei, & ſemper metuendæ ſunt inſidiæ etiam ab amicis ac ſubditis, ſicut exemplum Erici, ac Henrici Regis Galliarum à Monacho nuper extincti, docent.

Erico ſuccedit nouus Rex, etiam dictus Ericus, Erici magni nepos, huius tempore, vt & ſuperioris Regis, Epiſcopi non parùm certa-

bant

bant de Archiepiscopatu Lundensi, multumq́; cùm se inuicem, tum Reges vexârunt Episcopi, quæ res etiam sua incommoda regno huic peperit. Verùm & gubernatio huius Erici nec fuit diuturna. Nam febri se implicitum persentiens, regiam vestem cucullo permutat, ac vitam in Fionia ponit. Sed interim ex his & nonnullis qui sequuntur Reges, vno VValdemaro excepto, apparet, quòd vbi sint superstitiones pugnantes cum Dei verbo, vbiq́; languent officia principũ & populorũ in vera inuocatione Dei, & prima ac secunda Decalogi tabula vrgenda: ibi nulla stabilia regna esse possunt. Itáque quemadmodum olim in regno Israëlitico, crebra fuit Imperij conuersio, crebræque mutationes, ita vt 33. annis sex fuerint Reges in Repuplica Isra-

ëlitica. Nam Zacharias menſes ſex, Sellumus vnum tantùm, Manahemus annos decem, Phaceia ſolùm duos annos, vnus Phacees, filius Romeliæ viginti annos regnum tenuerint: ita ſi quis inſpiciat temporum momenta, eandem gubernationis ac conuerſionis inſtabilitatem, in his regnis ſeptentrionalibus conſiderabit, & ſubinde longè maiorem. Ac iã Erico extincto, Sueno, Canutus & VValdemarus diu inter ſe perfidia, ambitione & armis certârunt: donec duobus extinctis, VValdemarus primus ſolus regnum obtinuit: & religionem rurſus apud Rugianos profligatam, prorſus exciſo idolo Suanteuito, reſtituerit. De prædeceſſoribus vti iam diximus, mirum dictu eſt, quàm breui temporis ſpacio, regna hæc gubernârunt. Nam vt ſanguinolenti

ti

ti plæriq́; hi erant reges, & ſangui-
nem humanum dominandi ambitione
effundentes : ita breui temporis ſpa-
cio, eorum gubernatio durare potuit,
quòd ſanguis violenter effuſus, &
ſubinde nullis aut naturæ, aut ſang-
uinis ipſius habitis gradibus, iniquis
armis expetitus, ſine vltione diuina
euaneſcere non potuit.

Quæ res oſtendit imperia, acqui-
ſita & adminiſtrata nefarijs modis
atq́; artibus, eſſe breuia & momenta-
nea, tyrannis ipſis exitio ac dedeco-
ri, populis oneri maximo & tan-
dem intolerabili. Breuia ſint neceſ-
ſe eſt, cùm nec Deo nitantur, nec
iure gerantur, nec beneuolentia te-
neantur. Quo fit, vt iuſto iudicio
Dei tanquam puluis, vi venti diſijci-
antur, & inſtar ceræ liqueſcant. Ty-
ranni ipſi dum viuunt, anguntur metu

perpetuo, insidijs circumuenti, miserrimum vitæ finem sortiuntur, velut ille dixit.

Ad generum Cereris sine cæde & vulnere pauci: Descendunt Reges, & sicca morte tyranni. Porrò populis ipsis esse grauia, & tandem fieri intolerabilia ista imperia, quis ambigat? Nam si illorum ortum spectes, inde exoriri tyrannis omnis solet, quòd ad illorum ipsorum scelera conniuetur, illorum cupiditatibus indulgetur, dum confirmata potentia quiduis audeant atq; faciant. Quæ res quantum creet periculum, quanto premat metu miseram plebem, dici non potest. Ipsi in imperio cùm fuerint, vi oppressos tenent & seruitute ciues: vnde nulla potest esse cuiquam cum ipsis societas, nulla etiã, inter ipsos ciues coniunctio, sed summa

ma distractio. Postea verò sublato tyranno, cùm libertatis spes quædam esse debeat, plerumq; cernimus manere tyrannidem, vel ea ipsa, quæ oppressa videbatur, aliam duriorem exsurgere. His illud adde, quòd qui prioribus vel tantillam operam nauauerint, vel visi fuerint aliquantillum deferre, hi cùm suspecti fuerint succedentibus, aut cum ipsis pereuntibus pereant, aut aliquò profugiant miseri, aut rerum omnium periculum incurrant necesse est. Sin ab illa suspicione sint liberi, coguntur tamen nihilominus vel repugnante cõscientia, ad omnia eorum dicta atq; facta, applaudere, aut crudelißimè excruciati interire. Ac si quid cum ipsis etiam ipsorum culpa acciderit controuersiæ, coguntur non solùm de suo cedere: verumetiam omnes quamtum-

uis intolerabiles iniurias dißimu-
lare.

NOtum est quantam quamq; atro-
cem iniuriam, Harpagus ab A-
styage sibi factā, dißimulare necesse
habuerit? Sic sunt animis compara-
ti tyranni, vt neq; disceptatione vin-
ci se, neq; vllo publico iure coërceri,
neq; etiam amicis monitis, quò minùs
quicquid libet faciant, cohiberi sese
patiantur. Ac quoniam nec Deum
reuerentur, nec iura ac leges spectant,
nec naturam hominum retinent, pro
nihilo ducunt, periculum capitis in-
ferre quibuslibet: qua de causa, quò
longiùs ab his absis, hoc magis in tu-
to fueris. Cùm ergo huiusmodi impe-
ria non poßint non esse asperrima:
quanto maiori fuerint his oneri,
quibus tam crebrò & non sine sang-
uine mutata sunt, nemo prudens re-
rum

rum humanarum spectator potest ig-
norare. Etenim horrenda sunt &
truculenta, quæ eduntur in huiusmo-
di lanienis spectacula. Eiusmodi
erant lanienæ, cùm Abimelech 70.
fratres occiderat, & multa penè
quotidie latrocinia patrarentur, &
Sichimũ oppidum expugnaretur, &
in eius turri mille homines suffocati
fumo perirent. Itemq; Athenis, cùm
ciuitas triginta tyrannorum imperio
pressa teneretur, & plures ciues in-
tra octo menses trucidarentur, quàm
antea toto decenni ab hostibus occisi
fuissent, & iussæ filiæ in parentum
occisorum cruore saltare, se præcipi-
tes ex ijs locis dedissent. Item Ro-
mæ cùm Sergium Galbam, Ottho oc-
cideret, rursus Ottho superatus præ-
lio à Vitellio, qui Germaniam rex-
erat, sibi ipsi mortem consisceret,

Vitellius aduentante Vespasiano, à fuga atque latebris, in quas se miser abdiderat, extractus, à militibus interfectus, & cadauer eius à canibus laceratum esset.

HIs rebus gestis, ferè mutationes in his regnis similes fuerunt, quando intra 20 aut 30 annos interdum tres, imò sex aut decem ferè reges regnum hoc gubernauerint, vnus post alium nefariè occisus. Hæc exempla sunt iræ diuinæ, in humanam ingratitudinem atque contumaciam, grassantis, quæ monent, vt si numinis obseruantia nolimus, saltem tantarum calamitatum metu, nos ad vitæ emendationem duci patiamur.

Interim quia diuina benedictione hoc seculo, diuturna ac stabili

regni

regni possessione, perfrui datum fuerit, piæ recordationis sanctissimo Regi, nostro Friderico II, eius pijssimo parenti, & aliquot eius familiæ regibus, quorum posteriores pij Reges, ad 30 ferè annum regnârunt. Hæc fortunæ stabilitas, quoniam diuinitùs existit, facilè fidem facit, imperia, quæ & iure sint acquisita, & rectè riteq; administrentur, diuinitùs prouehi & conseruari, proptereaque esse diuturniora.

Idq; testantur omnium gentium annales & historiæ. Nebuchadnesar Magnus, vtcunq; bonus & religionis sincerioris patronus, qui circiter quadraginta quinq; annos regnauit. Balthassarus autem nepos eius, iners, vinosus & impius homo perbreue regnum obtinuit. Cyrus qui maxima dedit Ecclesiæ beneficia, quique belli

pacisq;

pacisq́ tempore boni principis offici-
um fecit, triginta annos regnauit:
Cambyſes eius filius, qui in Eccleſiam
impius, in mortales reliquos iniuri-
us & immanis fuit, vix octenne reg-
num obtinuit. Caius Cæſar oppreſ-
ſæ ab ſe patriæ, dominatione vix
quinquenni frui potuit. Auguſtus,
quem ferunt voluiſſe patriæ liberta-
tem reddere, quinquaginta annis
diuturniùs habuit imperium. Econ-
trà ſin ipſos quoq́ ſpectes pontificios
Romanos, qui præpotentis huius &
glorioſi Imperij ſedem Romam, inau-
ditis & ſtupendis artibus iam olim
acquiſitam, hactenus obtinuerant:
ita vt & vrbis & orbis domini ha-
beantur, ſanè teſtantur eorum anna-
les & hiſtoriæ, perpaucos Papas diu
ſediſſe. Sedere enim dicuntur verè
ac propriè, qui non ſolùm regnant,
vt

vt domini dominantium : verume-
tiam sedendo, vt prisci Romani, vin-
cunt: quando partim alieno labore
partis bonis aluntur, partim eorum,
quos ipsi inter se committunt, Chri-
stianorum principum incommodis
regnum suum, mirum in modum au-
gent. Bonifacius tertius, is qui ti-
tulum œcumenici Episcopi, primus ab
Imperatore Phoca obtinuit, non mul-
tùm vltra nouem menses: Ioannes
octauus, qui muliebri quoq; sexui, in
illam sedem aditum fecit, & penè
Semiramis populi Christiani dici me-
rebatur, duos annos tantùm, &
mensem vnum & dies quatuor: A-
drianus Tertius, qui primus id, quod
ante eum Nicolaus primus frustra
tentauerat, vt ad electionem Papæ
assensus Imperatoris non requirere-
tur, obtinuit, vnum tantùm annum,

&

& duos menses illam sedē tenuerunt. Quid verbis opus est? perbreuis plerorumque omnium dominatio fuit, & habuit hæc sedes adeo crebras successiones, vt continuatæ successionis nomine, eos tantopere gloriari minimè sit admirandum. Sed etsi constet multis bonis breuia, contraq; nonnullis malis principibus longa fuisse imperia, non vsquequaque esse certam illam regulam: tamen excipi contrà potest, eos populos, quibus id accidit, vel indignos fuisse, qui bono pioque principe diu fruerentur: vel quia seruitutis iugo paucis annis ad vitæ emendationem adigi non possent, iusto Dei iudicio diutiùs affligendos fuisse: Et hac de causa huiusmodi narrationes in historiis, sigillatim referuntur. Cæterùm nunc series narrationis, me iterum reuocat à cogitatione

tatione

tatione rerum tantarum, & ad considerationem status Ecclesiastici, sub VValdemaro & sequentibus regibus. Mortuo Ascero Archiepiscopo Lundensi, de successore constituendo non conuênit. Nam Scani Eschillum antecessoris consanguineum; Ericus verò Rex, cuius mentionem supra feci, Riconem Slesuicensem succedere voluit. Verùm sua sponte Rico cessit: atq; hoc modo Eschillus Archiepiscopatũ obtinuit Lundensem, præsertim Erico Rege aduersario suo interfecto, circiter annum salutis humanæ 1148. Apud Eschillum autem Nicolaus legatus pontificius, pallium deposuit, quod illi conferret, cùm Sueci & Gothi consentientibus votis Archiepiscopum elegissent. Fuit autem Eschillus egregius superstitionum magister.

Nam

Nam cum Stephano Vpsalensi, in numerum Diuorum transtulit Canutum ducem, circiter annum Domini 1164. Claruit autem hoc tempore Bernhardus Clareuallensis Abbas, cuius fama tanta signorum & sanctitatis fuit opinione celebris, vt de toto orbe conflueret ad eum populorum frequentia. Fuit inprimis Bernhardus illa ætate doctus & pius Theologus: ac scripta ipsius, propter singularem pietatem & ingenij acumen, à doctis & pijs hominib: commẽdantur vehementer, sed & diligenter extirpandi ab illis, vel potiùs considerandi pio & attento lectori sunt, superstitionum multi riuuli, ne huiusmodi humanarum opinionum hiatibus absorbeatur.

Itaq; & Bernhardi famâ excitatus Eschillus, magnis sumptibus claram

claram vallem Monaſterium petijt, tum primùm Roberti viri illuſtris impenſis ædificatum, cui certè loco maxima cum gloria, ad annos 6 & 30 præfuit Bernhardus, ex Caſtilione Burgundiæ nobili genere ortus, ad hunc inquam contendit Eſchillus non contentus, quòd inde monachorum examen accepiſſet, ſed ipſius Bernhardi videndi causâ. Domum rediturus rogauit, vt pani benediceret Bernhardus, quò diutiùs eum aſſeruare poſſet. Præterea & Bernhardi mortuì ſepulchrum viſitauit, & in mortuo fiduciam poſuit. Cùm autem Epiſcoporum munus ſit, paſcere gregem Chriſti verbo & doctrina ſalutari, hoc neglecto officio, Eſchillus militem egit, in Regem Ericum renitentem electioni ſuæ ſeditionem mouet, & tota Sielandia pepulit E-

ricum. Aliquoties cum Olao à Schanis electo congreditur. Quibus intestinis bellis, etiam Episcopus Roschildensis in pago Ramløse ab Olao capite truncatur: ipseq; Eschillus paulò post à Suenone conserta pugna capitur, & in Ecclesiam recluditur vinctus: sed vinculis relaxatus, interfuit Danorum agmini, prodeuntium ad bellum contra VVandalos.

Itaq; magna fuit potentia Eschilli, magnæq; diuitiæ ac splendores, id quod resignatio pontificatus ostendit, in qua non tam amicis multa donat, sed nec ipsum Regem indonatum prætery̆t. Eschillo pontificale culmen dimittente, vti Bernhardo Clareuallēsi quondam Abbati promiserat, ac iam claram vallem, ad inuocandum exuuias Bernhardi abeunte, communi cleri suffragio pontificatus maximi titu-

lo insignitus est Absolon, regia fami-
liaritate & cognatione cōspicuus, im-
primis animi corporisq; dotibus cōmē-
datißimus, circa annum Christi 1170.
Is quoq; relicta religionis cura, bello-
rum potiùs negocijs distinebatur, ex-
istimans leue esse, domi religionem
tueri, si foris periclitaretur. Eamq; ob
causam domo Episcopali diruta, solo-
que æquata, aßiduè loca maritima in-
coluit, atq; syluis & frondibus pro do-
mo vsus est. Hybernis temporibus ma-
ri nondū glacie constricto, se nauigijs
cōmisit, vt hoc pacto excubias ageret
pro solo patrio. Pridie palmarū omniū
primò, cū Sclauis manus conseruit, e-
tiāsi viribus longè esset inferior. Nā
Sclaui, nauibus 24 numerosum agmen
duxerant, cui ille cum paucis admodū
militibus occurrit, & superior extitit,
peditibus omnibus fermè interfectis,

& multis etiam ex equitibus cæsis. Sic Absolon pontificatum, sanguinis effusione & cædibus auspicatus est. Regem VValdemarum subinde, non sine acerbitate verborum hortatus est, vt bellum in Rugianos susceptum prosequeretur: cui & ipse interfuit, cædibus, incendijs, direptionibus plurimum damni dans. Itaq; præcipuam suam operam Absolon, erudita doctrina procul dubio, ac eloquentia excellens, bellis gerendis potiùs quàm curæ animarum impendit. Ac disertum fuisse hominem Absolonem, ostendunt monumenta ab ipso transcripta: ac inter alia etiam Pompeium Trogum elegantißimis literis, ipsa manu Absolonis in membranas coniectum videram. Sed & Sueciæ Episcopi his temporibus, prorsus Antichristi fuerunt mancipia, Stephanus

nus, natus ex Ostrogothia, qui primus fuit Archiepiscopus in Suecia, singulare mancipium Romani Antichristi fuit, vt & sequentes Iohannes II, Petrus eius nominis tertius, ad quem adhuc extat quædam Celestini 3 Epistola scripta, in qua Papa consuetudinem coniugalem Reginæ Sueciæ permittit, etiamsi graui affecta morbo, perpetuam vouerit continentiam. Verùm de successore eius, Olao hîc nihil dico. Cæterùm Canuto filio VValdemari VViburgi concione procerum contracta, Regi Daniæ declarato, ac paulò post immatura morte subtracto, in regno Daniæ successit frater Germanus VValdemarus eius nominis II, ab Andrea Lundensi consecratus, anno 1203. Fuit & hic VValdemarus Rex, militaris gloriæ appetentissimus, quare &

regni sui amplificandi cupidißimus, Pomeranis bellum facit, quos suæ ditioni subiectos esse volebat. Nam & Vagriam, Holsatiam, Obotritorũ & Rißinorum terram tenebat: & quotquot hisce imperabant locis, eum feudi dominum agnoscebant. Per hæc tempora labor nunq̃ satis commendandus in Liuonia fuit: vt & hæc mundi pars ad fidem Christi conuerteretur, quò ipse Rex VValdemarus cum agmine venit, & apprehensa terra, extruxit Reualiam, ac aliquandiu possedit, eiusq; ditionis semper inde vsq; in hæc tempora, pendebat ius Ecclesiasticum ex Dania. Anno igitur 42 post mille ducentos, cùm vltra annos 40 regnum varia fortuna administrasset VValdemarus, multasq; leges ac municipalia regni ex æquo & bono rogasset, superfluas abcidisset & ni-

mium

mium ſeueras emendaſſet, tandem
fatis cedit, cui Ericus filius ſuc-
cedens in regnum, à fratre Abele
truncatur. Exitus fatalis Erici
haud diſsimilis fuit, Mauricij pien-
tiſsimi Imperatoris triſtiſsimæ lanie-
næ, &c: Docuerunt, vt ſupra dixi,
nihil frequentiùs illis temporibus,
quàm inuocare ſanctos. Ideóque
& hic Rex valde pius fuit, &
Deo deuotus: ſed tamen hoc dolen-
dum, quòd vero Deo præterito, po-
tiorem honorem Deo debitum crea-
turæ detulerit: excoluit enim ſanctum
martyrem VVenceſlaum Bohemiæ
ducem: quem frater Boliſlaus occide-
rat. Cùm autẽ Rex Ericus eſſet ſopo-
ratus, vidit per quietem, eundem ſibi
dicentem martyrem ſanctum: Confide
frater, adſum quem colis, nuncius tibi
venio, eodem te genere martyrij abſu-

 mendum

mendum quo & ego. Priùs tamen Monasterium volo construas in honorem Dei & nominis mei. Euigilans Rex, certus non fuisse vana somnia, cœnobium erigere cœpit, ac vt visionem hanc diu differret, ædificationem duxit diu procrastinandam anteq̃ consummaretur, vt vitæ stamina extendere hoc pacto posset. Sed priùs quàm explesset iniunctum ædificandi Monasterium, captus est insidijs fratris Abelis, & in nauim perductus, cui Lago quidam ex Dania miles præfuit, quem Rex haud aliter ac Mauricius Phocam affatur: Sciebam (inquit) vbi in tuas manus perueni, esse de me actum: ac deinde adiecit, sciebam mihi à fratre meo mortem impendi, sed tam properatam non speraui. Peccata quidem mea deposcunt quod patior: Sed non erit me-

lior

lior exitus fratri, nisi resipuerit à malitia sua. Quibus dictis, pius & bonus Rex in naui, ipso in lacu Slia, ad oppidum Slesuicense, securi cæsus est, anno 1251. Sed quia solent morituri nõnunquam vaticinia edere: Abel surrogatus fratri in regnum, pœnas fratricidij luit iustas. Nam dimicans infeliciter in Frisia, à rustica plebe cadit oppressus. Ita sanè verißimè dictum cernimus à Lucano, primo libro Pharsaliæ:

Nulla fides regni socijs, omnisq́; potestas
Impatiens consortis erit: nec gentibus vllis
Credite, nec longè factorum exempla petantur:
Fraterno primi maduërunt sanguine muri.

SEd causa huius fratricidij nulla alia fuit, quàm auaricia & pestilentissima ambitio. Voluit enim ad se Abel, fratris regnum & bona rapere, non contentus sua sorte ac benedictione, quam amplissimam à Deo acceperat. Fratres enim hi reges fuerunt, qui se mutuò defẽdere debebant, & beneficijs inuicem certare: sicut sanè optimus Rex Ericus, nihil suspicans, fraternæ fiduciæ plus tribuit, ac miserè circumuenitur. Frater enim, secundum A. Gellium noct: Atticarum lib. 12, dictus est, quasi ferè alter. Micipsa apud Salustium dicit: Quis autem amicior quàm frater fratri, aut quem alienum fidum inuenies, si tuis, hostis fueris? &c. Fratrũ cõcordia res est præclara, Syracid: 25. Stobæus multas præclaras sententias collegit de φιλαδελφίᾳ sermone 82. Qui

fratres

fratres interimunt, à veteribus Iure-consultis parricidis annumerantur. Sed interim multa fratricidij in histo-rijs recitantur exempla. Cùm Camby-ses Rex Persarum, qui fratrem suum interfecerat, ne ad regnũ aspiraret, vt est apud Herodotum, Catulum leonẽ, & canẽ ferocem inter se committeret, & leo superior esset, alter canis ruptis vinculis, fratri cani opẽ tulit, vicerũtq; leonẽ. Hoc spectaculum, quod regi gra-tũ fuit, reginæ sorori lachrymas excus-sit: cumq; causam luctus rex quæreret, illa respondit, talem fidem frater no-ster non est expertus. Rex id indignè ferens, è conspectu abreptam iussit necari. Ita sanguinarius Rex & fratrem Smerden, & vxorem soro-rem propter fratris miserabilem inte-ritum plorantem, grauidam interfe-cit, testibus Herodoto & Iustino. Iu-

gurtha filius adoptiuus Micipsæ, fratres suos Hiemsalem & Adherbalem sustulit: cuius rei integra historia à Salustio describitur. Romulus Remum fratrem suum, vt solus imperaret, occidit, aliam causam prætexens, quòd mœnia contra legem transilijsset. Antonius Baßianus Caracalla, Seueri filius ex vxore Maria, fratrem suum Getam ex Iulia natum, quem pater voluerat fratris collegam esse, initio imperij interfecit, pendentem de collo matris & clamantem: Fer mihi opem mea mater. Postea, vt quidam scribunt, Papinianus Iurisconsultus iussus ab eo, hanc cædem in senatu & apud populum excusare, respondit: Non tam facilè parricidam excusari posse, quàm fieri, ideo ipsum quoque obtruncasse.

Si

SI quis Græcorum historias recentiores euoluat, inueniet inter principes Constantinopolitanos, filios, qui in parentes & fratres adeo sæui & impij fuerint, vt vnus alterum occiderit, excœcari mandârit, carceri incluserit, quò soli regno potirentur. Turci quoq; eandem erga fratres & cognatos sæuitiam exercent. Baiacetes Solymannum fratrem occidit. Item, Mahumetes 2. Baiacetes, à filio suo Selimo occisus est: is sæuijt in alios quoq; sui sanguinis, affirmans, Iouio teste, nihil esse dulciùs, quàm sine consanguineorum timore ac suspicione regnare, seq; ob id excusatione dignum arbitrabatur.

Itaq; ex hac recitatione palàm est, quòd verissimè dictum sit ab Alexandro Macedone, qui respondit Dario à se victo, cùm partem regni

peteret,

peteret, orbē duos soles nō capere. Nec malè dixisse Aristotelem: Omnia quæ volunt Tyranni, si possunt, faciunt. Pertexerem autem integram narrationem sequentium regum Danorum, vsq; in hæc tempora nostra, si res Ecclesiasticæ & memorabiles, præter illas, quæ hactenus recitatæ sunt, incidissent: quæq; dignæ essent, vt apud posteritatis vigerēt memoriā: sed cùm nihil præter pōtificiorum fastum, doctrinæ corruptelas, ineptas ceremonias, intestinos tumultus, variasq; seditiones, ab historicis sit annotatum, vsque ad Christianum primum: meritò ab illis hac vice supersedemus. Saltē vt seriē nobilissimarum familiarum, quoquo modo cognitā habeat iuuentus, insignium aliquot cùm præcedentium, tum tempestatem illam sequentium principum ac regum, ad vnam tāntum

tum

tùm atq; eam immortalem veri deco-ris laudem aspirãtium, nomina ac mo-numenta, quæ ex curriculo vetusta-tis, ad nos vsq; delapsa sunt & con-spiciuntur duobus in Sielandiæ locis, Ringastdio nempe & SORA, non vetustate modò: sed clarissimorum horum principum funeribus ac sepul-tura conspicuis, repetam, Nobilitatis autem delectæ gloriâ rerum gesta-rum memorabilis, nomina hac vice præteriens.

RINGSTADIVM.

DIuus Canutus Dux, filius Erici Eiegod, qui maximos suæ ætatis Reges, magnitudine generosi animi, facilè superasse censetur: insidijs & proditione patruelis sui Magni, Nico-lai Regis filij, in sylua Harrestadiana, media fronte ad oculos vsq; discissa, trucidatus, anno Christi in carnem nati, 1103. die Ianuarij 7. excesit è vita. Cuius exuuiæ debita exequia-

rum

rum pompa, Ringſtadium templo Diui BENEDICTI & Monaſterio clarum, deportatæ, vt in templo D. Benedicti, ad aram maximam conderentur, cui cùm cognati, amici & ſubditi ſupremum pietatis munus exſoluiſſent, poſtea anno Chriſti 1171. de tumba leuatus, ac aræ conſecratus imponitur, atq; inter Diuos numeratur. VValdemarus I. Diui CAnuti filius, anno 1102. VVorthingij, ſiue (vt nunc vocant) VVordingburgij, lenta tabe conſumptus, vitæ finem fecit, anno 1192. Maij 12. gubernationis verò anno 26. cuius cadauer Ringſtadium funerandi gratia aduehitur, & ſepulturæ infra parentis cœnotaphiũ mandatur: vnà cum illuſtriſsima regina SOphia coniuge, eminentibus titulis clara, quæ fatali neceſsitati ceſsit, anno 1198. Maij 13. ſiniſtrumq; optimi mariti cingit latus. Illuſtriſsimus Dux CHriſtophorus, VVALdemari I. filius, qui integritatis laude, illuſtri fide, conteſtataq; virtu-

te excellens, iudicio læto exultantis
populi, ac patrum conſenſu firmo,
in ducatum Obotritorum euectus,
ſpiritum tandem fatis reddens, Ring-
ſtadij ad caput Illuſtriſsimæ matris
SOphiæ, verſus partem dexteram ſe-
pelitur. CAnutus VValdemari I. fi-
lius, frater CHriſtopheri, Dux etiam
Sleſuicenſis, Pomeraniæ, Holſatiæ ac
Haſsiæ poſt patris mortem, patriæ
conſenſione in Regem firmatus, an-
no 1210. rebus humanis exceſsit, pe-
ractis inferijs corporeꝗ́ honoratiſsimè
Ringſtadij funerato à parte orientali,
infra chorum (vt vocant) cum RI-
GELTZA Germana ſua, vxore ac
Regina ERici Regis Suecorum, quæ
eodem anno Maij 8 expirauit, & ad
ſiniſtram fratris contumulata. VVal-
demarus II. primi VValdemari filius,
poſt CAnutum, Regium nomen
& oleum ſacrum adeptus, quum reg-
num varia fortuna adminiſtraſſet,
anno Chriſti 1242. in pace quieuit,
Ringſtadij ſepulturæ datus, apud cu-

ius ſiniſtrum latus funeratur pieni-
tiſsima Regina Damara, filia regis
Bohemiæ, prima vxor VValdemari
II. quæ obijt anno 1215. Maij 24.
Bingera verò filia regis Portugaliæ,
quæ poſt DAmaram nupſit VVal-
demaro, dextero eius lateri eſt ap-
poſita. VValdemarus III. VValde-
mari II. filius, conſors gubernatio-
nis, patre ſuperſtite, ac Rex Daniæ
declaratus, in ſylua Refsnis prope
Calundburgum tempore venationis,
globulo à gregario quodam milite,
caſu emiſſo, vel potiùs ad hoc, va-
framento fratrum concinnato, in
crure letali vulnere affectus, occubu-
it, anno poſt inaugurationem ſecun-
do, anno Chriſti 1231, Ianuarij 29. cu-
ius Cœnotaphium iuxta parentem à
parte chori dextera conſpicitur. Cu-
ius illuſtriſsima Regina HElienora,
filia regis Hiſpaniarum, æſtu febrili
diu iactata, paulò ante maritum, vel
(vt quidam volunt) ſexto menſe poſt
VValdemarum III. defunctum, vitæ
ſtamina

ſtamina abrupit,ac ad latus mariti ſiniſtrũ humo mãdatur. Dux Canutus VValdemari II. filius, qui Lolandiæ inſulæ præfuit & obijt anno, 1260. Octob: 5. cum filio ERico, ab altera cœnotaphij parte quieſcit. Dux VVALdemarus infans, CHriſtopheri Regis filius, & VValdemari II. nepos, ad pedes parentum ſitus eſt. Diuus Ericus Rex Daniæ, filius VValdemari II, nefanda ABelis Germaniæ & Holſatiæ Ducis, proditione, ſecuri cæſus anno 1251, menſis Auguſti die nono, cuius cadauer (vti ſuprà dixi) ſaxo coniunctum mergitur in profundum: ſed poſteà inuentum primùm tumulatur Sleſuigæ apud fratres prædicatores, ac deinde ſtudio & opera fratris CHriſtopheri Regis Danorum effoſſum, deportatur Ringſtadium anno 1257. Vbi muro parietis inſeritur, prope ianuam chori orientalem. Rex ERicus, quem municipalia Sielandica authorem habere quidam perhibent, quanquam

aliĳ aliter ſcribant)filius ERici illius, qui Finderopiæ in Cimbria interemptus eſt, ſub monumento æneo à parte orientali ſepultus eſt , qui euaneſcēte ſpiritu vitali,fatali horæ ceſsit, anno 1319.die,ſancto Brixio ſacro.Huius mater Agnetes,filia Ottonis Marchionis Brandeburgēſis, ad latus eius ſiniſtrum poſita eſt, cuius animula in cœlum vnde venerat euolauit , anno 1300 VIIbris die 29. INgeburgis eiuſdem Erici coniunx , BYrgeri Sueciæ Regis ſoror , ad dexterum mariti latus monumento condita eſt , anno. 1319 etiam ſeptemb : 29 BYrgerus Rex Sueciæ frater Ingeburgis, ad pedes Germanæ ſitus eſt verſus auſtrum , naturæ Deoq́ concedens anno 1321 , Maiĳ vltimo. Margareta regina regis Erici cognomento Klipping , reginæ Agnetis filia , vnà cum marito ibidem iuſtos exequiarum honores ac ſepulturam ſortita , fatali cōcedens neceſsitati,anno 1341.Maiĳ 2.

Sora

CHRISTOPHERVS Rex, Eri-
ci & VValdemari parens, cum
Euphemia regina in choro templi So-
renſis tumulatus eſt, tumba, æneo
metallo ſuperextante, in eo ipſo (vt
dicitur) viuentis cultu, expreſsiq́;
oris habitu, quo bella geſſerat, nul-
lo tamen Epigrammate erudito in-
ſignito. Dux Ericus horum filius
Rex Daniæ deſignatus, Chiloniæ vi-
tam poſuit, ac Soram traductus, a-
pud patrem regem ſepeliebatur. Dux
VValdemarus etiam eiuſdem CHri-
ſtopheri regis filius, in comitĳs Ro-
ſtochienſibus morte ſubtractus, atq́;
huc deductus, parentibus adiunctus
eſt. Agnetes Chriſtopheri regis filia,
caducam hanc vitam relinquens, So-
ræ ὑπογεῖον conſecuta eſt, cum ſoro-
re HEduige & fratre duce ALberto.
Olaus Margaretæ reginæ filius, quem
ex HAquino Noruegiæ rege ſuſce-
pit, adoleſcens in fata conceſsit, an-
no Chriſti 1387. ac Soræ iuxta cœ-
O 5 notaphium

notaphium Chriſtopheri regis cu- bat. VValdemarus IIII. Margaretæ reginæ pater, poſt multas peregri- nationes & funeſta bella, infirmitate correptus, rebus humanis exemp- tus eſt in caſtello Gurræ, anno 1375, ac primùm VVordinburgū da- tus ad ſepulturam, deinde verò impe- rante Margareta filia, potētiſsima triū borealium regnorum regina, Soram deuectus, vbi in choro, eius ſpe- ctatur excellentis operis ſepulchrum præſtans. His adiuncti ſunt Dux GErhardus de Suanſberrigh, qui in fano infra chorum ſuum inuenit ſe- pulturæ locum. Dux GVntherus filius CHunegundæ duciſſæ, qui Nor- deropiæ in Iutia vita defunctus, Soræ à parte chori auſtrali marmo- re tegitur. INgeburgis comitiſſa à Blanckenbergh, in choro apud reli- quos, lætam reſurrectionem expe- ctat &c: Ita ſecula & ætates homi- num declarant mortis deuaſtricia

monſtra

monſtra ſæuire in homines ſine diſcrimine, ac veriſsimum eſſe quod hîc ex poëta quodam ſubijciam, quanquam non admodũ concinnum atq; numeris expletum, tamen experientia ſatis exploratum.

Eſt homo vas fragile, & firmati roboris expers,
Frigora, ſudores pertolerare nequit.
Hunc cibus atq; labor, illum ceruiſia & æſtus,
Occidunt, ſine quis viuere nemo poteſt.
Omnis homo bulla eſt, q̃m modò ſurgit in auram,
Cras obit, & corpus vermibus eſca datur.
Flos typus eſt hominis, pulchrè flos manê vireſcit
Heu heu ſed moritur, ſole abeuute citò.
Vita breuis nimium, punctum eſt quod viuimus ipſi,
Mors iã terribili falce cruenta venit.
Mors parcit nulli, ditem cum paupere tollit,
Quid modò gaudemus? cras cinis, vmbra ſumus.

INterim nunc venio ad seriem Regum postremorum, & descendentium ex stirpe & familia clarißima Comitum Oldenburgensium & Delmenhorst &c. Qui cùm generis antiquitate, virtutum & rerum gestarum splendore, prouinciarum amplitudine, subditorum numero, & opum magnitudine, superioribus horum regnorum regibus non essent inferiores: multis quoque authoritate, sapientiâ, doctrinâ & dicendi facultate præstarent: horumq; bonorum in amplißimis externorum principum & oratorum conuentibus, documenta maxima dedissent ij: quibus Imperatorum & principum exempla factaq; non essent ignota, cùm sapienter iudicarent, se non minùs Ecclesiæ Dei, quàm politijs natos esse, viuere, & diuinitùs cõseruari: intelligerent

telligerent quoq́; sine literarum do-
ctrina & adminiculo, neq́; religio-
nem sacram propagari proueh iq́;, neq́;
vllum ciuilis vitæ statum feliciter gu-
bernari posse & florere: & opus esse
inprimis, vt ad barbariem profligan-
dam, ad doctrinarum veritatem &
linguarum puritatem retinendam, &
ad morum deniq́; elegantiam, & vi-
tæ pietatem tradendam exercendam-
que, omnibus ætatibus à pueris ali-
qua hominum, eaq́; non contemnenda
pars in scholis & Academijs ad tan-
tas res, maximosque vsus institue-
retur & exerceretur. Hæc, inquam,
cùm omnium optimè intelligerent, si-
cut sanè intellexisse ex sequentibus
apparebit, studio indefesso commo-
da religionis propagarunt. Nam
Christiernus I, præmonitus à Sixto
Pontifice, ac impetratis à Friderico

Imperatore consanguineo & amico, priuilegijs & immunitatibus, quæ Academijs eorumq́ alumnis debentur, hilari animo & felici auspicio, erectionem huius Academiæ suscepit. Quæ initium habuit anno 1479, die Martis, primo mensis Iunij, cùm in templo hoc Beatæ Mariæ Virginis, præsentibus illustrissimo ac potentissimo principe, Domino Christierno, Daniæ, Sueciæ & Noruegiæ Rege inuictissimo, ac reuerendo in Christo patre & Domino, Domino Olao Martini, Ecclesiæ Roschildensis Episcopo, prælatis, militibus strenuis virisque nobilibus, vbi post celebrationem Missæ, quæ tum maximè viguit, cùm pro Academiæ erectione feliciq́ue successu, tum pro commendatione scientiarum & laude Regiæ maiestatis peroratum fuit:

fuit: Dominus licentiatus, Magister Petrus Alberti, qui postea & Consul ciuitatis huius, & professor Aacademiæ factus est, adiecit in omnium multitudine, necesse esse aliquem regentē, cui cæteri obediant: præsertim in omni vniuersitate generalium studiorum, oportere esse vnū Rectorem &c. Fuit itaq; eâdem hora, per concordem & vnanimem consensum illustrißimi Regis, Episcopi, Prælatorū, militum & nobilium, omniumq; aliorum asistentium: nobilitate, eruditione, pietate ac virtutibus clarißimus & ornatißimus vir, Dominus Iasparus Henrici de Sandagergaardt, artium liberalium Magister, Ecclesiæ Hafniensis Beatæ Mariæ Decanus, Roschildensis & Othoniensis Canonicus, in primum Academiæ Rectorem electus. Post cuius susceptæ gubernationis

initia,

initia, omnes qui aderant Deo gratias acturi, gratiarum & exomologeseωs hymnum, Te DEVM laudamus, cecinerunt: & Deum orarunt, quemadmodum nos etiam nunc oramus, vt hanc Academiam continuare & conseruare sua diuina bonitate, ad ipsius laudem velit, qui viuit in æternum Deus benedictus. Amen.

HOc Christierni primi studium & curam, pro religione & honestis disciplinis in Regia hac schola, conseruandis, meritò præterire non debemus, quòd ex illis facillimum est videre, quanta fuerit prudentia huius Regis, qui rectißimè intellexit, & ex pontifice Sixto didicit veteri quoq; more, semper Ecclesijs piè riteq; ordinatis, scholas & Academias adiunctas fuisse. Nec erat ipsi ignotum

notum à Moſe fuiſſe conſtitutum, vt ad tabernaculum ſemper eſſent cœtus docentium & diſcentium. Non ignorabat Eliæ, Eliſei, Ieſaiæ, Danielis, Eſdræ, Nehemiæ, & quæ poſtea ſecuta ſunt, Iohannis, Polycarpi & Clementis exempla: ij ſemper ſcholaſticos cœtus aluerunt, docuerunt, & in præclaris ſtudijs ad Eccleſiarum miniſterium, ad doctrinæ purioris conſeruationem & propagationem exercuerunt: repetebat quoq; memoria inſignia Regum Ioſaphat, Ezechiæ, Ioſiæ, Hebræorum, & Chriſtianorum principum Theodoſij, Conſtantini, Caroli Magni & aliorum facta, in quibus nouit præcipuam fuiſſe curam tuendæ religionis veræ, & ornandarum ſcholarum: idcirco magnopere probabat Papæ Sixti conſilium de ſchola hac regia a-

perienda,

perienda, quod tam præclarum optimi Regis institutum, modis omnibus amplexus est, filius Iohannes, eiusq; frater Fredericus primus, vt & sequentes Reges pijssimi & clarissimi. Passa autē est nihilominus hæc schola Regia, ob seditionem & bellicos tumultus, suam vastitatem & singularem dissipationē annis ferè nouē. Solent enim discordiæ & bella, plurima cōmoda impedire, & ingentia mala secū attrahere: adeo verè dictū est cōmuni voce: propter vicinū malū aliquod, aliud malum esse extimescendum: & bellorū incōmoda latissimè promanare. Cicero qui Romani Imperij Cancellarius aliquot annis fuit, inquit in libris, quos de Repub. scripsit: vt gubernatori cursus secundus, medico salus, imperatori victoria: Sic moderatori Reipub. beatā ciuium vitā esse propositam

sitam

ſitā ait, vt opibꝰ firma, copijs locuples,
gloria āpla, virtute honeſta ſit. Hæc
etſi ſplendidè & verè dicuntur, ac po-
ſtremum imprimis bonū iudicatur, vt
virtute honeſta ſit ciuitas, nam verè
ψυχὴ πόλεως ἡ ἀρετή ἐστι: tamen hi non-
dum ſunt præcipui fines, & ſumma
Reip. bona & ornamenta, niſi ſimul e-
tiam veri Dei domicilium & templū
ſit Reſpub. & hoſpitium Eccleſiæ
Dei, in qua vera Chriſti religio
floreat: & ſcholarum, in quibus
iuuentuti, quæ ſeminarium eſt Rei-
pub. vnà cum cæteris bonis artibus
vitæ neceſſarijs, etiam vera religio-
nis & ſyncera de Chriſto redempto-
re doctrina diligenter tradatur. Et-
ſi enim neceſſaria principibus &
Reipublicæ decora ſunt opes, ædifi-
cia, artes, diſciplina, leges, iudicia: ta-
men ſumma in ciuili ſocietate bo-
na

na sunt, Ecclesiæ & scholæ frequentes. Nam propter hunc finem præcipuè Deus homines in politÿs consociauit, & vinculis gubernationis, educationis, legum, officiorum, contractuum &c: deuinxit, vt alÿ alios de Deo & vera pietate, & cæteterarum virtutum officÿs doceant, & multorum voce Deus inuocetur ac celebretur, ac vt testimonia de Deo, & exempla virtutum alÿ alÿs ostendant.

Hunc suæ functionis finem & scopum præcipuum, quem plerique gubernatores aulici superbè negligunt, multi etiam premere & delere conantur, multi nihil ad rem pertinere, ac ne partem quidem esse politici status Ecclesias & scholas existimant: intelligens sanctus Rex Christianus III, Friderici I, filius, hanc præcipuam

puam

puam Reipub. partem, summa fide & diligentia, imprimis sibi fouendam & ornandam esse sapienter iudicauit. Inciderunt autem initia gubernationis sanctissimi Regis Christiani III, in difficillima tempora, vt ante dictum est. Nam regnum hoc horrifico partim hostium externorum insultu, partim bellorum intestinorum apparatu premebatur, quæ tam atrocia bella, non tam repurgationem Euangelij impedierunt, quàm alia bona Reipub. turbarunt dissiparuntque. Sed Christianus regno Daniæ iam potitus, quassatam continuis bellis Rempub: pace, legibus, & omnibus ornamentis ciuilibus recreauit, & piorum ac sapientum virorum consilijs vsus: Sicut paulò antea, patre Frederico regnum Daniæ tenente, patrium ducatum administrans pri-

mùm Ecclesiarũ inspectionẽ, & abusuum pontificiorum emendationem publicam suscepit, commendata rerum Ecclesiasticarum & visitationis cura præcipua, Eberhardo VVidensio Theologiæ Doctori, quem Magdeburgâ princeps euocauerat: & Hermanno Tastio pastori Flensburgensi, quibus ex nobilitate Iohannes Ranzouius aulæ magister, Iohannes Reuentlou, & alij adiungebantur: Ita & præcipua cura Christiano fuit, regnum hoc totum à pontificia tyrannide vindicare assererecq;.

Fuerunt in hac vrbe, præter obsidionem, inopiam & famem Saguntinam, etiam alia ingentia & quidem maxima mala, antequam Christiano se hac ciuitas Hafniensis dedidit.

Etenim anno 1530, ipso die Iohannis

nis

nis Euangelistæ, tertio videlicet natalis Christi, primùm doctrina Christi à tenebris pontificijs repurgata, publicè in templo hoc beatæ virginis proposita est. Sed anno sequente, conspirantibus non paucis ex nobilitate, & frementibus ac insanientibus Episcopis perduellibus Euangelij Dei, Papæq; administris, exturbata iterum est, integrumque triennium saluificum Dei, verbum, sacramentorumque verus vsus sordibus papisticis squallebat, nullique impunè cœlestem doctrinam publicè tradere, permittebatur.

VErùm ãno 1534 ipso visitationis Mariæ, respiciente nos diuina gratia, rursꝰ doctrina cœlestis, quæ iã aliquo modo ex libris Lutheri, & primis illis cõcionibꝰ radices egerat apud

multos fideles, non sine graui seditione ac tumultu inter magistratum & ciuitatem, prementeq́; necessitate, Pontifice Roschildensi cum aliquot nobilibus in vota ciuium coëunte, restituta est pax alma religioni & constanter promota ac defensa: quo anno, 16 Iulij, Christopherus Comes Oldenburgensis, nomine Christierni exulis Hafniā ingressus est, ob cuius præsentiam auus Christiani quarti, Regis electi & Domini nostri clementissimi, dux Holsatiæ: in regem electus est anno 1535, ipso Olai regis & martyris, qui ciuitatem hanc regni metropolim, terra mariq́; obsidione cinxit: adeo vt equos, canes & feles in pastum hominum exposceret fames, ac multi vtriusq́; sexus homines, iuuenes & senes fame interirent. Ac sanè durante obsidione, Albertus

dux

dux Magnopolensis, eandem calamitatum aleam expertus est, vt 16 Aprilis anni 1537, etiam necessitas, carnes equinas, poculumq; lympidæ aquæ familiæ eius ministraret. Dum autem de conditionibus deditionis tractabatur, tanta Christiani regis electi, erga hostes etiam clemẽtia & benignitas fuit, vt Alberto Duci, cuius coniunx puerpera, filium Ludouicum in obsidione enixa erat, & familiæ ipsius, cibaria in vrbem necessaria, ex castris, vtpote panes, carnes ferinas, triticum & auenam, vinum & ceruisiam, vnde & ipsa & maritus, & filia, & virgines nobiles, ac multi deniq; in illa familia ali possent, vsq; ad ipsam deditionem suppeditaret. Cæterùm cùm Christianus Hafniam & vniuersum regnum occupatum teneret, synce-

ram Euangelij doctrinam, in Ecclesijs & scholis totius regni doceri praecepit, & Academiam hanc collapsam instaurauit, restituit iudicia, causas grauiores ipse audiuit & dijudicauit, & latas sententias exsequutus est: nec tantùm praecipiendo & regendo, sed verae pietatis, iusticiae, veritatis, fidei, castitatis, omniumq; virtutum exemplis, subditos ad earundem virtutum cultum, & debitam Deo obedientiam flexit. Episcopos regni, viros nobiles & pontificiae religioni addictos, sequutus aliorum principũ exempla, captos deposuit, quòd & electioni ipsius repugnassent, ac molitiones clandestinas & consilia aduersus eum instituere dicerentur, & verae Euangelij doctrinae, quam in toto regno liberam sonare voluit, propagationi aduersarentur.

Ita-

Itaq́ annos circiter 350, postquam à sancto Canuto primùm consilijs regni publicis adhiberi cœperunt, Christianus eos in comitijs regni, ineunte Nouembri, ex senatu remouit, & reditus eorum ac prædia omnia in regium fiscum redegit: collegijs tamen Canonicorum seruatis, hac conditione: vt Rex beneficia & canonicatus, suo arbitratu, quibus vellet, conferret: & canonici in suis templis, doctrinam Euangelij, & cãtiones ac ceremonias verbo Dei congruentes, abiectisq́ omnibus idolis & superstitionibus pontificijs, propagarent, & ad posteros transmitterent. Verùm repurgata Euangelij doctrina, & Academia quæ iã penitus collapsa fuerat, erecta atq́ instaurata, Rectorem crearunt, & scholastico cœtui renunciarũt cõmendarũtq́ D. Christiernũ Morsianum,

anum, paulò antè Antuerpiâ reuocatum, medicum eius ætatis clarißimum, quem multi quoq; alij doctrinarum varietate excellentes viri, secuti sunt: inprimis Iohannes Bugenhagius vir doctißimus & excellentißimus, Petrus Palladius pijßimus, Tilemanus Cliuensis Theologiæ Doctor, Iohannes Seningius, M. Petrus Paulinus & alij, quorum multos non dubito adhuc quosdam, qui stipendia in hac togata militia faciunt, iuuentutemq; informant, vel etiam in canonicorum collegijs agunt, familiariter nouisse & docentes audiuisse, quiq; initia resurgentis Academiæ viderant: & fortasse, honorificæ eius introductioni (vt vocant) interfuerant.

Factus est quoq; tunc magnus eruditorum hominum & scholarium

ex

ex omnibus regni huius prouincijs concursus, vt primus ille Rector, anno administrationis suæ, non paucos in Academiæ matriculam iuratos retulerit. Ab eo tempore schola hæc semper floruit, nomenque celebre habuit.

Sed vt tristi seculo, omnia in deteriùs ruunt: ita inciderunt postea quædam plurimarum rerum eæq; communes difficultates, quæ Academiæ statum & dignitatem valde debilitassent & minuissent, nisi pientißimus & literarū amantißimus Rex, ægram & labentem Rempub. literariam, sanare & confirmare cœpisset. Nam cùm cognouisset professorum stipendia minora esse, quàm eorum conditiones ferrent, anno 1554, 26, Octob: literis Regijs, in Fioniam ad Maiestatem suam, ex nostris ordini-

bus Petrum Palladium, Macchabæū & Morsianum, quos cōditiones & salutē Academiæ nosse & intelligere, & quos de instauranda confirmādaq; schola, bona consilia dare posse iudicaret, accersiuit, eosq; de rationibus varijs, quibus & afflictæ scholæ mederi, & eā supra pristini status felicitatem euehere posset, copiosè disserentes patienter audiuit, quodq; negociū Nyburgi inchoatum, ad proxima regni comitia deuolutum est. Interim anno sequenti 1555, incidit Rex Christianus in grauissimum morbum, qui post recuperatam ex gratia Dei sanitatem, & verè ex morte ad vitam reuocatus (ita enim Palladius de hoc morbo scriptum reliquit) tandem ex Fionia in Sielandiam rediens, in hac ciuitate, primùm conuocatis omnibus septem superintendentibus

tibus

tibus Regni Daniæ, egenorum parochorum mercedem auxit, vel ex tertia decimarum parte singulis aliquid adijciens, vel aliunde eis prospiciens, non sine consolatione quenquam dimisit. Deinde quoq́ ijsdem diebus, professorum huius Academiæ stipendia auxit, ac præterea ipsam Academiæ fundationem, noua Regiæ Maiestatis suæ sigillo, roborauit cum alijs articulis pro conseruatione, & perpetua huius scholæ promotione. Adhæc numerum studiosorum qui vixerunt in spiritu S. amplificauit, certosq́ reditus huic rei deputauit.

Quæ optimi regis clementia, & singularis erga Deum & Ecclesias pietas, manu propria Petri Palladij, in perpetuam huius rei memoriam, in matricula vniuersitatis est annotata.

tata. Sed & præter hanc Regiam clementiam, etiam anno 1556, ipsius, regia Maiestas singulis facultatibus artiumq́ professoribus nouum beneficium legauit, referentibus hoc sanctæ recordationis, Magnifico Cancellario Iohanne Frisio & Andrea Barby.

NOn possum hîc præterire, quòd aliàs à me dictum est, in oratione funebri Diui Frederici, olim hîc recitata, quòd Christianus III, sequutus exemplum quorundam potentissimorum regum atq́ Monarcharum, & quòd quemadmodum eos non puduit in gymnasia itare, doctissimos præceptores liberaliter alere, & reuerenter attenteq́ audire, & difficillimarum gubernationũ adminicula ex literis doctorũq́ scriptis assumere:

ita

ita & hic optimus Rex anno 1557, Septembris die 27, intereſſe voluit promotioni cuiuſdam Doctoris Theologiæ, ac ſuo exemplo ad hanc ſacram actionem, inuitauit Fredericum illo tempore electum regem, peregrinos hoſpites, Auguſtum electorem Saxoniæ ducem, Ducem VVilhelmum Brunſuicenſem, duos Comites, magnificum Cancellarium Iohannem Friſium, ſenatum regni, peregrinos Doctores, Dominum D. Mordiſium Cancellarium Auguſti, Dominum D. Neuium & Lambertum medicos, aliosq́; authoritate & dignitate viros excellentes. Hanc de ſanctiſsimo rege Chriſtiano narrationem quisquis attentiùs intueri voluerit, cognoſcet quàm ſingularis, quàm incredibilis eius pietas, quàm omni ex parte vndiq́; ſolida atq́; integra pro-

penſio

pensio in Deum opt. Max. in religionem, in administros Dei, & scholas honestatis atque pietatis seminaria, fuerit, Itaque Christianum III, tot tantisque virtutibus præstantem, quanquam grauißimis diu maximisque implicari morbis infirmitatibusque: non tamen sine magno prouidentiæ suæ consilio, id permisit Deus, vt sanctißimi pectoris (cuius penetralia probè perspecta habebat) suscitaret ad eas, quas & vberrimas & ardentißimas per tantum tēporis cursum profudit preces & gemitus, quibus tanquā altè euolantibus corruscantibusque quibusdam sagittis, & cœlos ipsos, & Dei ipsius etiam summi secretiora corda penetrauit, quibus adeò se euexit, adeò mentem altiùs extulit, vt familiarißima iam diuinorum consiliorum facta, tantùm fuerit

rit

rit conſequutus, quantum guſtu magis
quodam mecum capere, quàm verbis
vllis vnquam explicare poſſim.

Cogitent, qui fortè tantum de
Chriſtiano, iudicium hominum admi
rantur, quàm magnum, quantiq́; æſti
mandum fructum attulerint no-
bis, pietas & preces huius ſanctiſſ:
Regis: religionis nimirum purita-
tem, ac inuocationem cœleſtis numi-
nis illibatam, quâ quantum deſola-
ta iam penè fides noſtra indigebat
omnes intelligunt, cumq́ue animad-
uerterint illâ nihil excellentius, per-
ſuadere etiam ſibi facilè poterunt,
Regis huius excellentiam, qui non
modò pietate, perſeuerantia, pre-
cibus & ſuſpirijs, illa quæ ſanè
maxima ſunt impetrauit: ſed e-
tiam felicem regni huius ſtatum,
ſed deniq́ue vt regiæ familiæ cla-
riſſimum

rißimum excresceret indies nomen. Nam vt mortalium precibus capitur, ac tanquam catenis vincitur Deus: ita precantium fidem ardoremq; magis quàm quid petatur respicere, atq; pari mẽsura respondens implere solet.

O Regem singularem, ô magnum & admirabilem principem, ô scriptorum omnium dignum præconio, ô sempiterna laude prrædicandum? Hunc talem non immeritò ad imitandum principes viri suscipipiant, huius virtutes contemplari ne vnquam desinant: quibus cùm tot numero claruerit, non facilè tamen sit iudicare vtrâ earum præstiterit: tanta fuit in eo singularum magnitudo atq; excellentia.

Huius sanctißimi regis virtutes colant principes & reges, huius pietatem imitentur nobiles, huius deniq; curam

curam pro religione & ſcholis propo-
nant ſibi omnes & ſinguli, qui ad
gubernacula regnorum & vrbium
ſedent, quos cùm omnes vnà compel-
lemus, ita omnium animos ad il-
lius imitationem pariter & affe-
ctionem maximè cohortamur, cu-
ius vt imitatio eos ad bene ſan-
ctéque viuendum, non parùm incita-
bit: ita affectio ad illum etiam magis
imitandum plurimùm adiuuabit. Ita-
que tua ô pientiſsimè Chriſtiane, ca-
neſcet ſeculis innumerabilibus laus:
manebitque ſemper dum charitum ad-
derit ſolatium, & latinæ loquentur
literæ, poſteritatisq́ vigebit memoria.

CHriſtiano Rege rebus humanis
feliciter exempto, ſucceſsit in re-
gia dignitate & laboribus guberna-
tionis optimo patri, verè optimus &
laudatiſsimus filius, & inuictiſsimus

ac potentiss. Rex Fridericus II, princeps & patriæ huius pater clementissimus, Qui vt animaduerterat & iam longo vsu didicerat, plus esse simulationum, odij, inuidiæ, obtrectationum, insidiarum, turbarum & periculorum in vita politica, & ea quæ in aulis Regum agitur, quàm in scholasticorum conuictu & conuentibus, vbi candidè, integrè, dextreq; omnia sentiri debebūt (quod optaremus passim in scholis fieri & omnē maliciam exturbatā) dici, doceri, & doctrinæ officia mutua communicari, veritatē inquiri, cōmodorū captationes, dolos & fraudes abesse, quæ in omnes penè actiones hominum irrepunt irrumpuntq;. Vidit ex scholis sæpe euocari doctos, alios ad aularum officia, alios ad Ecclesiarū gubernationes, alios ad scholas aperiēdas & regendas, nonnullos deniq; ad alios

& varios vitæ cõmunis vsus & præsidia. Vidit deniq; in hac literatorum consuetudine, colloquijs & societate, reddi ciues & incolas humaniores & elegantiores moribus & habitu: cùm in alijs à quibus eruditiores absunt plus sit rusticitatis, inhumanitatis & barbariei, mirificè mores atq; sermonem obfuscantis. His cogitationibus impulsus, sanctißimus Rex, quàm benignum se erga professores Academiæ præstiterit, ostendit beneficium ex bonis capituli Roschildensis collatum anno 1571: quàm clemens etiam erga discentium cœtum, me tacente, centum stipendiarij in hoc regno, quatuor apud exteros, multæ scholæ Regiæ, omnes triuiales, egeni parochi, cantores, viduæ, orphani ex Dei administris relicti, vniuersa denique Respub: loquitur

& testatur. Ac ipse quoq; fundationē, à patre auctam confirmatamq; per omnia approbauit: ac tandem ipsius Regia Maiestas, nouam fundationem per Ecclesiastem suum (piæ memoriæ) virum clariss. & de Academia hac præclarè meritum, M. Nicolaum Coldingium huc transmissam, authoritateq; sua confirmatam & auctam, in frequenti Academiæ senatu, iussit recitari, etiam diligentiam docendi & disputandi à professoribus reposcens, & quidem meritò. Nam vt hoc principe nemo dedit liberaliùs & largiùs, nemoq; promissa seruauit fideliùs: ita vicissim eos, quorum conducebat operam, in officijs faciendis sedulos & diligentes voluit esse, summóque prosequebatur odio, quos in ocio & luxu audiuit hebescere & languescere.

Sed

Sed iam omißis alijs quæ maxi-
mè huc ſpectarent, ac vt tandem eò
vnde egreſſa eſt mea reuertatur &
finem ſuum conſequatur oratio:
meminiſtis plæriq; omnes, ante quin-
quennium vocatis ac inuitatis Profeſ-
ſoribus Academiæ, & verbi miniſtris
in arcem hanc, ad ſolennitatem &
pro felici auſpicio nuptiarum, viri no-
bilißimi & clarißimi, Domini
Chriſtiani Friſij, quòd ſanctißimus
Rex inter alia, quibus Regiâ clemen-
tia & humanitate, nunquam ſatis lau-
danda, nos aliquoties ſermone rectè
regio & grauißimo dignatus eſt: eti-
am exemplum conſtantiæ in veræ
doctrinæ ingenua confeßione, omni-
um ſeculorum memoriâ dignum edi-
dit. Seceßit enim parùm à proceribus
ſuis & ſplendida nobilium corona,
ad Rectorem Academiæ & ſuperio-

res professores Theologos & alios, apud quos post alia cœpit ipsius Regia Maiestas fidei suæ simplicem & perspicuam confeßionem proferre, & ita copiosè eruditeq́, vt facilè cognitum sit, eum rectas & sanas sententias de iustificationis nostræ articulo, de beneficijs & meritis Christi, de vnione duarum naturarum in Christo hypostatica, de vera sacramentorum essentia & vsu, deq́ alijs fidei Ecclesiæ capitibus, & cognitione comprehensas habuisse & firmiter retinuisse. Addebat se ita, vt diceret, ex animo credere, neq́ vnquam sententiam piam & verbo Dei consentaneã, mutaturum aut abiecturum esse: sed hanc doctrinam quam & ipse & pater eius amplexus fuerit, anteferre se omnibus rebus humanis, vitæ ipsi & regiæ dignitati, pia animi excelsi, &

in

in Deo firmiter acquiescentis alacri-
tate demonstrauit: tũ etiam si quid im-
pedimentorum, periculorum & aduer-
sationum à Diabolo, & ipsius organis
hisce suis conatibus, & Euangelij cla-
ræ doctrinæ in his regnis sonanti, obij-
ceretur, se Dei auxilio velut cõtra pro-
num rapidi fluminis cursum, enixurũ
vt auerteretur, ac etiam si res ita posce-
ret, hanc doctrinam suo sanguine obsi-
gnaturum. Quibus sic dictis tandẽ nos
ita affatus est: Nouistis Rempub. ca-
pessendam affectanti, nullam magis
necessariam curam, quàm ne impro-
bis flagitiosisq́; ciuibus vrbium reli-
cta gubernacula, pestem bonis ac per-
niciem ferant. Hanc ego cogita-
tionem sequutus, doleo Christianam ac
piam consensionem, spiritualemq́ue
Rempub. patrum nostrorum memoria,
operâ doctorum & piorum prin-

cipum magnanimorum pio feruore &
magnis periculis, ex ipsis hiantiū dia-
bolorum faucibus extractam, summo
totius Reipub. Christianæ non tantùm
cū dedecore: sed etiam detrimento, in
disceptationem & ambiguitatem pe-
riculosam vocari ac traduci. Hinc e-
nim passim diuelluntur Ecclesiæ Chri-
sti, mutantur confessiones, dissipan-
tur scholæ, turbatur magistratus ci-
uilis, seducitur iuuentus, offenditur
vulgus, Euangelij impeditur cursus,
stabilitur papatus, inuehitur Atheïs-
mus, irascitur Deus, vt multa alia
incommoda breuitatis gratiâ omitta-
mus. Sicut ergo sanctiss. recorda-
tionis, meus dilectiss: pater suis tem-
poribus, doctoribus horum regnorum
cancellos vallumq́; præscripsit, extra
quod grassantibus cupiditatibus aspi-
rare fas non erat: sic & ego toto vi-
tæ

tæ huius decurſu, eos perpetuò ſum deteſtatus, qui ob ambitum ventoſæ iactantiæ, admixtione corruptelarum, illibatam cœleſtis doctrinæ bonitatem polluere, non duce Dei verbo, ſed errore tantùm temerè ac paßim lymphante raptabantur. Notum eſt vobis, quotiens miſeros Dei adminiſtros, inopiæ rei familiaris ſolamina quærentes, Regia cenſura protexi iuui, modiſq́ varijs lumina eorum penuriæ ac calamitatum nube caligantia terſi, contractaq́ in rugam veſte ſiccaui.

Itaq́ue vobis profeſſoribus huius meæ Academiæ, & ſingulis ac omnibus ſacri verbi miniſtris, ſi fortè hebetante ac caligante prorſus memoria veſtra, obliti eſtis functionum veſtrarum & voluntatis noſtræ, nunc iterum ſeriò mandamus ac

volumus, vt ab omni peregrina doctrina abstineatis, Religionem, Ceremonias & doctrinarum studia, patris mei sanctissimæ & dignissimæ memoriæ temporibus vsitata, remotis & amputatis omnibus humanis sarcinulis, pura atq; incorrupta proponatis. Hæc enim sunt, quæ infructuosis affectuum spinis, vberem fructibus cœlestis doctrinæ segetem necant, hominumq; mentes curiositatis morbo asuefaciunt, non liberant. Si sunt quibus adhuc non satis ad vitæ sustentationem prospectum est, nobisque aliquam indigentiæ notam patefacere velint, omni diligentia in hoc studium incumbemus, vt præmia laborum iusta & honesta salaria auferant. Vestrum interim erit bene discere, rectè docere, & ex

do-

doctrinarum lucubrationibus quàm optimè facere &c.

HVius rei ſeriem atque verita-
tem, ne latere poſteros queat,
hoc loco referre volui: quam nulla
inuidorum obtrectatio diſſoluet, nul-
laq́ edacis caries vetuſtatis abolebit
vnq̃. Ac vixit ante paucas ſeptimanas
teſtis huius narrationis locupletißi-
mus, venerandus ſenex ornatiß. vir
Dominus M. Nicolaus Schauenius,
qui vt eo tempore magiſtratum publi-
cum geßit: ita ordine primus fuit, &
in quem cum ſocio ſequente obtutum
defixit (dignißimæ memoriæ) ſere-
niß. Rex: vnus verò vir doctiß.
& clariß. poſtea vndarum mole
ſuffocatus eſt, fatis etiam alijs duo-
bus paulò poſt cedentibus.

Itaq́ & tanta tua, ô Diue Fri-
derice,

derice, rei literariæ, cœlestis atque incorruptæ doctrinæ sitis, tantus amor, tanta cura, tantum deniq; studiũ tuum, tantaq; hæc tua constantia & munificentia, non tam ornamentum & adiumentum regno tuo attulit quàm furorem, vineam Domini vastantium hæreticorum, reprimat: quàm filio tuo electo Regi ac Domino nostro clementissimo, simile desiderium, non tam conseruandi, quod tu Maiestati eius reliquisti imperium amplissimum, quàm cœlestem hunc Thesaurum, incorruptam nimirum & puram doctrinam, quam simul cum imperio apud eius Maiestatem deposuisti, alacri animo defendendi, amandi, iuuandi & modis omnibus sincerè promouendi, ardorem ac stimulum inijciat, quàm deniq; nobis omnibus indelebilem tui

memo-

memoriam, debitamq́ue gratitudi-nem, reuerentiam nominis tui & regiæ familiæ, luctum & lacrymas quoties tui candidi pectoris, & paternæ erga nos omnes ſubditos tuos, propenſionis & mirificæ bonitatis recordati, vt maximè ſemper recordari decet, inſtillet.

Itaq́ue tu iam viue apud Deum, Rex amabilis, tuiſq́ue ſubditis nunquam obliuiſcende. Iam enim ante ſeſquitertium annum, paulò ante Paſcha tranſiiſti ad Paſcha cœlorum, vbi cum agno Paſchali epuleris in azymis ſinceritatis & veritatis, receptus in æterna tabernacula, vbi cum angelis indeficienti læteris beatitudine. Tu enim quamdiu temporali vita nobiſcum fruebaris, portus noſter & perfugium tutiſſimum fuiſti, verè boni regis officia

vi-

vigilanter implesti, tuæque preces aßiduæ, non minùs quàm parentis tui pijßimi, efficaces apud DEVM immortalem fuerunt, nobisq́ benedictionē spiritualem & corporalē peperêre. Nunc autem raptus es, ne huius mundi ac Alastoris Diaboli nefanda malicia mutaret cor tuum. Ideoq́ue pius Dominus Maiestatem tuam properauit educere de medio iniquitatum vt fructum laborum tuorum plenè perciperes.

Itaq́ue dum Christianum Danicumq́ue nomen exstabit, quod durante mundo sempiternum fore polliceri possumus: dum literæ manebunt, dum vllus virtuti locus vspiam relinquetur, nunquam de tua Maiestate & laudibus aliorum piorum regum, gratæ conticescēt Musæ. Nam vitam eorum, qui patriam con-

seruando,

ſeruando, Chriſtianamq́ religionem vindicando obierunt, non modò alit poſteritas: ſed etiam vt à ſapientißimis viris accepimus, ipſa æternitas ſemper intuetur.

Vigent etiam hodie in ore, atq́ue animis omnium, Harmodius & Ariſtogiton, vigent Horatij, vigent Decij, vigent alij plæriq́; quòd de vita exire pro patria glorioſum iudicarint. At quantò magis immortalitatem conſequentur, Deo grati & deuoti principes ac doctores, quorum alij ſuo ſanguine, immenſam Chriſtiano nomini gloriam infinitamq́ue victoriam pepererunt, alij patriæ Chriſtianæq́ pietatis propugnatores, pectora ſua diabolorum, hæreticorum, & hoſtium DEI mucronibus ac telis conſtantißimè obiecerint, viduas & orphanos iuuerint, cæ-

tusq́

tusque docentium & discentium fouerint, auxerint & promouerint, iusticiæ deniq; sartum tectum conseruauerint. Hi inquam, quamuis à nobis migrauerint, ac ad sedem cœlestium mentium, ex quibus animos delibatos habemus, euolauerint, vbi æuo sempiterno, perpetuaque felicitate perfruantur: tamen iusticia eorum manet, memorialeque eorum non desinet in seculum seculi.

Itaque vos patres conscripti, qui huc frequentes conuenistis, vt actum hunc publicum vestro conspectu cohenestetis, vehementer commendo, & gratam istam diuinitùs accepti beneficij, cœlestis nimirum doctrinæ memoriam, sempiternis esse decorandam laudibus existimo.

Vos

Vos etiam Ornatißimi iuuenes, & auditores benignißimi, cùm animo iam cernatis, fortißimos viros qui tanto zelo & feruore, Dei æternum verbum defenderint, conseruauerint, eiusque ministros & doctores in his regnis liberaliter habuerint, certum esse in cœlo ac definitum locum, vbi ætatem cum mentibus beatißimis agant: quo nihil cogitari poterit beatiùs, nihilque magnificentiùs, consulite posteritati & memoriæ nominis vestri, eosque vt & præstantes doctores ac Episcopos, quos multos commemorauimus, vobis ad imitandum proponite, & ad studium sacrarum literarum citato cursu contendite, & existimate nihil esse laudabiliùs, nihilque præstantiùs, quàm cœlestem doctrinam rectè, ordine, fideliterq́

R discere,

discere, quàm eandem alijs tradendo de patria vestra bene mereri, quàm eius dignitatẽ puritatẽq; rebus omnibus anteponere: neq; quicq̃ turpiùs, quàm suauissimã & vtilissimã hanc doctrinam à maioribus acceptam, ad posteros non transfundere: néque bonis ingenijs posse magis ignominiosum quid accidere, quàm in ocio obtorpescere: & occasiones, quæ Reipub. dignitatem vtilitatemq́ue attingunt, subterfugere. Nam si lo:us exercendæ pietatis in patria non daretur, esset is vobis omni studio omniq́ue cura peruestigandus: nunc verò cùm in patria vestra, tam præclara tamq́ue necessaria, & quidem à maioribus vestris sit oblata, arripite atq́ue vrgete occasionem: atq́ue cùm breuis hominibus vita data sit, memoria verò bene redditæ

ditæ

ditæ vitæ ſempiterna: hoc in animo conſtitutũ habete, ita vobis eſſe viuendum, vt etiam vos morituros eſſe ſciatis: ſed ita deniq; moriendum vt memoria nominis veſtri, ſit apud DEVM immortalem repoſita, & ad omnem æternitatem apud eundem duratura. Quod vt nobis omnibus cumulatè contingat, te DEVS omnipotens pater, cuius nutu cuncta gubernantur: teque IESV CHRISTE fili DEI viue, cum ſancto ſpiritu, qui in tua tutela & præſidio, hanc optimam & florentißimam Rempub. Danorum deliteſcere & eſſe, pro immenſa tua miſericordia perpetuò declaraſti, quiq; eam ſemper ab hoſtium externorum impetu, furoreq; ſeruaſti, omnes piè, & ex animo vehementißimè precamur.

FINIS.

BEATA GENS QVÆ DOMINVM HABET PROTECTOREM SVVM, ET POPVLVS ILLE FELIX EST, QVEM DOMINVS SIBI ELEGIT, VT ILLVM PECVLIARI MODO CVSTODIAT.

Ibidem

Ecce oculus Domini obseruat & custodit eos, qui reuerenter colunt ipsum: & eos qui patienter expectant, vt benignitatis illius participes fiant.

Octernione H, pag. 2. lineam expunge diſtinctionis, ac lege coniunctim cogitationibus. Deinde altera facie eiuſdem paginæ, ad colligendum ſenſum, pro putauit lege puniuit. In octernione Q. pagina vltima facie 2. quod à me duabus literis P. C. more latinorum poſitum erat, corrector ſubſtituit ac enunciauit integris literis, patres conſcripti. cætera errata amicus candidus ipſe corriget.

HAFNIÆ

IMPRIMEBAT
MATTHIAS
VINITOR.

ANNO
1591.

